

EN PAKT BYGD PÅ ÅND

Om å bli fri fra den gamle pakts skyggebilder

Av David Åleskjær

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord

1. «Se, jeg gjør noe nytt!»
2. Det paulinske evangelium
3. Hva som skiller evangeliet fra alle religioner – kristendommen inkludert
4. Den store hemmeligheten
5. Religion – et substitutt for gudsrelasjon
6. Hva er hellig?

FORORD

I Bibelen fremstilles flere «pakter» mellom mennesket og Gud, hvorav den siste – «den nye pakt» – er radikalt annerledes.

De forrige paktene baserte seg på gjentatte ofre, lovbud, ytre krav og ritualisme, mens den siste er basert på Ånd.

« ... han som også gjorde oss til tjenere for en ny pakt som *ikke* bygger på bokstav, men på *Ånd*.» (2 Kor 3,6)

Likevel er det mye kristen religion som til denne dag baserer seg på de forrige paktene. Ikke minst er det mye moderne kristendom som bygger på *bokstav*. Det var et problem allerede på Paulus' tid, og han forsøkte innstendig å forklare sine lesere at de nå levde i en ny pakt, slik at det ikke lenger var nødvendig å leve «under sløret» fra de gamle.

Evangeliet som presenteres i Det nye testamentet (heretter kalt NT), har hatt tre hovedfiender gjennom hele kirkehistorien. Det har alltid vært tre typer ryggsekker fulle av tunge steiner som har blitt forsøkt prasket på folk som ønsker å gå Veien.

Jeg tror evangeliet ville vunnet langt større terreng om vi for alltid kvittet oss med disse sekkene.

I ulike varianter har dette trehodete trollet i alle generasjoner spydd sin galle over de grunnleggende sannhetene, slik at mange har blitt forvirret og ikke sett hva budskapet egentlig går ut på. Disse tre har skjult det faktum at Gud har gitt oss EN NY PAKT.

Først og fremst har vi **loviskheten**. Dernest har vi **gnostisismen**, i alle dens avarter, og til sist **sakramentalismen**, som ofte har samarbeidet med staten og/eller andre maktbastioner.

De to siste presenteres gjerne som hverandres motsats. Men som jeg vil forsøke å vise, har de svært mye til felles. Begge er basert på en form for religiøsitet som ikke er avhengig av Den hellige ånd.

Loviskheten starter i helt feil ende, selv om den kan ha aldri så rett i sannhetene den presenterer. Gnostisismen handler i stor grad om å produsere åndelighet på egenhånd, uavhengig av Ånden. Denne tendensen deler den med sakramentalismen, som degraderer Ånden til en obskur og rent teoretisk effekt i magisk-okkulte ritualer basert på antikkens før-kristne overtro.

I den nye pakt er det frihet fra alle slike skyggebilder!

Mitt håp er at denne boka kan sette noen fri. Fri fra de gamle paktene, slik at de kan nyte livet og friheten i en pakt bygd på Ånd.

*

I denne boka formidler jeg noe som har brent i meg store deler av mitt voksne liv. Jeg skriver derfor rett fra levra og er forholdsvis direkte i min formidling.

Når emnet er religion og tro, er det ofte forventet at man skal trå uhyre varsomt.

Det finnes en postmoderne relativisme, hvor alle kan tro akkurat hva de vil, så lenge de ikke holder det for allmenn sannhet. Det er snakk om et toleransebegrep som er selvmotsigende og ulogisk. Om alt er like sant, er jo påstanden om at alt IKKE er like sant også sann ...

Det finnes en intern kristenversjon av denne postmoderne relativismen, som ofte kommer forkledd som økumenikk¹. Men det er snakk om en totalt misforstått versjon av økumenikken, hvor man blir så opptatt av å finne likheter at det blir forbudt å snakke om uenigheter.

Det kan virke som om enkelte har som utgangspunkt at religiøse mennesker blir så uhyre lett såret. At du på den ene side har vanlige følelser – og på den annen side religiøse følelser, som angivelig er så uendelig mye mer sarte, og som derfor må tas *ekstra* spesielt hensyn

¹ *Felleskristent arbeid og forståelse på tvers av kirkesamfunn og konfesjoner.*

til. Terskelen for å føle seg «religiøst krenket» er i ferd med å bli skremmende lav!

Forstå meg rett. Ingen bør verken servere eller akseptere sleivete og sårende bemerkninger som går på det rent personlige. Og tro er ofte en viktig del av et menneskes liv.

Men når motforestillinger mot troen tas personlig, er det svært viktig at vi ikke blander kortene. For ingen kan forlange respekt for en tro eller en religiøs ytringsform/praksis i seg selv. Det ville vært en umulighet, all den tid ulike livssyn og praksiser motsier hverandre. Absolutt alle livssyn er i sin kjerne ekskluderende overfor andre livssyn – spesielt de livssyn som hevder å ikke være det.

Det alle derimot bør kunne forlange, er at andre respekterer deres rett til å tro på noe og gi sitt eget uttrykk for den troen. Eller deres rett til ikke å tro, for den saks skyld. Religionsfrihet og toleranse er ikke noe vi har for å beskytte religioner eller livssyn, men for å beskytte menneskene som bekjenner seg til dem – i tillegg til de menneskene som høylytt tar avstand fra det samme på grunn av et kolliderende syn.

Livssynsfrihet kan jo ikke innebære at alle i verden skal ha en hysj-hysj-holdning til livets store spørsmål i tilfelle de mener noe andre ikke mener. Hva slags frihet ville vel det vært?

Her er det mye inkonsekvens ute og går, hvor det åpenbart ikke er like spilleregler for alle. Som når kjente muslimske ledere vil ha mindre diskriminering av muslimer, samtidig som de mener det bør være

straffbart å konvertere til en annen religion. Som når katolske ledere uttrykker sårhet over at andre kristne anser deler av deres tradisjon for ikke-kristen, samtidig som de selv forfekter at en nattverd ikke er fullverdig når den gjennomføres av ikke-katolikker. Som når høykirkelig kritikk av lavkirkelighet blir kalt «et sunt oppgjør», mens lavkirkelig kritikk av høykirkelighet blir kalt «manglende respekt for andres trostradisjoner». Som når karismatiske ledere mener seg utsatt for forfølgelse når de får kritikk for å være altfor fordømmende mot andre i sin forkynnelse.

Ytre, religiøse former har ikke krav på respekt. Bare mennesker. Derfor bør heller ingen få bruke sin «sårede religiøsitet» som en slags hersketeknikk eller et maktspråk. Jeg ønsker å vise respekt i den forstand at jeg behandler alle som medmennesker uavhengig av deres meninger eller tro. Dessverre ser vi stadig oftere at enkelte religiøse krever mer enn det. For dem er det å vise respekt det samme som å behandle dem som autoriteter.

Sånt bør ingen av oss ta hensyn til.

I det som følger har jeg gitt meg selv full livssynsfrihet, på samme måte som leseren selvsagt er fri til å være sterkt uenig med forfatteren. Jeg ser ikke poenget med å pakke troen inn i så diplomatiske vendinger at den fremstår diffus, eller gå på tå hev av frykt for å

tråkke på religiøse liktær. Generelt sett synes jeg folk bør bli mer tykkuhudet i disse tingene, slik at vi får mer meningsfylte debatter.

Tidligere, når jeg har blogget rundt emnene vi skal ta opp i denne boka, har jeg fått en del e-poster fra folk som mener jeg bør vise mer respekt for andres trostradisjoner. Men det er jo nettopp min tro som setter meg i opposisjon til enkelte ting. Skal jeg så ta hensyn til andres tro ved å undertrykke min egen? Beklager, det er ikke aktuelt.

Mitt ønske er ikke å latterliggjøre andres trosuttrykk. Definitivt ikke. Jeg er også livredd for å fremstå som en slags besserwisser. Ønsket er bare å skrive det som ligger meg på hjertet, uten omsvøp. Snakke rett fra levra om det jeg oppriktig tror er sant, uten å føle meg forpliktet til endeløse forbehold.

Ja, for meg er det – sånn grunnleggende sett – striden for selve EVANGELIET det dreier seg om, så da har jeg samvittighetsmessig ikke annet valg enn å være svært så frimodig!

Dere skal få slippe å lete etter antydninger mellom linjene. Her skal ingenting pakkes inn i kristeligøs bomull. Forøvrig behøver jeg ikke være profet for å forutsi at enkelte meningsmotstandere vil være nådeløse i sin kritikk av innholdet. De mildeste kommer til å bruke ord som «kunnskapsløst», «velment, men misforstått», «karismatiske klisjeer», osv. Når det skjer, må jeg selvsagt tåle å få en direkte tone tilbake igjen, uten å bli fornærmet.

Så får vi alle bare passe på å skille sak og person, både i nettdebatter og det virkelige liv. En intolerant verden er en verden hvor kun de enige kan være venner. Jeg er glad for å være i kretser hvor respekten for hverandre går begge veier, samtidig som ingen av oss legger en finger imellom når vi diskuterer. De kjedeligste folka man kan være sammen med, er jo de som er et ekkokammer og alltid enige. I det pub/rockemiljøet jeg føler meg hjemme i, møter jeg svært mange som er forholdsvis sterke motstandere av min tro. Noen av de jeg liker aller best å henge på byen med, mener det er direkte latterlig å tro at Jesus stod opp fra de døde. Ikke ett sekund føler jeg at de mangler respekt for meg av den grunn, selv om nettopp troen på Jesu oppstandelse farger ganske mye av livet mitt. Jeg ville følt det usigelig kleint om de aldri våget å sette ord på sine tanker om dette bare fordi jeg satt ved den samme bardisken.

Jeg unner flere å ha et slikt fellesskap framfor bare å henge med meningsfeller. Og når et slikt fellesskap er mulig på tvers av tro, bør det i hvert fall være mulig blant folk som deler en grunnleggende tro på Jesus Kristus.

Om du måtte være uenig i mye av det som følger, kan det hende du bare blir mer bevisstgjort på egen tro etter at du har pløyd deg gjennom de kommende sidene med kjetterier. Takk for at du i det minste leser!

Om ikke annet vil du få et innblikk i hvordan en slik som meg tenker, og det kan jo gi deg en verdifull plattform i framtidig kommunikasjon med noen av mine hundretalls millioner likesinnede.²

Det er viktig for meg – her og nå – å understreke at mitt kirkebilde er raust, og dermed inkluderer meningsmotstandere. Jeg tror himmelen blir full av både kjettere og katolikker! Enhver som tror at Jesus lever, er min bror og søster i Herren. For noe mer kreves ikke i min trosforståelse.

Ja, jeg har trossøsken overalt, selv blant de som er sterkt uenige med meg. Selv dere som måtte fnyse av hovedpoengene i denne boka: Dere er mine søsken, enten dere vil eller ikke! Ærta bærta. Dere kommer sannsynligvis til å oppleve meg som en plage rundt et eller annet leirbål i Evigheten også, hvor jeg fortsatt gnåler om alle disse tingene. («Bli ferdig med de kjepphestene der nå, da, David! De angikk jo bare livet på den gamle jorda! Og jada, du HADDE rett, vi vet det nå. Now get over it already, og husk at kjærlighet hele veien var viktigere enn korrekt teologi – og der vant ikke DU, for å si det sånn!»)

*

I det som følger, er noe skrevet med liten skrift. Det dreier seg om noen dypdykk for de av leserne som i likhet med forfatteren er nerder. Kun

² Karismatisk eller pentekostal kristne, definert som «alle kirker og bevegelser globalt som legger spesielt vekt på Åndens gjerning i tro og praksis», er en av verdens raskest voksende bevegelser i dag. Et forsiktig anslag regner minst 650 millioner mennesker som innenfor dette segmentet.

for de spesielt interesserte, med andre ord. Du kan gjerne hoppe over det med liten skrift og fortsatt hevde at du har lest hele boka – uten å luge!

Med vennlig hilsen forfatteren

You can see him with your heart if you'll stop looking with your eyes

(Julie Miller)

KAPITTEL 1

«SE, JEG GJØR NOE NYTT!»

«Se, jeg gjør noe nytt.

Nå spirer det fram.

Merker dere det ikke?»

(Jes 43,19)

Evangeliet er et helt unikt budskap. Det utgjør en kontrast til de mest kjente formene for religiøsitet, da det er basert på konsepter som på mange måter representerer en anti-religion.

Jeg tror ikke Jesus bare kom for å fornye den jødiske religionen i samtiden. Selv om han som jøde tok utgangspunkt i et jødisk-religiøst verdensbilde, og selv om det går en tydelig rød tråd mellom Det gamle testamentet (heretter kalt GT) og NT, blir det en smule amputert om man bare tenker at han kom for å endre litt på det som var.

Det var langt mer radikalt enn som så.

Jeg tror heller ikke han kom for å tilføre den gresk-romerske mytologien nye dimensjoner. Han kom ikke for å ta regi på religiøs

dialog mellom ulike konfesjoner eller oppgradere noen religiøse ritualer.

Jesus presenterte noe *helt* nytt. Noe som var helt uhørt. Noe som innebar en total omvendelse fra tidligere former for gudsdyrkelse – et før og etter i hele menneskehetens måte å forholde seg til sin Skaper på.

Evangeliet tilbyr frelse i form av en forsoning med Skaperen, en forsoning som også fører til en «fusjonering», hvor Skaperens ånd tar bolig i oss og utgjør en reell kraft i hverdagen, noe som nyskaper oss på mirakuløst vis.

At Jesus i dag er til stede på jorda ved sin Ånd, gir grunnlag for en *totalt* annerledes trosutøvelse enn det religioner kan tilby (inkludert deler av kristendommen, slik den har utviklet seg).

«... han som også gjorde oss til tjenere for en ny pakt som *ikke* bygger på bokstav, men på *Ånd*.» (2 Kor 3,6)

(Jeg kommer til å gjenta det verset flere ganger i boka, fordi jeg føler behov for å gni det inn siden det er så underkommunisert. Bær over med meg om du synes jeg gjentar verset til det kjedsommelige. Mitt optimistiske håp er at du ved siste gjentakelse vil JUBLE, om enn bare på innsiden!)

Eksempler på anti-religiøsitet i GT

En av de tingene som skiller allmenn religiøsitet fra en sann gudsrelasjon, er at det første ofte vektlegger **det ytre**, mens det siste fokuserer på **det indre**.

Jødisk religion skilte seg allerede i utgangspunktet ut ved at den på mange måter var mindre «sakral», eller «sakramentalistisk», enn andre trosutøvelser i samtiden. For å gi en foreløpig definisjon av «sakramentalistisk», så la meg legge til grunn et av Harold Turners kriterier for hva som kjennetegner et førmoderne eller primitivt verdensbilde: «Troen på at mennesket lever i et sakramentalt univers hvor det ikke er noe skarpt skille mellom det fysiske og det åndelige.»³

I et sakramentalt verdensbilde er skillene mellom det fysiske og åndelige i noen tilfeller fullstendig fraværende. Da er veien kort til magisk tenkning, hvor fysiske gjenstander og ting gis en betydning langt utover seg selv eller sine tilsynelatende egenskaper. *All* virkelighet, både den synlige og den usynlige, blir potensiell bærer av dypere mening, og mer enn som så: bærer av potensiell *åndelig* verdi. Det usynlige finnes i det synlige. Det åndelige regnes for tilgjengelig i det rent fysiske.

³ Turner 1977:28

Slik har det vært i de fleste «hedenske» religioner gjennom tidene. Ja, et slikt konsept kan vel nesten regnes som selve definisjonen av «religiøsitet» for svært mange.

Det ironiske er at deler av denne magiske/gammelokkulte tankegangen får en renessanse gjennom en moderne, kvasi-vitenskapelig filosofi som anser ALT for å være materie, inkludert bevisstheten og sjelen – det vil si, innenfor denne retningen tror man både bevissthet og sjel til syvende og sist er illusjoner.

I sin klassiker «The subversion of Christianity» beskrev den franske kristenanarkisten Jacques Ellul (1912–1994) – som kommer til å bli mye sitert i denne boka – hvordan den grunnleggende bibelske skapelsestroen var desakraliserende:

«Gud taler sitt ord, og ting blir til. Det er alt. Det innebærer at Gud i sannhet er utenfor verden, at han er helt transendent. Han er ikke lukket inne i noen del av sitt skaperverk. Han er utenfor det. Han har etablert en Skaper/skapning-relasjon, men dette er en relasjon basert på kjærlighet, ikke en sakral eller religiøs relasjon. (...) Denne kraftige tanken fører til kampen mot å kalle naturlige ting eller funksjoner for hellige.»

Likevel fantes det også sakrale elementer i den jødiske religionen, i hovedsak i form av et tempel med hellige rom tilsidesatt for ofringer, forvaltet av et presteskap. Vi ser hvordan disse sakrale elementene ofte

førte til rutinemessig ritualisme og/eller en religiøsitet adoptert fra andre religioner, noe som i sin tur førte til stadige konflikter med profetene i GT, som allerede før Jesu tid uttalte ting som dette:

«Himmelen er min trone og jorden min fotskammel. Hva slags hus kan dere bygge for meg ...?» (Jes 66,1)

I Hosea formidles Herrens frustrasjon over at de jødiske ritualene minner mer og mer om ritualene knyttet til Baals-dyrkelsen. Herren ønsker noe annet: *«For jeg vil ha kjærlighet, ikke slakteroffer, gudskjennskap framfor brennoffer.» (Hos 6,6)*

Ironien mot en død ritualisme er også åpenbar i Amos 4, 4-5: *«Dra til Betel og synd, til Gilgal og synd til gagns! Kom med slakteroffer om morgenen og tiende den tredje dagen! Brenn takkoffer av syret brød, rop ut frivillig offer, la det høres! For det er slik dere liker å ha det, israelitter, sier Herren Gud.»*

Og et mer direkte angrep mot en rent ytre religiøsitet enn i Amos 5, 21-23 er vel vanskelig å finne: *«Jeg forakter, ja, hater festene deres, høytidssamlingene holder jeg ikke ut. For om dere bærer fram brennoffer eller grødeoffer, vil jeg ikke ha dem. Og fredsofrene deres med gjøkalvkjøtt vil jeg ikke se. Fri meg fra de støyende sangene dine, jeg vil ikke høre på harpespill!»*

Jesaja følger opp i sitt første kapittel, og viser at jødisk gudstro bør handle om andre ting enn de vanlige religiøse aspektene: *«Hva skal jeg med alle disse slaktofrene deres? sier Herren. Jeg er mett på*

brennoffer av værer og på fett av gjøkalver. Blod av okser og bukker og lam har jeg ikke lyst på. Når dere kommer for å vise dere for mitt ansikt, hvem krever da slikt av dere? (...) Kom ikke lenger med unyttige gaver! Jeg avskyr offerrøyken. Nymåne og sabbat, kunngjøring av høytider – jeg tåler ikke falskhet og fest. Jeg hater nymånedagene og festene deres. De er en byrde jeg er trett av å bære. (...) Søk det som er rett, hjelp den undertrykte, vær forsvarer for farløse, før enkers sak!» (Jes 1, 11-14 + 17).

Senere i Jesaja får vi vite hvordan ekte faste bør være, i motsetning til den religiøse og ritualistiske: «*Er dette den fasten jeg har valgt, en dag da mennesket plager seg selv, bøyer hodet som et siv og legger seg i sekk og aske? Kaller du dette for faste og en dag etter Herrens vilje?*

Nei, dette er fasten jeg har valgt: å løse urettferdige lenker, sprengte båndene i åket, sette undertrykte fri og bryte hvert åk i stykker, å dele ditt brød med sultne og la hjelpeløse og hjemløse komme i hus. Du skal se til den nakne og kle ham, du skal ikke snu ryggen til dine egne.» (Jes 58, 5-7)

Mika gjør det også klart at Herren ikke ønsker den ritualistiske sakramentalismen som religioner vektlegger: «*Hva skal jeg komme fram for Herren med når jeg bøyer meg for Gud i det høye? Skal jeg komme til ham med brennoffer, med årsgamle kalver? Bryr Herren seg om tusenvis av værer, titusenvis av oljebekker? Skal jeg ofre min førstefødte for mitt lovbrudd, min livsfrukt for min sjels synd?*

Han har kunngjort for deg, menneske, hva godt er. Og hva krever Herren av deg? Bare at du gjør rett, viser trofast kjærlighet og vandrer ydmykt med din Gud.» (Mika 6, 6-8)

Anti-sakramentalisten Jesus

Så kommer Jesus på banen.

Er det en side ved ham som har blitt underkommunisert av kirke og teologer, så er det nettopp *religionskritikeren* Jesus.

Midt i en samtid som søker gudskontakt gjennom ytre renhet og ritualisme, på sakramentalistisk vis, serverer han helt nye tanker. I motsetning til de fleste religioner presenterer Jesus en tankegang hvor ytre religiøsitet er av null verdi om den ikke er i samsvar med hjertet. Han blåser i religiøse regler knyttet til rituell renhet og anser dem for meningsløst hykleri. Han advarer dessuten mot å bare ramse opp bønner, «slik hedningene gjør».

Hykleriet er Jesu største fiende. Han viser ingen respekt for religiøse øvelser som ikke har ånd i seg.

Fariseerne og de skriftlærde kritiserer ham for at han lar sine disipler bryte «overleveringen fra de gamle», ved at de f.eks. ikke skyller hendene før de spiser. Jesus avfeier hele kritikken. «Skuespillere»

kaller han folk som ærer Gud med leppene mens hjertene er langt borte fra ham.

Selv sentrale tradisjoner levnes liten ære av Jesus. Han siterer profeten Jesaja: «Forgjeves dyrker de meg, for det de lærer, er menneskebud.»

Jesus tar et grunnleggende oppgjør med sakramentalistisk tankegang. Han ber tilhørerne om å forstå følgende konsept, som bør få vidtgripende konsekvenser for hele måten man tenker gudsdyrkelse på: «***Det er ikke det som kommer inn i munnen, som gjør mennesket urent. Men det som går ut av munnen, det gjør mennesket urent.***»

Slike uttalelser provoserer sakramentalistene voldsomt. Men igjen og igjen fnyser Jesus i møte med deres hissighet. «*Bry dere ikke om dem! De er blinde veiledere for blinde,*» sier han til sine etterfølgere.

Men han er skuffet over at de selv sitter såpass fast i sakramentalismen at de sliter med å svelge påstandene hans. Jesus blir nødt til å gi det inn med teskje: «*Forstår dere ennå ingen ting, dere heller? ... Skjønner dere ikke at alt det som kommer inn i munnen, går ned i magen og forsvinner ut dit det skal?*»

Over tusen år senere må de såkalte katarere – som ordet «kjetter» er avledet av – se seg nødt til å gjenta dette poenget overfor de som ville tillegge nattverden en magisk betydning. I møte med voldelige sakramentalister måtte de forklare at det var blasfemi å tro at vinen og brødet virkelig var Jesu kropp, siden det jo ble til avføring, noe som i praksis ville innebære at rottene fikk del i Jesu kropp. For slike og lignende uttalelser opplevde de massiv forfølgelse.

Jesus havner også i en samtale preget av konflikten mellom de jødiske sakramentalistene og de samaritanske sakramentalistene. Striden handlet om hvor det var rett å tilbe. Jesus punkterte hele debatten med et helt nytt konsept: *«Tro meg, kvinne, den time kommer da det verken er på dette fjellet eller i Jerusalem dere skal tilbe Far. (...) Men den time kommer, ja, den er nå, da de sanne tilbedere skal tilbe Far i ånd og sannhet. For slike tilbedere vil Far ha. Gud er ånd, og den som tilber ham, må tilbe i ånd og sannhet.»*

Jesus understreker at det er uten betydning *hvor* tilbedelsen foregår. Det eneste av betydning er at den foregår i *ånd og sannhet*.

Disse ordene uttales i en situasjon som sett fra hans kulturs religiøse perspektiv var helt uhørt – ikke bare sitter han alene med en kvinne med frynsete rykte, men endog en *samaritansk* kvinne! De to sitter i samtale ved en brønn, og rett i forkant av de berømte ordene om «ånd og sannhet» har kvinnen påpekt at brønnen de sitter ved stammer fra deres felles stamfar Jakob, og at både han og sønnene drakk av den. Det kan virke som om kvinnen synes det gjør vannet ekstra spesielt. Brønnen har nok sannsynligvis vært et slags «pilegrimsmål», i tillegg til å ha en praktisk funksjon.

Men Jesus er ikke snau: *«Den som drikker av dette vannet, blir tørst igjen. Men den som drikker av det vannet jeg vil gi, skal aldri mer*

tørste. For det vannet jeg vil gi, blir i ham en kilde med vann som veller fram og gir evig liv.»

Underforstått: Glem nå dette pilegrimsmålet og all slags religiøsitet knyttet til fysiske steder eller gjenstander – jeg representerer noe mye større, som du kan få bære med deg på innsiden overalt hvor du er.

En desakraliserende kraft

Apostlene og de første kristne følger opp Jesu anti-sakramentalisme. Ja, etter korset får alle de religiøse elementene nådestøtet. Ellul: *«Kristen tro avviste også alt som gjensto av det hellige i judaismen: ofre og presteskap. Tilbake var bare Jesu Kristi unike offer.»*

Ellul viser hvordan evangeliet – slik vi finner det beskrevet i de tidligste kildene – ble en grunnleggende *desakraliserende* kraft i langt, langt større grad enn det jødisk religion hadde vært tidligere. Åndens komme og tilstedeværelse gjorde både gudshus, altere, presteskap og ofre fullstendig meningsløse.

Det var derfor de første kristne ble kalt ateister av romerne: *«For romerne representerte ikke den tidlige kristenheten en ny religion i det hele tatt. Den representerte «anti-religion». Dette kunne de hevde med rette. Det de første kristne generasjonene utfordret, var ikke bare*

keiserkulten, som det ofte blir hevdet, men alle former for religion i den kjente verden.»

I sin bok «Pagan Christianity» poengterer også Frank Viola og George Barna dette. Jødernes gudsdyrkelse på Jesu tid var sentrert rundt tre hovedelementer: Tempel, prester og ofringer. Det gjaldt ikke bare den mosaiske religion, men også andre samtidige religioner. Historisk sett har disse tre elementene kjennetegnet de aller fleste religioner (med noen få unntak).

Så kommer da disse radikale jødene som tilhører det som kalles *Veien* (og som etter hvert skal bli kalt kristne og også inkludere ikke-jøder i sin krets). De representerer en trosretning *uten* hellige bygninger, *uten* et presteskap og *uten* ofringer.

Viola/Barna mener det er viktig å forstå hvilken total omveltning av religiøse konsepter dette faktisk innebar. Den kristne troen representerte en helt ny form for gudsdyrkelse og trosutøvelse! Alle disse elementene som før var så viktige, ble regnet for oppfylt i én person: Jesus Kristus. Alt sentrerer nå rundt ham. Tidligere praksis regnes nå som «skyggebilder» av det som har fått sin totale oppfyllelse i Kristus.

NT beskriver ham som det siste og endelige «offerlam», som gjør ytterligere offer unødvendig. Det beskriver alle som tror på ham som et eneste stort presteskap, hvor alle er å regne for søsken og hvor alle

har direkte tilgang til Far uten mellomledd. Og når det gjelder tempelet, sier Jesus at han skal erstatte det med sin egen kropp.

Noen hundre år senere har kirken likevel klart å gjeninnføre både hellige bygninger og presteskap på nytt, og snakker nå også om nattverden som et «kontinuerlig offer». Alt for å hente kraft i konsepter som Jesus ga sitt liv for å få slutt på.

Anti-sakramentalisten Paulus

Det er spesielt Paulus som med sine skrivelser gir sakramentalismen nådestøtet. Han snakker om en åndelig kunnskap (gnosis) som gjør folk frie fra religiøse tradisjoner. Mens de fleste religioner – både i dag og på den tid – i praksis sier at du *blir* det du gjør, formidler Paulus et budskap om at det i åndelig forstand er meningsløst å gjøre dersom du ikke *er*, for å parafrasere og oppsummere det jeg opplever som et av hans hovedanliggender.

Ja, selv det å gi alt man eier til de fattige og dø for sin tro, er uten personlig og åndelig verdi dersom det gjøres mer av plikt enn av kjærlighet (selv om det førstnevnte selvsagt vil komme de fattige til gode, noe som har en egenverdi uavhengig av giverens personlige gudsrelasjon).

Paulus erstatter den religiøse omskjærelsen med et helt annet konsept: «*Rett jøde er ikke den som er jøde i **det ytre**, og rett omskjærelse skjer ikke i **det ytre**, på kroppen. Jøde er den som er jøde i **det indre**, og*

omskåret er den som er omskåret i hjertet, ved Ånden og ikke ved bokstaven.» (Rom 2, 28-29)

Tempelet er med ett blitt teologisk uviktig (selv om tempelplassen fortsatt fungerte som et praktisk samlingssted for kristne jøder, da den kan sammenlignes med et moderne torg). Den hellige ånds komme har gjort sakramentalistisk tankegang knyttet til bestemte bygninger totalt ugyldig. «*Vet dere ikke at DERE er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i DERE?*» spør Paulus.

En slik idé må Stefanus bøte med livet sitt for. Han blir den første av mange Jesus-troende martyrer som blir drept på «sakramentalismens alter» gjennom historien. Stefanus insisterer på at Den høyeste ikke bor «i noe som er bygd av menneskehånd». Anklagerne hevder at han ikke holder opp «med å tale mot dette hellige sted og mot loven». For det blir han steinet.

Paulus har tidligere vært die hard sakramentalist selv. Men nå har han innsett at «mat fører oss ikke nærmere Gud». Nå er han blant dem som «har vår stolthet i Kristus Jesus og setter ikke vår lit til **det ytre**».

Overfor sin fortid som religiøs har han følgende holdning: «*Det som før var en vinning for meg, det regner jeg nå for Kristi skyld som tap. Ja, jeg regner alt som tap fordi det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verdt.*»

Fordi han selv har sett den tydelige forskjellen på en religiøsitet basert på bud og ritualisme, og en levende relasjon til Kristus, er han svært opptatt av at de som mottar evangeliet ikke skal dra med seg noen nisser fra den gamle pakt på lasset. *«La da ingen dømme dere når det gjelder mat og drikke, høytider, nymånedag eller sabbat. Dette er bare skyggen av det som skulle komme ... Når dere med Kristus døde bort fra grunnkreftene i verden, hvordan kan dere da leve som i verden og rette dere etter slike bud som «ta ikke», «smak ikke», «rør ikke»? De gjelder jo ting som er ment å brukes og forgå. Alt dette er bare menneskers bud og lærdommer. Slikt har riktignok ord på seg å være visdom, både den selvgjorte fromheten, selvfornektelsen og mishandlingen av kroppen. Men det har ingen verdi, det tjener til å gjøre kjøttet tilfreds.»*

Også forfatteren av Hebreerbrevet insisterer på at alle «gaver og offer» ikke kan gjøre noen fullkommen, og at «reglene om mat og drikke og om alle slags renselser er ... BARE YTRE FORSKRIFTER». Og ikke trenger man noe presteskap til å komme innfor Gud på våre vegne i et tempel, for nå er Ånden tilgjengelig gjennom konsepter «som ikke er laget av menneskehånd, det vil si: som ikke tilhører denne skapte verden».

Jeg vil gjette at noen av leserne allerede nå tenker følgende tanke: «Vi må ikke gjøre kristentroen altfor spiritualistisk.»

Svært ofte vil man nemlig få den advarselen når man formidler slikt som dette.

Advarselen kan være på sin plass til tider. Ingen av oss ønsker en overåndelig holdning som ikke vet å sette pris på det Gud har gitt oss i det menneskelige og naturlige, eller som anser alt materialistisk som verdiløst (noe jeg kommer tilbake til senere i boka).

Likevel, når man spør enkelte om hva de legger i begrepet «spiritualistisk», så beskriver de noe som i en viss forstand er den troen som presenteres i NT. Altså: Den kristne troen er spiritualistisk ut ifra den betydningen de legger i ordet når de advarer mot det.

*For det første: Gud selv **er** ånd. (Joh 4,24a) Bare å beklage til de som vil ha en gammel mann med skjegg oppi skyen.*

*For det andre: Han vil **kun** ha tilbedelse i ånd. (Joh 4,24b) Bare å beklage til de som tror et visst antall repetisjoner av visse liturgiske ord eller handlinger har noen verdi i seg selv.*

*For det tredje: Han har inngått en pakt mellom menneskeheten og seg selv, en pakt som fullt og helt er **bygd** på ånd. (2 Kor 3,6) Bare å beklage til de predikantene som absolutt vil bruke loven og bokstaven som en pisk mot forsamlingen.*

Åndsperspektivet (eller det spiritualistiske, om du vil) understrekes i alle disse tre tingene, som kan anses for å være rimelig grunnleggende i det trosuniverset NT presenterer.

Gud er f.eks. ikke begrenset til bestemte steder. Finner man religiøs hvile i slike fysiske konsepter som «hellige steder» eller «kirkerommet», har man i praksis funnet hvile i noe helt annet enn kristen tro, selv om det forkles som nettopp det.

Gud er heller ikke begrenset til bestemte ritualer. Slike kan ha sin nytte til bestemte anledninger, men hvis man er altfor opphengt i dem, slik at man innbiller seg at den som utfører ritualene «forvalter» Gud, vil jeg mene at man ikke bare bommer, men i tillegg er på feil skytebane.

Det er ikke slik at selve frelsen er noe åndelig, mens resten av troslivet skal leves ut ifra prinsipper fra gamle gudspakter. «Er dere så uforstandige? Dere begynte ved Ånden, vil dere nå fullføre med kjøttet?» (Gal 3,3)

Det er viktig å innse at det åndelige er like reelt som det fysiske. Paulus advarer mot sex med prostituerte, og sier at sex gjør mennesker til ett. I samme åndedrag snakker han om å være én ånd med Kristus selv.⁴

Implisitt i dette ligger at vår forening med Kristus er like virkelig som sex mellom to mennesker. Det er selvsagt snakk om to helt forskjellige ting, men på samme måte som to mennesker kan hengi seg til hverandre rent fysisk, kan man hengi seg til Ånden og merke gjensvar. Da blir man ett med Kristus, én ånd med ham.

Jeg liker sammenligningen med sex, fordi det er så konkret. Det er lett for oss å tenke på det åndelige som noe diffust og «tåketet». New Age-ere har bidratt til å fremstille det nettopp sånn. Men i lys av at Gud selv er ånd, er det viktig å forstå at det åndelige er sterkere enn det fysiske. Begge deler er like virkelig, men det åndelige består av elementer som er kraftigere, tydeligere – enda mer absolutte. Det var en usynlig Ånd som skapte alt det fysiske vi ser rundt oss. Det som skaper må nødvendigvis være mektigere enn det som skapes. Verdens mektigste krefter er åndelige krefter. Himmel og jord skal forgå, men hans ord – som er ånd og liv – skal aldri forgå. Det åndelige er evig, det fysiske er forgjengelig.

⁴ 1 Kor 6, 16-17

*Nå foregriper jeg begivenhetenes gang. La oss først ta et skritt tilbake.
La oss se på hva som skiller evangeliet fra alle andre religioner
(kristendommen inkludert), og hva det egentlig innebærer at vi har fått
Ånden.*

KAPITTEL 2

DET PAULINSKE EVANGELIUM

Tenk deg en religion som i motsetning til andre religioner ikke handler om rett og galt, om ritualisme eller om å gjøre en bestemt guddom fornøyd ...

Tenk deg en religion som har et helt annet konsept enn det, som i stedet baserer seg på å gi mer plass til en helt spesiell gudgitt del av seg selv ...

Ja, tenk deg en religion som egentlig ikke er en religion i det hele tatt, men en Vei å gå på, en Sannhet som virker, et Liv å leve ...

Tenk deg så at denne Veien allerede eksisterer, men at den har blitt forfalsket og presentert som én av mange andre religioner ...

Kan nettopp dette være tilfellet med Jesu og Paulus' lære, slik vi kjenner den fra NT?

La oss høre litt fra Paulus ...

Paulus' første brev til nordmennene (1. Nor)

Paulus, Kristi Jesu venn, hilser dere, jeg som under min tid på jorden ble utvalgt til å formidle hva som egentlig skjedde da Jesus døde på korset og oppsto igjen. Jeg hilser alle dere troende i Norge, dere som allerede er rene og rettferdige i vår Fars øyne, på grunn av Kristi verk.

Da jeg skrev mine brev for snart to tusen år siden, visste jeg lite om at de skulle bli samlet i en bok sammen med profeter som Jesaja og Jeremia, og bli brukt som selve malen på evangeliet i alle kommende generasjoner. Det var bra jeg ikke visste det, så slapp jeg å bli full av angst for hver eneste lille formulering. I stedet kunne jeg i min uvitenhet la evangeliet flyte fritt fram gjennom meg, i all frimodighet, det evangeliet som brant så sterkt på innsiden.

Jeg vet at mange i min samtid fant undervisningen min vanskelig å forstå. Ikke minst mente Peter at den kunne være det, noe han skrev rett ut. Jeg vet også at jeg i min iver lot meg rive med i alle slags digresjoner i brevene mine. Det var ikke til å unngå, for budskapet boblet fram i ren og skjær glede. Min skriver slet med å holde tritt!

Likevel føler jeg at mine røde tråder og konklusjoner er tydelige nok for den som er ærlig leser. Derfor er jeg sorgfull over at jeg nå ser

meg nødt til å skrive ytterligere et brev, her fra himmelen. Det undrer meg at norsk kristenhet, som er så opplyst og har så mye lærdom tilgjengelig, i så stor grad går glipp av hovedpoengene og bommer på de mest vesentlige trådene.

I et brev til galaterne skrev jeg at det bare fantes ETT evangelium, og at man til og med skulle ignorere en engel fra himmelen om den forkynnte et annet. Det blir derfor litt ironisk at jeg nå må skrive et brev fra nettopp himmelen for å forkynne det SAMME evangeliet som jeg gjorde på jorden, nettopp fordi Kristi venner i Norge gjør det så annerledes, noe som igjen skremmer mange bort fra troen.

Hvem har forhekset dere, kjære brødre og søstre i Norge? Dere hevder å dele min tro, og likevel snakker dere fortsatt om «lov og evangelium» og «lovens rette bruk», dere som aldri har vært under den gammeltestamentlige loven noensinne! Dere har fått Ånden på innsiden, men blander likevel bud og regler inn i evangeliet, og på den måten vannes det ut slik at folk flest ikke ser hva det går ut på. Dere skaper en religiøs billigsuppe av det som burde vært en evangelisk luksusrett!

OK, jeg stopper der. Skal ikke forsøke meg på mer «kanalisering fra den himmelske Paulus», for det er et litt for vågalt prosjekt. La meg heller forsøke å formidle kjernebudskapet hans slik jeg opplever det.

Ja, ikke bare tolker det, men *opplever* det – på daglig basis.

For jeg tror helt oppriktig at svært mange kristne går glipp av selve gullkornene i evangeliet, og at de kan få et helt annet gudsbilde og et helt annet liv dersom de får stokket de teologiske beina.

Og jeg tror ikke-troende nordmenn som ennå ikke har opplevd kraften i evangeliet, kan ha en svært positiv overraskelse i vente dersom de innser hva det hele går ut på. (Men så langt har de ikke akkurat fått *hjelp* av norsk kristenhet i så måte! Vi som fikk «forsoningens tjeneste» i oppdrag har dessverre vært altfor flinke til å prioritere helt andre budskap.)

La oss se på hva som i henhold til Paulus konstituerer selve Evangeliet med stor E – selve det opprinnelige kristne budskapet, i all sin radikalitet.

Paulus

Først må vi ta en bitteliten kikk på selve personen Paulus. Han startet som en av Jesus-bevegelsens argeste motstandere, men endte opp som en av dens mest kjente frontfigurer etter at han fikk et syn av Jesus mens han var på vei til Damaskus for å fengsle kristne (det vil si, på dette

tidspunktet hadde de ennå ikke blitt kalt «kristne»; de var snarere «de som tilhørte Veien»).

Paulus står bak majoriteten av brevene som har fått plass i NT.

Ingen har farget vår teologi om Jesus mer enn Paulus. William Wrede kalte Paulus for «kristenhetens andre grunnlegger», og mente at hans ord faktisk hadde preget den kristne troen mer enn Jesus selv.⁵

Fortsatt finnes det enkelte som mener at Paulus «ødelte» Jesu budskap – at han endret det såpass kraftig at han la grunnlaget for en helt annen tro enn den Jesus opprinnelig hadde presentert.

Blant mange moderne mennesker som ikke har lest noe særlig i de nytestamentlige tekstene, har det oppstått en holdning som sier at Paulus var en konservativ mørkemann som var imot homofile og nedlatende overfor kvinner, i motsetning til den milde Jesus som bare kom til jorden for å gi oss alle et klapp på skulderen og en «tommel opp» fra himmelen. Dette inntrykket er basert på et par setninger fra Paulus tatt helt ut av historisk kontekst, og et politisk korrekt søndagsskole-bilde av Jesus.

Enkelte av de som derimot har lest *litt* mer i NT enn som så (men fortsatt på relativt overfladisk vis), har ofte endt opp med et bilde som ser stikk motsatt ut: Paulus er den som tilsynelatende glatter over Jesu strenge lære og gjør den lettere å akseptere for folk flest.

Jeg tror også dette blir en ren karikatur. Motsetningene mellom læren til Jesus og Paulus er oppkonstruerte. Mye handler om et før og etter

⁵ W. Wrede, *Paul*. 1904: ET Boston: Beacon, 1908

KORSET. Det meste faller på plass om Bibelen leses i lys av korset – i lys av Jesu død og oppstandelse – som utgjør et radikalt skille i historien og i Jesu lære.

Ja, jeg skriver *Jesu lære*, for jeg tar faktisk Paulus på ordet når han skriver følgende: «*For jeg kunngjør dere, søsken: Det evangeliet jeg har forkynt, er ikke menneskeverk. Jeg har heller ikke mottatt eller lært det av noe menneske; nei, det var Jesus Kristus som åpenbarte seg for meg.*» (Gal 1, 11-12)

Det er også tydelig at Paulus ikke representerte en liten sekterisk retning innen den tidlige menigheten. Vi leser at de andre apostlene, de som hadde vært Jesu disipler mens han vandret på jorden, anerkjente både Paulus og hans undervisning. De var inneforståtte med ordene fra Jesu avskjedstale, hvor han blant annet erklærte: «*Ennå har jeg mye å si dere, men dere kan ikke bære det nå.*» Jesus forkynte at Ånden skulle formidle sannheter til de troende etter pinsedag.

Og Ånden – og dessuten Jesus selv, gjennom et syn – har tydeligvis gitt Paulus noen nøkler til forståelse av hva som egentlig skjedde i de åndelige kulissene da Jesus døde og oppstod. Derfor kan Paulus skrive: «*Jeg er blitt en tjener for kirken i kraft av den forvalteroppgave Gud har gitt meg hos dere: å fullføre tjenesten med Guds ord, det mysteriet som har vært skjult gjennom alle tider og for alle slekter, men som NÅ er blitt åpenbart for hans hellige.*» (Kol 1, 25-26)

Så: Paulus endret ikke læren, men det gjorde definitivt korset – noe som er et gjennomgående tema hos Paulus. Disse sannhetene – disse *følgene* som korset fikk – hadde inntil da vært skjult, men var nå blitt åpenbart.

Og jeg er temmelig overbevist om at apostlene, Jesu disipler, gjenkjente Ånden i det Paulus sa. For det har til og med yours truly gjort, som lever både tidsmessig og geografisk langt unna det som skjedde i Jerusalem for snart 2000 år siden.

Korset – et før og etter

Det som skjedde på korset kan kalles et mysterium. For mange utenforstående kan det virke temmelig gresk når vi troende snakker om å «oppleve korsets kraft» o.l.

Grunnleggende sett forklarer NT at Jesus på korset forsonte verden med Gud gjennom å ta på seg hele menneskehetens synd og straff. Men det er da «matematikerne» kommer inn og forsøker å lage et logisk system av det hele.

I førsteutkastet til denne boka var jeg en laaaang runde innom de ulike synene blant disse «matematikerne». Men jeg gikk meg omtrent vill i irrgangene av juridisk språk. Det er så mange ulike syn og vinklinger, og det blir utenfor denne bokas format å gå inn på dem alle (boka er sannelig feit nok som den er).

Den positive oppsummeringen av alt blir som følger: Korset representerer en slagmark hvor Gud vant seier over alle fiendtlige makter og alle de tingene som ellers skilte oss fra ham. Som Paulus sier i Kol 2,15: «*Han kledde maktene og åndskreftene nakne og stilte dem til spott og spe da han viste seg som deres seierherre på korset.*»

Framfor å gå teknisk-teologisk inn i *hvordan*, så tillat meg heller å bli litt personlig.

Det er noe med korset. Noe som treffer noe i meg. Noe som er større enn bare det at en god og snill mann ble urettmessig drept for 2000 år siden. Jeg kan ikke forklare det eller sette fingeren på det.

Noen vil sikkert hevde det er fordi jeg fikk budskapet om korset inn som ung. Tross alt har jeg vokst opp med sangtekster som denne, sunget av flere tusen på sommerstevner som utgjør svært gode barndomsminner: *«Jeg vil elske det eldgamle kors ... Til dets mektige favn vil jeg fly ... Jeg vil klynge meg fast til dets fot ... Inntil kronen jeg får over sky.»*

Men det er noe mer enn barndomsminner. Jeg blir slått i bakken av korset, selv om det er så mye jeg ikke forstår.

For noen fortøner hele budskapet seg som noe uhyre primitivt – et uttrykk for oldtidens offerreligioner. Skulle det liksom være nødvendig med et menneskelig blodoffer for at menneskets skyld skulle tilgis? Oj, så mye jeg strevde med akkurat den tanken! Det ville vært så enkelt å bare trekke på skuldrene av hele konseptet, avfeie det som en forlengst avleggs måte å tenke på.

Men det viste seg å ikke være så enkelt. Jeg kom ikke unna. Selv da jeg befant meg langt borte fra alt som het menighet og regnet meg som en motstander av det hele, klarte jeg ikke håne korset. Jeg klarte bare å håne de kristne og kirken. Ikke korset.

Ingvar Ambjørnsen har noen ord som godt beskriver mine følelser på den tiden, i sin artikkel «Stille natt»⁶: *«Det er umulig ikke å ta stilling til om han faktisk var et direkte glimt i guddommens blikk, eller simpelthen en begavet retoriker med psykopatiske tendenser. Selv om evangeliene skulle vise seg å være rene eventyr, kan ingenting endre det faktum at vi lever i disse ordene, hater dem, elsker dem – selv likegyldigheten er en del av Golgata-mysteriet. Å si seg ferdig med hele problematikken er i bunn og grunn å ta del i det hele på en like bevisst måte som å klappe i hendene i troen på at Jesus skal ordne opp med husbanklånet. Men mange av oss blir ikke ferdige med dette. Det kverner i oss fordi det er en del av det referansegrunnlaget vi er vokst opp med. Vi står midt i de helt konkrete resultatene av at okkupasjonssoldater naglet en naken mann fast til et trekors og lot ham dø en langsom død. Gammelt nytt. Hvor mange nyheter overlever to tusen år? Hvem var han som blødde ihjel mellom to banditter denne underlige natten som fremdeles omslutter oss?»*

Jeg endte opp med å omfavne hele mysteriet. Jeg klynget meg fast til korsets fot, som i sangene fra barndommen. Det har preget livet til denne dag. Rett og slett. Hvor mange henrettelser i antikken kan bli til en åndelig kraft hos en moderne skeptiker som meg? Bare én.

Jeg forstår det ikke. Jeg bare merker det. Kraften i korset er en kraft som gir meg liv.

⁶ På trykk i «Husk hjelm!» (Cappelen, 1998)

Det som skjedde på Golgata for 2000 år siden, var mer enn bare en vanlig henrettelse. Det er jeg overbevist om, etter mange runder med meg selv i ulike faser av mitt liv. Jeg har fortsatt ikke plassert Golgataverket som et lettfattelig mattestykke i mitt livssyn. Det er fortsatt et mysterium for meg. Men nettopp *det* skiller Jesu død fra alle andre som ble korsfestet under romerne i antikken.

Korset er det punktet hvor den fysiske og åndelige virkelighet møtes. Det er ikke alltid korsets budskap lar seg forklare rasjonelt. Jeg har vært på flere seminarer som skulle forklare teologien om korset, og noen av dem opplevdes bare intetsigende og tunge. Et av dem var tørrere enn kjeksene vi ble servert til kirkekaffen etterpå. Samtidig har jeg sett budskapet om korset forandre liv når det rett og slett ble *proklamert* på direkte og nærmest naivt vis. Det appellerte da til *troen*, ikke til fornuften.

Det er selvsagt fint å ha med teorien (eller teologien). Likevel er det et faktum at teoretisk kunnskap om elektrisitet *i seg selv* aldri har fått i gang redskaper eller varmet hjem. Noen må helt konkret trykke på bryteren. Psykiateren Einar Johnsen sa følgende: «*Jeg vet ikke hvordan man definerer et mysterium, men man kan vel bare komme inn i det ved å delta.*» Eller ved å innse at man faktisk allerede deltar, slik Ambjørnsen mente vi alle gjør på et eller annet vis.

Rent logisk kan jeg ikke få meg til å tro at folk som sliter tungt kan oppleve en slik enorm frihet av noe som ikke har andre dybder enn den psykologiske effekten i at noen elsket dem høyt nok til å dø for

dem (selv om det selvsagt også er en sterk tanke). I så fall ville historier om enkelte krigshelter hatt samme effekt.

Det må være en reell kraft – en *sannhet* – i hele konseptet med Jesus og korset, for at det skal kunne slå inn så sterkt som det har gjort i alle slags miljøer og kulturer og enkeltpersoners liv gjennom 2000 år. I hver eneste generasjon gjennom hele historien etter Kristus har korset stått der som en anstøtssten, som en livsforvandler, som noe hånet, noe elsket – en *mektig åndskraft* som forandrer menneskeliv på måter jeg tror vi skal slite med å finne utelukkende psykologiske forklaringer på, selv om slike sikkert også er en del av det hele. Intellektuelle av høy rang har blitt slått i bakken av kraften i korset. Narkomane i vår egen hovedstad har opplevd total endring i sine liv, i enkelte tilfeller helt umiddelbart, enda de i øyeblikkets tilstand ikke kunne regne ut $13 + 4$.

En av dem som har fått sitt hverdagsliv sterkt påvirket – og stadig forandret til denne dag – av en korsdød som fant sted for så lenge siden, er forfatteren av denne boka.

Første gang jeg hørte noen klare å virkelig sette ord på det, var da jeg hørte The Cure spille «The Blood»:

I am paralysed by the blood of Christ

Though it clouds my eyes

I can never stop

Jeg er lamslått av Jesu blod. Selv om jeg ikke helt forstår hvorfor, driver det meg videre.

Senere leste jeg Robert Smiths egen forklaring på teksten. «The Blood of Christ» var kallenavnet på en meget god rødvin han drakk mye av en periode, og teksten handler rett og slett om å være full.

Etter den nedturen har jeg bestemt meg for aldri mer å lese artisters tolkninger av egne tekster. Låtene skal få bety akkurat det jeg tror de betyr!

Selv om korset fortsatt er et mysterium for meg, har jeg en del klare tanker rent teologisk. Tanker som jeg faktisk, overraskende nok for min egen del, deler med mer østlige, ortodokse kirkeretninger. Jeg liker seiersmotivet, hvor det handler mer om en Skaper som vinner en seier over ondskapen på våre vegne, enn om en Skaper som må se blod på grunn av egen rettferdighetssans (selv om jeg også tror på stedfortredende soning).

Som sagt tillater ikke formatet eller den røde tråden noen dypdykk på disse tingene. La oss heller gå løs på de viktigste *følgene* Paulus mente korset fikk. For de angår oss uansett hva slags «matematisk» syn vi har på Jesu død og oppstandelse.

KAPITTEL 3

HVA SOM SKILLER EVANGELIET FRA ALLE RELIGIONER – KRISTENDOMMEN INKLUDERT

Kort og greit: Det som skiller evangeliet fra alle religioner, inkludert mye kristendom, er budskapet om at **mennesket fikk Guds egen rettferdighet** gjennom det som skjedde på Golgata.

Noe av det «den nye pakt» dermed kan gi, som religioner ikke tilbyr, er fullkommen **frelsesvisshet**.

Da snakker vi om å ha en slik visshet som selve *utgangspunktet* for alt det andre i livet. Ingenting må oppnås eller utføres, alt er allerede fullbrakt. Vi starter hele løpet på den nye Veien med selve medaljeutdelingen. Gullet er allerede vårt, selv om vi senere i løpet knekker både staver og ski. Ja, selv om vi går oss helt vill i løypa og havner langt bak alle de andre, så deler vi allerede pallplass med dem. (Ånden gir dessuten god gli i sporet, mens religiøsitet bare gir kladdeføre.) (Ok, det der var en karismatisk darling som jeg kanskje burde ha drept. My bad.)

Med et slikt utgangspunkt kan livsløpet nytes på en helt annen måte enn ved religiøs streben.

Dette er det dessverre flere store kirkesamfunn som ikke har tatt helt inn over seg. De baserer seg fortsatt på en slags gjerningsreligion hvor det endelige utfallet er usikkert, og hvor man ikke kan være helt bænkers, slik at den troende alltid må bære på en nagende tvil og usikkerhet rundt egen evighetstilstand. Enkelte tenker at de muligens må gjennom en lang «skjærsild» før de virkelig er framme og *hjemme*. De utfører derfor en rekke gjerninger for å korte ned tiden i denne skjærsilden. Selv om de tror at Jesus har sørget for frelse sånn til syvende og sist, tenker de at det gjenstår *en eller annen form* for betaling for begåtte synder.

Mye av problemet tror jeg bunner i en dårlig versjon av ordet «omvendelse». Når Jesus i Markus 1,15 ber oss «vende om og tro evangeliet», brukes uttrykket *metanoia*, som handler om å endre tankegang. Jesus vil vi skal vende ryggen til tidligere ideer om hvordan vi oppnår Guds gunst, og heller ta imot evangeliet.

Men da den greske teksten ble oversatt til latin, ble *metanoia* oversatt med *paenitentia*, i tråd med nye ideer om at omvendelse krevde botsgjerninger. *Paenitentia* kan oversettes til norsk med «gjøre bot», og denne forvrengningen av originalteksten snek seg også inn i tidlige norske bibler – selv etter reformasjonen. Vi har fått uttrykk som «bot og bedring» i dagligtalen. Selv i lutherske miljøer har man «bots- og bededag», en spesiell dag hvor man liksom skal gå i seg selv og føle ekstra på anger. Dette til tross for at Luther opprinnelig ønsket å avskaffe denne dagen fullt og helt.

Selv om vi i dag har erstattet «gjøre bot» med «omvendelse» i de fleste bibeloversettelser, ligger den gamle tankegangen så latent i mange, at selv omvendelse for dem handler om visse *gjerninger* som må gjøres eller ikke gjøres.

Det er jo den totale ironien, at nettopp den tankegangen Jesus ville vi skulle vende oss bort fra, er den tankegangen man har klart å snike inn i selve hans befaling om omvendelse!

Det lutherske verdensforbund og Den romersk-katolske kirke kom i 1999 med sin *Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren*. Det ble hevdet at gamle stridigheter fra

reformasjonstiden nå var en saga blott i stor grad, og at man egentlig var helt enige om det viktigste. Man uttalte at man hadde oppnådd det som kunne kalles «differensiert konsensus».

Selv blir jeg slett ikke overbevist av å lese denne erklæringen. Enkelte har det med å misforstå med vilje, men i dette tilfellet er problemet det motsatte: Man ønsker så inderlig å være enige, at man kommer fram til et par setninger begge kan stå inne for, selv om man innerst inne vet godt at man legger klin forskjellige betydninger i dem.

Slik jeg ser det, er det langt ifra noen tydelig rettferdiggjørelseslære i denne felleserklæringen. Vi har en lang vei å gå som kollektiv kristenhet før evangeliet om Guds rettferdighet virkelig skinner klart!

Ny identitet

Evangeliet Paulus presenterer er helt annerledes enn «bot og bedring». Det gir trygghet om at frelsen allerede er ordnet og «boten betalt», fullt og helt. Evangeliet kan av den grunn tilby en relasjon – en fusjonering – med Kristus gjennom hans Ånd (noe vi kommer tilbake til i neste kapittel). Derfor skriver Paulus: «*Ånden selv vitner sammen med vår ånd om at vi er Guds barn.*» (Rom 8,16)

Han beskriver også Ånden som «pantet på en arv», et slags forskudd på det som venter – et forskudd som også gir sikkerhet for at resten tilhører oss.

*«Gud **har** gitt oss evig liv, og dette livet er i hans sønn. Den som har Sønnen, **har** livet ... Dette har jeg skrevet til dere for at dere skal **vite** at dere har evig liv, dere som tror på Guds sønns navn.»* (1 Joh 5, 11-13)

Jeg har Sønnen. Derfor har jeg livet. I meg er det noe som er av samme materiale som ham, som vil dras mot ham slik metall dras mot en magnet. Det er ikke avgjørende hvor fine gjenstander jeg klarer å produsere av tre eller plast, for derved å gjøre meg fortjent til magnetens kraft. Nei, det eneste som spiller noen rolle i denne sammenheng er at denne store Magneten drar til seg alt som er av samme materiale. Jeg har Guds Ånd på innsiden, og behøver derfor ikke lure på om jeg vil bli akseptert eller forkastet på «den andre siden».

Et guddommelig vesen ble menneske som oss, og kom til vår klode som bærer av en hellig smitte. Alle som kommer nær ham, vil bli smittet av det samme. Det holder med en liten berøring, for vi snakker om noe som er uhyre smittsomt. Tro på størrelse med et lite frø holder i massevis. Noen kaller det «frelse», andre «forløsning», noen «renselse», osv. I bunn og grunn er det snakk om å bli smittet av et åndelig «virus» som kun Kristus kan gi. Viruset kalles Evig liv – og trust me, dette viruset *vil* du ha!

All religion handler om å bygge opp sin egen rettferdighet – eller *øke* den, om du vil. Evangeliet tilbyr en helt annen form for rettferdighet, nemlig Guds egen, som gis gratis, av nåde. Religionen vil at du skal ta deg sammen og bli et bedre menneske (selv om mye religion ironisk nok har en egen evne til å gjøre folk til drittsekker). Evangeliet ønsker derimot å gi deg en ny identitet og et helt annet utgangspunkt.

Vi må – overfor Gud – velge om vi vil satse på at vår egenrettferdighet holder, at «vektskåla» tipper riktig vei i vår favør når det kommer til gode gjerninger, eller erkjenne at den garantert ikke vil gjøre det, og i stedet ikle oss *hans rettferdighet*.

Dette krever nøyere forklaring.

Like rettferdig som Jesus!

«Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle få Guds rettferdighet.» (2 Kor 5,21)

Da Jesus dør på korset, tar han straffen for alle de gale tingene du og jeg noensinne har gjort og kommer til å gjøre. Det skjer en byttehandel, en utveksling. Paulus forklarer at Jesus «ble gjort til synd for oss», for at «vi skulle få hans rettferdighet».

Altså: Den eneste som noensinne har levd 100 % rettferdig, tok straffen for alle verdens feiltrinn på seg. Vi, som aldri i verden ville ha klart å leve fullkomment opp til verken egne eller andres forventninger, ble med det gjort 100 % rettferdige.

Jesus fikk vår skyld. Vi fikk hans rettferdighet. Snakk om god transaksjon for oss!

Når Jesus dør, er det vi som dør. Når Jesus står opp, er det vi som står opp. Det gjelder bare å identifisere seg med hele dette guddommelige mysteriet.

Resultatet av en slik identifisering, blir at man nå er like rettferdig som Jesus Kristus.

«I Kristus utvalgte han oss før verdens grunnvoll ble lagt, til å stå for hans ansikt, hellige og uten feil. I kjærlighet og etter sin egen gode vilje avgjorde han på forhånd at vi skulle få rett til å være hans barn ved Jesus Kristus, til lov og pris for hans herlighet og nåde, som han overøste oss med i ham som han elsker så høyt. I ham har vi friheten, kjøpt med hans blod, tilgivelse for syndene. Så rik er Guds nåde, som han har latt strømme over oss med all visdom og forstand, da han kunngjorde for oss sin viljes mysterium, det han gjerne ville gjøre i ham. Han ville fullføre sin frelsesplan i tidens fylde: å sammenfatte alt i Kristus, alt i himmel og på jord i ham.» (Ef 1. 4-10)

«Men Gud er rik på barmhjertighet. Fordi han elsket oss med så stor en kjærlighet, gjorde han oss levende med Kristus, vi som var døde på grunn av våre misgjerninger. Av nåde er dere frelst. I Kristus Jesus har han reist oss opp fra døden sammen med ham og satt oss i himmelen med ham.»

(Ef 2, 4-6)

Jeg er allerede rettferdiggjort og «satt i himmelen med Kristus». Jeg er like ren nå som jeg kommer til å være i himmelen. For det er ikke min egen død som gjør meg rettferdig, men hans død.

Dette er ABC i kristen lære, selve kjernen av evangeliet og grunnlaget for alt annet. Det handler ikke om å være passe snill og håpe at det

holder. Det handler om å enten være 100 % rettferdig eller ikke i nærheten av noe slikt. Det finnes ingen mellomting eller gråsoner her. Og det første blir vi kun ved å ta imot rettferdigheten som en gave – altså erkjenne vår egen utilstrekkelighet framfor å leke at vi er så veldig fromme.

Da skjer det fantastiske: I det øyeblikket vi erkjenner at vi trenger Guds nåde og rettferdighet, blir vi i samme sekund like hellige som om vi aldri skulle ha gjort noe galt i hele vårt liv. Menighetens største «søppelhue», hen som har gått på trynet uendelig med ganger og bare så vidt føler seg i stand til å kalle seg en kristen, stiller *nøyaktig* like sterkt som «Moder» Teresa og «Santa» Maria og alle de andre.

Ja, faktisk stiller hen like sterkt som Jesus selv, siden hele evangeliet handler om å få nettopp Jesu egen rettferdighet, som en helt ufortjent gave.

Derfor kan selv en mangelfull fyr som yours truly frimodig kalle seg en helgen. Sankt David Åleskjær – like rettferdig som selveste Jesus! Det er ikke mulig for meg å bli helligere eller renere, for det er Kristus selv som er både min helliggjørelse og renselse.

Og det eneste som kan få meg ut av en slik tilstand, er ikke at jeg synder og faller, men at jeg på nytt baserer meg på egen innsats framfor Gud. I det øyeblikket man vektlegger egne gjerninger framfor Guds nåde, eller som et nødvendig *tillegg* til Guds nåde, er løpet kjørt. Åndelig fare oppstår i det øyeblikket vi finner trygghet i egen evne til å leve opp til moralske krav.

Egenrettferdigheten er evangeliets motsats. Evangeliet er nåde pluss ingenting.

Fri fra alle prestasjonskrav

"Han er min rettferdighet." "I ham er jeg gjort ren." "Jeg er vasket i Jesu blod."

Den kristne terminologien kan være vanskelig å forstå for utenforstående. Iblant virker det som om den er vanskelig å forstå for mange troende også, siden så mye kristendom går ut på å bygge sin egen rettferdighet.

La meg komme med en påstand som kanskje vil få noen til å skvette litt: *Det grunnleggende evangeliet om frelse har ikke en dritt med moral å gjøre.*

Et ganske vanlig utsagn fra ateister, er følgende: «Det finnes ingen god gjerning som krever tro.» Det er også ganske vanlig å påpeke at kristne ikke er noe bedre enn andre.

Jeg er helt enig i begge deler! Jeg kjenner flere ikke-kristne som er langt bedre mennesker enn mange kristne.

Det er ikke sånne ting det handler om i det hele tatt.

Selv er jeg definitivt ikke en troende fordi jeg har satt meg på en høy hest når det kommer til moral. Snarere tvert imot, en av grunnene til at

jeg klynger meg til korset, er nettopp det at jeg har innsett mine store mangler.

Det er en tragedie for evangeliet at det har blitt forbundet med moralisme, religiøse bud, egeninnsats, lover og regler. For det er *anti* alle disse tingene. Nåden er moralismens motsats.

Ikke slik å forstå at troen er imot god moral. Selvsagt ikke. Poenget er bare at evangeliet i seg selv ikke dreier seg om denslags, på samme måte som du ikke lærer hvordan du skal overleve i ørkenen på et svømmekurs. Det er to helt forskjellige ting.

Den tiden jeg tok mye hard helvetesforkynnelse svært bokstavelig, var mitt største ankepunkt mot den kristne troen følgende: «Skal stakkars tante Amalie, som alltid har vært snill mot alle og vannet blomstene sine i fred, gå til helvete bare fordi hun ikke trodde?»

Faktisk holdt dette meg borte fra menighet og gudsrelasjon i flere år. Gud var i mine øyne urettferdig.

I dag vil jeg si at min uttalelse om tante Amalie var basert på så mange feilaktige premisser at jeg ikke engang vet hvor jeg skal starte. Men la meg her først og fremst ta tak i den grunnleggende ideen om at frelse er basert på gjerninger og godhet. For det tror jeg ikke lenger. God eller dårlig – det er *menneskers* målestokk. Gud er ikke moralist på samme måte som oss; Gud opererer ut ifra helt andre paradigmer enn det vi kan kalle *karma*. Det er *vi* (eventuelt Satan) som har ment at grad av moral er en god målestokk for guddommelig fortjeneste. Gud selv virker mer opptatt av en relasjon til sin skapning – en relasjon som tydeligvis også er tilgjengelig for de som gjør flere dumme ting enn andre.

Mye religiøs moral – og «verdslig» moral, for den saks skyld – baserer seg på tanken om å overgå et slags akseptabelt gjennomsnitt. «Det er mange som er mye verre enn meg, så jeg har mitt på det tørre.»

Ironisk nok kan man ut ifra nytestamentlig tankegang hevde at det er akkurat den tanken som gjør deg til en «fariseer» i negativ forstand.

Jesus sparker nemlig beina under hele konseptet. Den omvendelsen NT snakker om, handler ikke om å forbedre seg som menneske for på den måten å oppnå Guds gunst.

Det er heller snakk om å vende ryggen til hele ideen om at egen prestasjon eller oppførsel er det som påvirker Guds holdning til oss.

To typer rettferdighet

Med tanke på at vi mennesker skal forholde oss til hverandre her på jorda, er det selvsagt viktig at vi etterstreber god moral. Men i det øyeblikket vi innbiller oss at vår gode moral gjør oss bedre enn andre, har jo vår godhet plutselig skapt ondskap i oss!

Da kan vi med rette trekke fram et gammelt Augustin-sitat: «*De største dydene er bare strålende synder.*» (Kan også minne om sluttpoenget i filmen «Djevelens advokat» med Al Pacino, for de som har sett den.)

Det er vel bare å innrømme: Uansett hvor mye vi forsøker å ta oss sammen, går vi alle på trynet innimellom, på ulike områder. Ingen av oss er perfekte, og den som tror hen nærmer seg en slik tilstand, er vel i praksis kommet kortere på veien enn de fleste.

Til de som følte seg som gode mennesker fordi de tross alt aldri hadde drept noen, sa Jesus at de risikerte samme straff som mordere bare de slang med leppa til andre. Til de menn som følte seg hevet over andre fordi de aldri hadde vært utro, sa Jesus at det var utroskap bare å kaste et raskt blikk etter en annen kvinne.

Hva var det Jesus egentlig drev med i disse delene av den såkalte Bergprekenen? Forsøkte han å få alle religiøse strebere til å bli *enda* mer ekstreme i sine forsøk på å bli verdige nok?

Selvsagt ikke, og det er trist at noen forkynnere faktisk (mis)bruker Bergprekenen slik. Hele poenget er jo at Jesus presenterer et umulig konsept, noe intet menneske på hele jorden vil kunne klare. Jesus peker på lovens *ånd*, på en ytterste konsekvens som selv ikke den mest rigide bokstavrytter vil kunne klare å etterleve.

Hva var hensikten med det? Å trykke folk ned og gjøre dem mismodige over egen tilkortkommenhet?

Nei, snarere å sette dem fri fra hele racet. Vise hvor fånyttig det er å stresse for å oppnå guddommelig gunst. Jesus er anti-moralist.

Det er viktig å lese bibeltekster i sin sammenheng, med visse grunnleggende tolkningsnøkler. Ikke minst gjelder dette i møte med enkelte utsagn i nettopp Bergprekenen og andre Jesus-taler. Som min lillebror (og pastor!) Thomas har sagt: «Det er merkelig å se hvordan folk bruker ord som Jesus opprinnelig sa for å konfrontere selvrettferdighet, til å fordømme syndere. For å forstå Jesu undervisning, er du nødt til å ha hans syn på selvrettferdighet som en

tolkningsnøkkel. Jesus sier mye rart og vanskelig, som ved første øyekast nesten virker skremmende.»

Det er en rekke utsagn hvis mål er å ta et oppgjør med folks selvrettferdighet, ikke å skape fordømmelse hos f.eks. tenåringer i puberteten eller skilte mennesker.

«Jeg vil gi dere hvile,» sier Jesus til folk som har strevd under lov og bud og krav. «Mitt åk er gagnlig og min byrde er lett,» sier han også. (Men hvor ofte har du hørt predikanter snakke om at det er *lett* å følge Jesus? De fleste vektlegger bare Jesu ord om hva det vil koste å følge ham – ord som ble uttalt i en tid og kultur hvor du risikerte å bli drept for din tro, noe de færreste av denne bokas lesere risikerer.) (Med mindre den mot alle odds blir utgitt i Iran, Saudi-Arabia og Nord-Korea.)

Paulus presenterer altså to former for rettferdighet: Menneskelig rettferdighet og Guds rettferdighet. Den første må du ta deg sammen for å bli bedre på. Den siste gis som en gave, av bare nåde.

Den egenrettferdige tanken om at man tross alt er litt bedre og mer moralsk enn gjennomsnittet, er et hinder for åpenbaringen om Guds nåde. For når det kommer til de største spørsmålene i livet, er man nemlig nødt til å velge mellom de to – egenrettferdigheten eller Guds rettferdighet.

Kristendommen har til tider forsøkt å lage en hybridversjon, noe som har vært fatalt for det åndelige livet i mange mennesker.

Alle krav allerede innfridd

La meg gjengi et bilde min lillebror har brukt noen ganger:

Se for deg et høydehopp du må over for å kunne kvalifisere deg til Guds standard for ditt liv (eventuelt den standarden *Satan* eller *andre mennesker* krever innfor Gud at du skal ha for å fortjene frelse).

Humanismen vil senke terskelen, legge lista så lavt at alle kommer over. «Du er god nok som du er», er moralen. I senere tid har også predikanter og pastorer stadig oftere gjentatt det samme mantraet, som om Jesus bare kom for å bekrefte oss og applaudere våre moralske valg.

At vi alle er bra nok, er en forkynnelse jeg tror du skal slite med å finne belegg for i nytestamentlige skrifter. Jesus var ingen billig motivasjonsguru som kom fra himmelen for å gi oss enda flere «likes» og klapp på skulderen. At man er god nok som man er, kan selvsagt være godt for oss alle å høre der og da, men gir ingen trygg grunnvoll å bygge på i det lange løp. Jeg forstår at det i mange tilfeller sies for å veie opp mot religiøs loviskhet og menneskelig fordømmelse.

Dessverre er det i lengden bare med på å underbygge samme religiøse konsept, det samme loviske paradigmet: En kjærlighet bygd på

fortjeneste. En gudsrelasjon basert på at vi er *bra nok*. Og at vi fortsetter å være det hver dag.

Alle som har et snev av selverkjennelse, vil på sikt måtte smile fårete til påstanden. Det blir en sannhet med store modifikasjoner. Vissheten om at påstanden ikke holder mål, kan skape utrygghet, hvis det er egenrettferdigheten vi baserer oss på innfor Gud. Overfor andre kan vissheten skape behov av hykleri.

For innerst inne veit vi alle at det ikke er sant. Vi lever ikke ut vårt gudgitte kjærlighetspotensiale, noen av oss. (Spør du meg, er det kun farlige mennesker og psykopater som uten å rødme kan si at de ikke angrer på noe som helst av det de har gjort i livet – og faktisk *mene* det helt oppriktig.)

Å erklære at vi er gode nok som vi er, blir som å blåse på et sår på en arm som allerede er blitt amputert. Det kan aldri bli en del av vår *virkelige* identitet, med mindre vi er uhyre overfladiske mennesker.

Av den grunn kan man se hvordan en predikant kan trøste en forsamling én søndag, ved å si at de er gode nok som de er, mens en annen predikant kan komme med fordømmelse søndagen etter og vippe den samme forsamlingen helt av pinnen, slik at de går gråtende fram til forbønn fordi de føler seg så uverdige. (Noen forkynnere er til og med frekke nok til å kalle slike seanser, hvor selvforakten er den grunnleggende motivasjonen for å få forbønn, for *vekkelse*.)

Slik blir kristenlivet til enkelte en jo-jo av følelser, en berg-og-dalbane mellom følelser av både mindreverd og selvgodhet, fordi man ikke har sin trygge grunnvoll i Kristus og det han gjorde for oss.

Ja, loviske religionsformidlere vil på sin side forsøke å sette lista høyere enn vanlig, slik at man må ta seg skikkelig sammen og være svært selvdisiplinert for å komme over i løpet av livet. De skaper fordømmelse og lavt selvbilde hos folk. De forsøker å gjøre folk til ekstreme asketer og pietister. De vil definitivt ta avstand fra påstanden om at noen er gode nok som de er, men de vil hardnakket forkynne at det teoretisk sett er *mulig* å bli god nok – og slå deg hardt i hodet med Bibelen for å gi deg motivasjon videre i dine utallige forsøk.

Jesus slår beina under *begge* konsepter på følgende måte: Han setter lista så høyt at selv ikke de beste hopperne blant oss har noen som helst sjanse.

Så tar han på seg startnumrene til oss alle sammen, og hopper over for oss.

Så er vi alle kvalifisert.

Da spiller det liten rolle om du klarte å hoppe 30 cm opp i lufta eller 3 meter, for det er et ikke-tema så lenge lista lå på 30 meter. Vi stiller likt, alle sammen, inkludert i Jesu gjerning. DET er evangeliet!

I et slikt evangelium blir det verken rom for lavt selvbilde hos den som bare klarte å hoppe litt, eller for religiøs stolthet hos regelrytteren som kom langt høyere.

Å være *bra nok* eller *god nok* i egne eller andres øyne blir ikke da lenger så viktig, siden man uansett vet at man er *frelst nok* i Guds øyne. Til og med *elsket nok* i massevis. I stedet for å la menneskelige målestokker for egenverdi styre hverdagen min, enten målestokkene nå er mine egne eller andres, kan jeg da ha min verdi og trygghet i det faktum at jeg er akseptert og omfavnet av Universets Skaper, av bare nåde og reinspikka kjærlighet, at ingenting kan rive meg ut av hans hånd, at han har utvalgt og elsket meg siden før jeg ble født.

En slik visshet er et langt bedre utgangspunkt for både sunn selvforbedring og sann godhet mot andre, enn det religiøs pliktfølelse eller menneskers krav noen gang kan bli.

Framfor å rive meg etter håret kan jeg heller hvile i Guds løfter. Framfor å basere meg på egen moral, kan jeg basere meg på den kjærligheten Gud allerede har gitt meg – og vite at den også er virksom gjennom meg overfor andre, om jeg bare slipper den til. Denne kjærligheten, som han har latt bo i oss, og som stammer fullt og helt fra ham og ikke oss selv, kan få oss til å elske uforbeholdent selv når vårt eget moralske kompass har mest lyst til å skjelle ut eller slå.

Rent psykologisk er dette også befriende. Behovet i vår tid er større enn noensinne. Alf Gjøsund satte ord på noen tegn i tiden i en Vårt Land-kommentar⁷: «Å akseptere seg selv, er noe mange jobber med. De fleste gjør det sammen med en psykolog, ved hjelp av selvhjelps litteratur, eller sammen med livspartneren sin. Å ta prosessen i full offentlighet er en nyere trend, men de siste tiårene har reality-kulturen gjort det ganske vanlig å dele dypt personlige forhold. Imidlertid er det å involvere hele verden i sin egen jakt på selvrespekt, er et tveegget sverd. (...) For selvrespekt handler om å finne sin verdi et annet sted enn i andres blikk. Hvis du samtidig aktivt oppsøker dette blikket, trenger du en dyp forankring et annet sted for ikke å bli avhengig av det. Det finnes et ord for slik avhengighet, nemlig narsissisme. (...) Men kanskje burde vi legge litt mer vekt på nettopp «sykdomsaspektet» ved narsissismen. For denne «sykdommen» er i ferd med å bli vanlig, og det er ikke nødvendigvis narsissistenes egen skyld. Kanskje er mangelen på kjærligheten større nå enn før, men hovedproblemet er antakelig at tilgangen på substituttet – det vi håper skal være beundring, respekt, positiv oppmerksomhet – aldri har vært så stor. Det har kapitalismen hjulpet oss med. Siden materialismen ble en folkesykdom har noen tjent penger på å føre oss med substitutter. Nå tilbys ikke bare *ting* som kan gi status og oppmerksomhet, men hele imaget, inkludert kroppslige «forbedringer» og personlig stil og væremåte. Dessuten er selve oppmerksomheten blitt en salgsvare på YouTube, TikTok og Instagram. Faren for avhengighet er stor. (...)

⁷ «Dopet som aldri stanser suget», Vårt Land, 20. mars 2023

Lytter vi til tiden vi lever i, hører vi et kor av fortvilte rop: Kan noen elske meg, vær så snill!»

Gjøsund peker videre på løsningen, som fantes i en helt annen form for «selvhjelps litteratur» i tidligere generasjoner, nemlig de gamle andaktsbøkene. De pekte på den «begravelsen» som dåpen symboliserer. Gjøsund: «Det er forståelig at store deler av kirken har redusert dåpsritualet til tre håndfuller vann på hodet, men det er også litt trist. Uten fullstendig neddykking går vi glipp av det sterke budskapet: At det er ved å dø man finner livet. Det er ved å oppgi seg selv at man finner seg selv. (...) Dette budskapet går i stikk motsatt retning. Der sier ikke «tro på deg selv, elsk deg selv». Det sier «dø fra deg selv». (...) Realiteten bak dåpen er erkjennelsen av at vi ikke makter å elske, verken oss selv eller andre, og vi makter heller ikke å ta imot kjærlighet. Derfor gir vi opp jakten. Vi dør. Ikke alene, men sammen med Kristus. Men nettopp fordi det skjer sammen med Kristus, får vi i samme øyeblikk et nytt liv og en ny identitet. Vi står opp igjen som oss selv, men likevel nye: Vi er ubetinget akseptert og elsket, som Guds eget barn. Å leve i dåpens virkelighet, er å praktisere dette hver dag: Ikke søke seg selv, sin egen verdi, sin egen selvrealisering, men i stedet aktivt å velge den bort og ta imot den verdien vi har i Gud.»

Jesus sier i Matt 11, 11-12: «*Blant dem som er født av kvinner, har det ikke stått fram noen større enn døperen Johannes. Men den minste i*

himmelriket er større enn ham.» Jeg tolker det slik: Aldri har det eksistert et menneske med høyere moral enn døperen Johannes. Men blant de som har mottatt Guds egen rettferdighet og dermed blitt «satt i himmelen med Kristus», er selv den som sliter mest og oftest faller større enn ham.

For uansett hvor godt et menneske er, vil det alltid være noe som mangler.

Da Jesus snakker om at det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløye enn for en rik å komme inn i Guds rike, blir disiplene forferdet og spør: «Hvem kan *da* bli frelst?» Den rike mannen Jesus nettopp hadde truffet, var jo en som virkelig forsøkte å holde Moseloven til punkt og prikke! Rikdom ble dessuten sett på som en Guds velsignelse, et tegn på at du hadde gjort deg fortjent til Guds gunst.

Da svarer Jesus dem: «For mennesker er dette umulig, for Gud er alt mulig.»

Altså: Det er umulig for et menneske å frelse seg selv ved gode gjerninger. Ikke bare litt vanskelig, men klin umulig.

Men for Gud er alt mulig.

En annen måte å si det på, er at Gud kun aksepterer sitt eget verk. Derfor gjorde han jobben for oss.

«Gjeldsbrevet mot oss slettet han, det som var skrevet med lovbud; han tok det bort fra oss da han naglet det til korset. Han kledde

maktene og åndskreftene nakne og stilte dem fram til spott og spe da han viste seg som seierherre over dem på korset.» (Kol 2, 14-15)

På den måten ble vi, med alle våre feil og mangler, gjort fullkomne. Nå står vi hellige og uten feil for hans ansikt: «*I Kristus utvalgte han oss før verdens grunnvoll ble lagt, til å stå for hans ansikt, **hellige og uten feil.***» (Ef 1,4)

Det er nå blitt din identitet gjennom Kristus. Du er ikke «den arme synder», men står tvert imot foran Gud som 100 % hellig og fullstendig uten feil.

Syndefrihetslære?

Når noen vektlegger at vi er «hellige, rene og rettferdige», vil enkelte kontre med å sitere 1. Johannesbrev: «Sier vi at vi ikke har synd, bedrar vi oss selv.»

Her tror jeg folk snakker forbi hverandre. For det samme Johannesbrevet påstår jo at den som hører Kristus til *ikke* er en synder. Var Johannes helt schizo i hue (for å si det ukorrekt, i deilig mangel av sensitivitetslesere)? Nei, poengene hans er tydelige nok.

Det er helt selvsagt og opplagt, at dersom jeg plutselig skulle hevde at jeg er feilfri og ikke har synd i mitt liv, ville alle som kjenner meg ha ledd seg skakk ihjel og dermed gjort meg skyldig i uaktsomt drap i

tillegg til alt det andre. Er det noe såne som meg trenger, er det selverkjennelse nok til å innse sine tabber, slik at vi kan ta tak i dem.

Men at jeg fortsatt gjør «synd» fra tid til annen – ganske ofte, faktisk – er noe annet enn at jeg er en «synder» i Guds øyne.

Om jeg gjør en alvorlig synd som virkelig fratår meg frimodigheten innfor Gud, er det godt å bekjenne den for ham – for da sier NT at han gladelig og raskt tilgir meg. (Ja, jeg tror at han allerede har tilgitt meg 2000 år før jeg ble født, både for synder jeg inntil nå har begått og alle de jeg kommer til å begå i framtiden – men han *aktualiserer* det for meg der og da, fordi han vet at jeg som menneske trenger å få den konkrete synden oppgjort og ut av verden, bare for min egen psyke og sjelefreds skyld.)

Men det blir noe helt annet å leve med en konstant syndsbevissthet, slik mange kristne gjør. Stadig vekk gjentar de sitt mantra, hvor de ber Gud se i nåde til dem fordi de angivelig «daglig krenker ham i ord og gjerning». Selv i de tilfellene hvor de ikke kan peke på konkrete synder de har begått, går de likevel med en slags mindreverdighetsfølelse bare i egenskap av å være menneske. De vil peke på ting som «arvesynden», et slags konstant nærvær av synd i dem selv.

Jeg tror det er bedre å fokusere på «arvenåden». På den nye skapningen – den som gjør oss alle til lemmer på Kristi kropp.

Enkelte er også av den oppfatning at kun den synd som blir bekjent, blir tilgitt. For sånne storsyndere som meg ville det vært katastrofalt, for tenk om jeg glemte å bekjenne noe! Tenk om det var ting Gud anså som synd som jeg ikke engang tenkte over! Da ville jeg vært ute å kjøre, dersom min frelse var basert på egen hukommelse og kunnskap når det kommer til feiltrinn. Jeg er sikker på at jeg gjorde uendelig mye dumt i 1997 som jeg for lengst har glemt. Og i forrige uke, for den saks skyld.

Heldigvis er ikke min frelse basert på bekjennelse av synder, men på bekjennelsen av min tro på han som tok alle synder på seg. Det er trist at så mange kristne er så fokusert på synd, både i seg selv og hos andre. Evangeliet handler ikke først og fremst om synd. Det er ikke slik at Gud blir æret ved at du går med et selvbilde hvor du anser deg selv som en skitten synder. Og han blir i hvert fall ikke æret ved at du anser alle *andre* som skitne syndere!

Ansvarsfraskrivelse?

Fordi enkelte av oss avviser god moral som *frelsesvei*, hevder ofte loviske kristne at vi avviser god moral sånn generelt.

Det er tøv, som vi allerede har sett. At jeg ikke tror bilen min kan kjøre meg til månen, betyr selvsagt ikke at jeg mener bilen min ikke har noen funksjon. Det er bare at vi snakker om forskjellige ting.

Hensikten med evangeliet er ikke først og fremst å forbedre oss, men å *frelse* oss.

Å forsøke å forbedre seg selv, er et felles menneskelig prosjekt som de aller fleste av oss forhåpentligvis deltar i, enten vi nå er troende eller ikke. Men det grunnleggende evangeliet om frelse har ikke noe med det prosjektet å gjøre.

Om man kun sender sine ungdommer på kristne leire for å lære dem god moral, kunne man jo like godt ha sendt dem på en eller annen politisk leir. Konseptet om rett og galt er ikke en kristen oppfinnelse.

På samme måte som hver menighetskrets har sine egne krav til oppførsel, har ulike politiske leire hver sine standarder for hva som gjør deg til et moralsk, oppegående menneske. Evangeliet er ikke en rettesnor for å påpeke hvilken menighet/politisk retning som til syvende og sist har rett.

Evangeliet er *noe helt annet*.

Om man hevder – slik jeg gjør – at synden ikke lenger er det som skiller menneskeheten fra Gud (siden synden allerede er gjort opp for), vil noen straks si at man ikke tar synden på alvor.

Men jo, for min del gjør jeg definitivt det. David Åleskjær – that's me! – har *vel*dig mange ting han må jobbe med, og det tar jeg på det største alvor. Det er mye som i øyeblikket er en del av min hverdag, som ikke tjener til det gode. I den forbindelse har jeg én ting for øyet: Å rydde opp i det!

Jeg tar ansvar! Jeg tar ansvar for at ting har blitt som de har blitt, når vi snakker om det negative. Det skyldes dårlige valg. Jeg skulle ha lyttet mer til Ånden på innsiden. Jeg skulle vært mindre lettlurt. Mer realistisk. Tenkt mer på andre og ikke bare på meg selv.

Ja, jeg tar definitivt ansvar, for det er ingen andre som har noen som helst skyld i det faktum at jeg stadig har malt meg selv inn i hjørner. Hverdagslig kaos, regelrette synder, idiotiske tabber, at jeg har gjort livet vanskeligere for andre mennesker – jeg tar personlig på meg det fulle og hele ansvar for hele sulamitten!

Men i det som har å gjøre med min egen frelse, evig liv, Guds favør og kjærlighet, hans nåde og tilgivelse som gir meg framtid og håp – vel, der har jeg NULL ansvar!

Der har jeg like lite ansvar som bilen som blir sendt på verksted har ansvar for å reparere seg selv. På dette området er absolutt ALT i andres hender. Skulle jeg forsøkt å ta noe ansvar der i gården, hadde jeg ikke oppnådd annet enn å vise at jeg manglet en grunnleggende forståelse av evangeliet.

Gud elsker meg like mye før jeg begynner på ethvert selvforbedringsprosjekt, som han gjør etter at jeg eventuelt har fullført disse prosjektene. De to tingene er helt uavhengige av hverandre.

DEN tanken tror jeg faktisk er med på å gjøre meg litt bedre. Ikke litt bedre enn andre, definitivt ikke. Men litt bedre enn jeg selv ellers ville ha vært.

Det skal dere være glade for, for jeg er nok i utgangspunktet litt verre enn de fleste.

De som tror tanken om at Gud elsker oss uansett, gjør oss til dårligere mennesker, har ikke skjønt tegninga. (Og det kan jo skyldes at noen av oss som forfekter budskapet er dårlige på å tegne.)

Ikke lenger trang til å dømme

Det aller første vissheten om Guds nåde fjerner helt, er trangten til å dømme andre mennesker. Siden jeg ikke lenger behøver å delta i racet om hvem som er best på moral eller åndelighet eller selvdisiplin, har jeg heller ingen religiøs trang til å plassere andre under eller over meg på rangstigen. Jeg tror ikke på noe åndelig classeskille, hvor noen er «helgener» og andre bare «menige troende». Vi er helgener, hele gjengen, enten vi nettopp tok imot frelsen for tre sekunder siden etter å ha levd et langt liv som drittsekk, eller har jobbet som en skikkelig

bra pastor i 67 år og gitt millioner av kroner til de fattige. For det er uansett *han* som er vår rettferdighet.

Det vanligste kjennetegnet på mennesker som (bevisst eller ubevisst) anser sin egenrettferdighet som en slags vei til frelse, er at de gjerne blir svært opptatt av hvordan *andre* lever sine liv.

Merkelige greier, egentlig. Det er nesten som en slags lov: Dess verre man er selv, dess større oppheng får man i andres feil og mangler.

Dette har lært meg å være uhyre skeptisk til folk som opplever det som sitt store kall i livet å påpeke *andres* synder. For de har sannsynligvis flere svin på skogen enn folk flest.

Jesus presenterte seg som Legen, og sa: «Det er ikke de friske som trenger lege, men de syke.» Svært mange er opptatt av at *andre* skal innse sin sykdom, at *andre* skal se sitt behov av Legen. Og finner de ingen reell sykdom som de kan navngi, passer de på å skape «åndelige hypokondere», slike som alltid tror det er noe alvorlig galt med dem selv, selv om de ikke helt kan sette ord på hva det er.

«Ja, det er viktig at vi lever hellig i denne tiden», vil enkelte si til andre, med halvveis anklagende tonefall. Forsøker du å få dem til å konkretisere hva de *egentlig* mener med det de sier, så ender du ofte opp med noen smålige enkeltsaker som de ønsker å fordømme andre for, preget av svært moderne problemstillinger i kristenheten, og ikke noe større bilde enn som så.

Det er mildt sagt tragisk at kristenheten ofte blir forbundet med en fordømmende holdning, når dens opprinnelige oppdrag var å ta seg av de svake, hjelpe de som sliter, vise kjærlighet mot de utstøtte, løfte de som har falt – ikke å utmåle straffer eller være dommere over andre.

Den eneste jeg løper mot, er meg selv. Mine medmennesker løper et annet løp, og jeg har ikke den fulle og hele oversikten over utgangspunktet til ethvert livsløp, eller hvordan folk ligger an i forhold til de ordrene de måtte ha fått fra Treneren. Derfor blir det bare dumt å konkurrere mot dem. Dersom jeg blander meg bort i deres løp, bør det utelukkende være basert på et oppriktig ønske om å *hjelpe dem videre*.

Når jeg kan se selv den verste idioten og storsynderen blant oss med Guds øyne, som et menneske som var elsket av sin Skaper allerede før sin fødsel, et menneske som Gud ønsker å gi framtid og håp uavhengig av tidligere synder – vel, da er jeg med på å gi vedkommende et langt bedre utgangspunkt for forandring enn det fordømmende holdninger noensinne kan gi.

(Ja, kanskje er det *meg selv* jeg gir nettopp det utgangspunktet med en slik holdning. For alt jeg veit kan det nemlig være nettopp *jeg* som er den verste idioten og storsynderen blant oss. Det deilige er at det i mitt trosunivers ikke spiller *noen som helst rolle* – i hvert fall ikke rent frelsesmessig sett.)

Bare se på Sakkeus i NT. Han var foraktet og hatet av de fleste, og hadde nok følt på fordømmelse i mange år. Det hadde ikke ført til

forandring i hans liv. Så kommer Jesus og viser ham kjærlighet. Han erklærer da at han skal betale firedobbelt tilbake til alle han har lurt gjennom årene. Kjærligheten var det eneste som kunne føre til forandring hos mannen.

Sakkeus ble glad. Hans omvendelse skyldtes glede over kjærligheten han ble vist – og skapte i sin tur enda mer glede. De religiøse skriftlærde, derimot, var fortsatt like sure og fordømmende som alltid i møte med denne hendelsen.

En befriende tanke

Tror du at «gjennombruddet» med Gud ikke kommer fordi du er for svak, er du i praksis altfor STERK i egne øyne. Problemet ligger i selve ideen om å prestere, ikke i din svakhet.

Gud vil nemlig bare virke gjennom «sprukne leirkar», ellers blir han ikke synlig.

Mange tenker at Gud ikke vil ha noe med dem å gjøre, eller at han i det minste holder seg *litt* på avstand, fordi det er synd i deres liv. De føler seg rett og slett ikke verdige nok for det kristne livet. De går alltid med en følelse av at det er noe som mangler, en eller annen feil de må rette opp i, før de kan ha noen som helst frimodighet i ting som har med Gud å gjøre.

Men sannheten er ironisk nok at en slik tankegang gjør folk *altfor* sterke.

For selve ideen gjør at man baserer gudsforholdet på egne prestasjoner. Om man da skulle klare å bedre livsførselen sin, vil man tolke en opplevelse av Guds nærhet som en slags belønning for egeninnsatsen.

De to tankene er logisk samkjørte, selv om den første kommer forkledd som en slags ydmykhet og den andre representerer en slags stolthet. Om Gud holder seg på avstand fra oss på grunn av at vi ikke er moralske nok, vil hans nærvær bety at vi *er* moralske nok. (Hvis $2 + 2 = 4$, er også $4 - 2 = 2$.)

En slik lovisk tanke er fullstendig fremmed i evangeliet, selv om den er utbredt i de fleste religioner. (Deriblant kristendommen, hvor enkelte er opptatt av å bli hellige nok til at Gud kan «sende vekkelse». Et konsept som virkelig setter kjerra foran hesten!)

I henhold til evangelisk tankegang kan vi ikke *oppnå* Guds kjærlighet gjennom å bli bedre mennesker, men vi kan derimot bli bedre når vi innser at vi allerede *har fått* Guds kjærlighet i utgangspunktet. Vi elsker fordi han elsket oss først.

Det er ingen ting vi kan legge til eller trekke fra, ingenting vi kan gjøre som kan få Gud til å elske oss mer eller elske oss mindre. Det er en befriende tanke!

Gud blir ikke særlig imponert av mine gode gjerninger, og heller ikke særlig sjokkert av mine synder.

Mange kristne vil være enige – i teorien. Men ubevisst vil de likevel fortsette å tenke «lovisk» og forbedre seg selv for å oppnå Guds gunst. Mye religiøs undervisning her i landet har bygd opp under en «lovisk» tankegang, den sitter inngrodd i mange av oss.

Men for å gjenta meg selv: Tror vi at vår egen livsførsel holder Gud på avstand, kan det knapt kalles ydmykhet. For selve tanken setter jo oss selv i høysetet, på nøyaktig samme måte som om vi skulle tenkt stikk motsatt og innbilt oss at vi faktisk *var* verdige nok i oss selv.

Denne formen for gjerningsreligion holder mange mennesker unna Gud, fordi den enten får dem til å tro at de er under hans fordømmelse, eller gjør dem til fariseere som tror de har fikset det.

Evangeliet er noe helt annet, en kraft som virker gjennom tro, helt uavhengig av hva vi måtte få til eller ikke få til. Evangeliet er nåde pluss ingenting.

Som Steve McVey skriver i sin bok «Grace Rules»: *«When we live out of our own self-sufficiency, law rules. It is important to remember that a primary characteristic of a legalistic lifestyle is the emphasis on what I do. When grace rules, we live by an entirely different method.»*

De fleste kristne er som sagt i *prinsippet* enige. Men så sniker religionens vesen seg inn likevel. Man tror at Gud elsker en, men det

ligger i bunn en ubevisst tanke om at denne kjærligheten er betinget og ikke betingelsesløs.

Det er fullbrakt!

«Det er fullbrakt,» sa Jesus rett før han døde på korset. Det er fullført. Ferdig. Done deal.

I evangeliet er det ikke lenger noe som skal oppnås, betales eller bevises.

Evangeliet presenterer ikke et mål som mennesket kan oppnå. Som vi har sett, gir evangeliet som utgangspunkt at vi «allerede er satt i himmelen med Kristus Jesus». Mer enn et løp hvor resultatet er uavklart, blir det kristne livet som en seiersrunde på banen – etter at seieren er i boks. Som Paulus skriver: «Men Gud være takk, som i Kristus alltid fører oss fram i triumftog ...» (2 Kor 2,14)

Om du har erkjent egen mangelfullhet og kvittet deg med alle former for religiøs stolthet og skuespill, kan du leve med samme frimodighet som om synd aldri hadde eksistert noensinne – som om det dumme du har gjort og kommer til å gjøre aldri har blitt gjort.

Dette faktum endrer seg ikke fra dag til dag. Det er ikke slik at jeg på mandag er passe ålræit i Guds øyne, fordi jeg oppførte meg ganske fint, mens han på tirsdagen finner meg avskyelig, for så å akseptere og

omfavne meg på onsdagen igjen. Nei, min rettferdighet er ikke basert på hvor flink jeg er til å følge visse levereregler på en gitt dag.

I mine aller verste stunder er han like nær som alltid. For jeg har allerede vært gjennom dommedag. Den fant sted på korset. Der ble jeg funnet skyldig, og der ble min straff sonet. Hans død ble min død, hans oppstandelse min oppstandelse. Nå lever jeg *i ham*. Som Glenn Kaiser synger til Herren: «I'll be ready to face myself when I face You!»

Selv ikke dårlige dager får endret på Golgata-verket.

Uendret identitet

Du blir ikke fisk av å ramle i et vann. Du er fortsatt et menneske, og det beste du kan gjøre om du ramler i vannet og blir våt, er å komme deg på land igjen og tørke deg.

På samme måte: De feiltrinn jeg gjør - og de er mange! - endrer ikke min identitet som rettferdig i Guds øyne. Jeg blir ikke til en synder hver gang jeg gjør synd, like lite som et fall i vannet gjør meg til en fisk. Nei, det er jo nettopp fordi jeg forblir et menneske uansett, at jeg finner motivasjon til å komme meg tilbake på land igjen.

Hadde jeg blitt en fisk av å ramle uti vannet, kunne jeg jo like gjerne forblitt der. Og hadde jeg gått på land og hele tiden trodd jeg var en fisk, ville det mest naturlige for meg vært å finne nærmeste hav.

Det å leve med en rettferdighetsbevissthet framfor en syndebevissthet, handler ikke om å vende det blinde øyet til synden, men om nettopp å finne det redskapet som fungerer best i kampen mot den. Det er nemlig som *menneske* du kan tørke av deg vannet. Tror du at du er en fisk, gidder du ikke engang lete etter håndkleet, da er det jo nytteløst.

For å sitere Steve McVey igjen: «*How we act and who we are may not always coincide. Sometimes I act like a child even though I was born in 1954. Identity isn't determined by our behavior, but by our birth. Occasionally my wife, Melaine, has even called me a big baby. But I know it's not true! I have my birth certificate to prove it!*»

Det er altså to motpoler, som begge blir en misforståelse:

1) Å nekte å innse egne feil, fordi man er redd for å se dem i øynene (kanskje nettopp fordi man frykter Guds dom, noe som gjør at man ender opp med å leve i selvbedrag framfor selverkjennelse, av angst for å miste de illusjonene man tror frelsen er avhengig av).

2) Å leve med en konstant følelse av å være mindreverdige – syndig og skitten – og tro at Gud applauderer at man går gjennom livet med krummet nakke og bøyd hode fordi det angivelig har med ærlighet og ydmykhet å gjøre.

Et kjennetegn på en som fortsatt tenker på seg selv som en «synder», er at vedkommende gjerne sentrerer livet sitt rundt regler og bud, i håp om at overholdelse av slike skal gjøre hen mer rettferdig.

Vedkommende mangler *friheten* i Kristus.

I det romersk-katolske landskapet vil syndebevisstheten ofte føre til såkalte «botsgjerninger». Men om du har brukt de tre siste årene av livet ditt på å oppsøke pilegrimssteder og berøre relikvier for å oppnå åndelig fortjeneste, vil jeg hevde du har oppnådd nøyaktig like mye åndelig fortjeneste som ungdommen som har brukt samme tid på å spille World of Warcraft.

Det eneste du har oppnådd, er bedre kondis. Og det er da noe, det skal du ha.

Det er forøvrig også mitt generelle inntrykk at de som er svært opptatt av spørsmål rundt synd, ironisk nok er de som har piggene mest ute om trossøsken peker på konkrete feil i deres liv. Mange av dem er svært opptatt av å *fremstå* på rett måte – av sin *image* som kristen.

Sett fra et psykologisk perspektiv er det vel ikke så merkelig. Dersom man tror en innrømmelse av et fall i vannet rokker ved selve ens identitet som menneske i andres øyne, er det ikke rart om den sitter langt inne.

La oss heller løfte blikket og se på Kristus! La oss senke skuldrene og nyte Guds nåde – med en god blanding av både sunn selverkjennelse og frelsesvisshet!

Når man innser at man er elsket av Gud uansett, blir det også enklere å ta tak i problematiske sider og regelrette synder. For da kan man se på det hele som utfordringer man kan jobbe med for å bli et bedre menneske i den verdenen vi lever i – og ikke som en trussel som risikerer å ødelegge hele ens gudsforhold og evighet dersom man tar sannheten inn over seg.

Opplever man seg elsket av både Gud og mennesker, er det enklere å forholde seg til sunn og rettmessig kritikk. Om jeg får et surmaget leserinnlegg rettet mot meg i en eller annen kristenavis, fra en vilt fremmed, trekker jeg på skuldrene og føler at det ikke angår meg. Om en nær venn, en jeg veit at elsker meg og ønsker meg det beste i livet, påpeker nøyaktig de samme tingene, lytter jeg på en helt annen måte.

Min stilling innfor Gud, er at jeg er helt feilfri og fullkommen - 100 % rettferdig.

Min stilling innfor mennesker, er at jeg har ganske mye å jobbe med.

Men det første perspektivet hjelper meg å ta tak i det andre med større frimodighet. At jeg ikke har noe som helst å bevise, gjør meg bedre i stand til å erkjenne feiltrinn i møte med mine medskapninger. Da kan jeg jobbe med saken på en helt annen måte.

Det er deilig å være fri fra alle prestasjonskrav! Å kunne hvile fra egne gjerninger i alt som har med frelse å gjøre!

Samtidig som jeg altså tar ansvar for egne handlinger og ønsker å forbedre meg. Av hensyn til andre mennesker, ikke av hensyn til min egen frelse.

Rett motiv

I dette kan vi nemlig ha Kristus som forbilde. Han trengte ikke gjøre gjerninger for å bli rettferdig, han var jo Guds egen sønn. Likevel gikk han rundt overalt og gjorde godt mot folk. Han ga avkall på himmelens herlighet for å hjelpe oss alle – ikke fordi han måtte det for sin egen skyld, men fordi han elsket oss. Fil 2,5: *«La samme sinnelag være i dere som også var i Kristus Jesus! Han var i Guds skikkelse og så det ikke som et rov å være Gud lik, men ga avkall på sitt eget ...»*

Et rettferdig menneske kan gjøre gode gjerninger uten baktanke, uten at motivet er å få belønning. Noen tror tilsynelatende at vi er helt avhengige av konseptet «straff og dom» for å gjøre det rette. Men om motivet for våre gjerninger er frykt for straff (eller ønsket om å få oppmerksomhet fra Gud eller mennesker), er selve gjerningene fundert i ondskap, ikke i kjærlighet. Det er når trusselen om dom forsvinner, at du virkelig oppdager hva som bor i hjertet ditt. En anger som stammer fra redselen for konsekvenser, er ikke virkelig anger.

Som et gammelt ordtak sier: «Morderen angres med blikket vendt mot skafottet, ikke med blikket mot mordet.»

Sann omvendelse har aldri skjedd på grunn av trusler om helvete, dom og straff.

Vi skal ikke lenger gjøre ting fordi strenge krav tvinger oss til det. Det er hans *nåde* som «virker i oss til både å ville og gjøre etter hans vilje» (Fil 2,13).

Nå vil jo f.eks. en god gjerning mot et annet menneske ha en effekt uavhengig av motivet bak. Om du egentlig ikke har lyst, men rent pliktskyldig gir til de fattige likevel, fører det faktisk til at folk blir mette. Vi trenger ikke åndeliggjøre absolutt alle aspekter ved livet.

Vårt liv handler om mer enn bare vårt gudsforhold. Det handler også om vårt forhold til medmennesker, og der kan pliktfølelse definitivt ha sin plass.

Mitt poeng her er at selve gjerningen ikke fører *deg* noe nærmere Gud.

Om ikke Guds kjærlighet, som er utøst i våre hjerter ved Ånden, er drivkraften bak handlingen, har den ingen *åndelig* verdi. Som vi allerede har sett, sier Paulus at det er mulig å gi alt man eier til de fattige, ha alle slags nådegaver og til og med bli brent for sin tro, men at alt dette er uten åndelig verdi dersom ikke kjærlighet er drivkraften.

Evangeliet er radikalt

Evangeliet er radikalt, og på tampen av dette kapitlet vil jeg derfor spissformulere litt.

Om du de tre siste årene har ...

... drukket deg dritings, gjort dumme ting i fylla, såra folk rundt deg, sett på porno i timevis hver dag, banna og sverta, løyet folk opp i trynet, blitt altfor hissig i en nettdebatt og sagt ting du ikke burde ha sagt, røyka hasj, dratt linere opp i nesa, juksa på selvangivelsen, bedratt de du er aller mest glad i, gjort underslag, vært utro, juksa på en prøve, stukket av fra politiet og krasjet en bil som ikke var din, havna i slåsskamp, tenkt tanker du ikke burde ha tenkt, tvilt på om du i det hele tatt kan kalle deg en kristen ...

... så er du fortsatt nøyaktig like ren og rettferdig som om du de tre siste årene skulle ha ...

... levd helt fullkomment etter Guds vilje på absolutt alle områder, helbredet syke, hjulpet tusenvis av fattige, hatt så stor tro på Gud at du kunne gå på vannet, i manges påhør fått høre Guds stemme fra oven

si: «Du er min sønn, den elskede, i deg har jeg behag!», bare gitt kjærlighet tilbake til folk som behandlet deg ondt, blitt drept for kjærlighetens skyld og deretter stått opp igjen fra de døde!

Det er evangeliet. Hans rettferdighet gis oss som en ufortjent gave. I det evangeliet ligger kilden til varig forandring og kursendring.

Igjen, noen vil hevde at en slik form for nådeforkynnelse legitimerer synd, og at det derfor er nødvendig å blande lov, skam og fordømmelse inn i hele konseptet. De har misforstått, rett og slett. At vi får hans rettferdighet, helt ufortjent, er nemlig det eneste som har kraft til å forandre oss på dypet.

Om noen ikke forandrer seg, men fortsetter i samme dårlige spor som før, er det ikke fordi de har basert seg for mye på nåden, slik at de trenger mer lov. Tvert imot har de sannsynligvis basert seg altfor LITE på nåde og hatt altfor mye lov i blandinga.

Løsningen er ikke da mindre nåde, men *mer* nåde.

Nåden er mer enn et frikort etter å ha gjort dumme ting. Den er en åndelig *kraft*. «Nåden opptukter oss», skriver Paulus. Det er *den* som i det lange løp gir oss mer selvdisiplin og evne til å gjøre bedre valg. I motsetning til den religiøse pisker og selvfordømmelsen, som bare har som effekt at vi gjør stadig flere dumme ting.

Gud gnir nåden inn helt til vi virkelig *ser* den. Og da, først da, vil forandring skje på dypet. Da blir det ikke pynting på fasaden. Da blir det snarere slik at hele huset rives og et nytt bygges. Da slipper vi å dra oss etter håret for å leke gode kristne i en religiøs sandkasse, men kan heller oppleve kraften i hva det innebærer å være født på ny.

Først når motivet ikke er å oppnå guddommelig gunst eller unngå guddommelig straff, er vi frie til å vise kjærlighet til Gud og mennesker på den måten Jesus gjorde.

OK. Da var vi så langt.

Men altså, er det bare slik at vi er tilgitt av Gud for det dumme vi gjør, at moral ikke har noe med selve frelsen å gjøre – og så ferdig med det, liksom?

Var DET hele evangeliet? At vi aksepterer en fallitterklæring på menneskehetens vegne, akkompagnert av et løfte om evig liv når vi dør – og i mellomtiden forsøker å leve så godt vi kan i likhet med alle andre mennesker, uavhengig av frelse eller ikke frelse?

Mange har presentert en kristentro hvor det nærmest kun handler om å være tilgitt, for dermed å ha himmelbilletten i behold, samtidig som man ikke nødvendigvis merker så mye til Gud i det daglige eller lar ham angå livet i nevneverdig grad.

Frelsen går heldigvis dypere enn som så. Den gir også kraft til å leve et annerledes liv.

Poenget er ikke først og fremst utslettelse av synder i seg selv, men selve den gudsrelasjonen noe slikt kan føre til. De konseptene som presenteres i NT, handler mye mer om hvordan vi kan få himmelen inn i mennesket, enn om hvordan vi kan få mennesket inn i himmelen.

Det skal vi se på i kapitlet som følger.

KAPITTEL 4

DEN STORE HEMMELIGHETEN

Rhonda Byrne har solgt millioner av boka «THE SECRET», hvor hun hevder at absolutt alt som skjer i våre liv er et resultat av våre tanker, og at ytre faktorer ikke har noe å si. Selv sykdom er ifølge henne forårsaket av at vi har gitt plass til «sykdomstanker».

Hun mener dette er verdens største hemmelighet, som vil forandre livene til alle som forstår den.

Selv tror jeg det er det reneste sprøyt.

Men i likhet med henne vil også jeg hevde at det finnes en universell hemmelighet som kan påvirke våre liv i sterk grad dersom vi benytter oss av den.

Men denne hemmeligheten er noe helt annet enn karma. Noe helt annet enn det Rhonda Byrne og andre motivasjonstalere formidler.

Vi snakker her om en hemmelighet som i stor grad har blitt skjult av Kirken, enda de har visst om den helt fra starten av.

En hemmelighet som er tilgjengelig for alle – selv de som ikke er spesielt religiøst anlagte.

Denne hemmeligheten heter Den hellige ånd. Og flere og flere oppdager at verken kristenkulturen eller noe kirkesamfunn har copyright på den.

Da teologen Michael Harper på 1960-tallet oppdaget at det var mulig for alle å erfare Åndens kraft, sa han det så treffende: *«Vi ble overrasket over hva vi oppdaget. Vi forstod at vi var kommet over en gjemt skatt. Vi så i Bibelen at det fantes gjemt et løfte – dåpen i Den hellige ånd, et løfte som på grunn av vår uvitenhet og våre forutinntatte meninger hadde vært skjult for oss. Nå lå skatten framfor oss og lyste i sollyset.»*

Kristen tro handler dypest sett om en *relasjon til Gud* – gjennom hans Ånd. En relasjon som oppstår ved å bli en ny skapning og få Guds liv og natur på innsiden. Relasjonen kan ikke etableres gjennom religiøse øvelser eller gjerninger, den kan kun komme ved at man blir «født på ny» - som i stor grad også handler om å dø bort fra religion.

En annen Talsmann

Mange av oss ville nok likt tanken på å være blant Jesu disipler da han vandret rundt i Galilea, den gangen Gud gikk rundt på jorden i legemlig form.

Men selv sa Jesus: «*Det er til beste for dere at jeg drar bort. For dersom jeg ikke går bort, kommer ikke talsmannen til dere. Men går jeg bort, kan jeg sende ham til dere.*»

Det er bedre å leve på jorden i dag, ifølge Jesus selv, for nå er Gud til stede ved en allesteds nærværende ÅND – Sannhetens Ånd, Talsmannen, Den hellige ånd. Muligheten for nært fellesskap med Gud er mye større i dag.

Gud (og Jesus selv) er på jorden i en langt sterkere grad enn da Jesus gikk fysisk her nede!

Ja, dette er en ganske så radikal tanke, men det er Jesus selv som påstår det, både i linjene og mellom linjene i NT: **Vi har mulighet til å bli langt bedre kjent med Jesus i dag enn det disiplene kunne bli før pinsedag, selv om de satt ved siden av ham!**

Jesus dro seg for øvrig unna folkemassene innimellom, blant annet for å be. Han var ikke alltid tilgjengelig for alle overalt til enhver tid. I dag er det annerledes. I dag er Herren nær *alle* som påkaller hans navn – på en helt annen måte. For nå er han på jorden ved sin Ånd.

Han er der hvor du er, akkurat nå. Jesus Kristus selv er i dette sekund umiddelbart tilgjengelig for hvert eneste menneske på hele jorda.

Fra pinsedag til i dag

Se for deg hvordan de første disiplene må ha følt det da Jesus dro fra dem. De sørget, og var samlet i frykt i Øvresalen. Stemningen var nok ikke den beste, for å si det mildt.

Men så:

«Plutselig lød det fra himmelen som når en kraftig vind blåser, og lyden fylte hele huset hvor de satt. Tunger som av ild viste seg for dem, delte seg og satte seg på hver enkelt av dem. Da ble de alle fylt av Den hellige ånd, og de begynte å tale på andre språk etter som Ånden ga dem å forkynne.» (Apg 2,2-4)

Livene til de 120 som var samlet, forandret seg kraftig. Ånden kom, og skulle i tiden som fulgte lede de første kristne, gi dem frimodighet og mot midt i forfølgelser, føre dem til søkende mennesker, helbrede syke ...

Plutselig ble de forandret fra en trist og usikker gjeng (om man leser mellom linjene) til noen som ble så frimodige og glade at folk i nærheten trodde de var beruset.

Peter sier, litt senere samme dag til folkemassen at løftet om Åndens gave gjelder *«dere og deres barn og alle som er langt borte, så mange som Herren vår Gud kaller på»*.

Selv tilhører jeg de som er langt borte, både geografisk og tidsmessig. Men jeg har fått erfare den samme Ånden – han som kalles både Guds Ånd og Jesu Ånd – nesten 2000 år etter disiplene på pinsedag.

Han er fortsatt på jorda i dag. Han er ikke langt borte fra noen av dere som leser dette.

Han er den som kan gjøre tilbedelse til noe annet enn tomme ritualer.

Han er den som gjør kristentroen til noe helt annet enn bare ord og bud og regler, til noe mer enn bare et livssyn eller teoretisk konsept.

Han kan gi styrke til den trette. Trøste, oppmuntre, veilede.

Vi kan lese i NT at Ånden var en kraft som gjennomsyret menigheten.

Ånden var en helt konkret størrelse som preget det aller meste av gudstjenesteliv og livsførsel. Ånden var den som ga den enkelte visshet om at han/hun var Guds barn. Ånden advarte mot å dra visse steder og tilskyndet til å dra andre steder. Ånden fortalte om farer som ventet. Ånden ga styrke til å møte disse farene. Ånden overbeviste, styrket, hjalp og istandsatte.

Gjennom Ånden var Jesus fortsatt blant sine venner, og altså i enda større grad enn tidligere.

Ett med Kristus

Ja, ikke bare var han blant dem, han var nå *i* dem. Ved Ånden kunne mennesker nå bli ett med Kristus.

Det som skjedde på pinsedag, var ikke bare forutsagt av gammeltestamentlige profeter, men av Jesus selv – hovedsaklig i avskjedstalen i Johannesevangeliet, en lang tale holdt under det siste måltidet før korsfestelsen. Den går over flere kapitler, og disse kapitlene – 13, 14, 15, 16 og 17 – er for meg det sterkeste av lesestoff i hele Bibelen og hele verdens litteraturhistorie. Konseptene som formidles er helt unike. Hadde de ikke vært sanne, ville det vært gal manns ord. Men at virkeligheten av dem kan erfares av mennesker som lever 2000 år etter at de ble uttalt, gjør dem så utrolig sterke.

Jesus forteller om Ånden han skal sende, og som skal gjøre at de fortsatt kan ha samfunn med ham selv om han forsvinner fra jorda.

Kapittel 14 åpner med de svært berømte ordene:

«La ikke hjertet bli grepet av angst, Tro på Gud og tro på meg! I min Fars hus er det mange rom. Var det ikke slik, hadde jeg da sagt dere at jeg går og vil gjøre i stand et sted for dere? Og når jeg har gått og gjort i stand et sted for dere, vil jeg komme tilbake og ta dere til meg, så dere skal være der jeg er.»

Som regel brukes disse ordene i forbindelse med en himmelforventning. Det antas at Jesus snakker om boliger han bygger til oss i himmelen. Jeg har til og med hørt folk si: «Ja, han skapte jorden på sju dager, og hittil har han brukt snart 2000 år på det nye stedet han bygger til oss, så *det* må bli et flott sted!»

En fin tanke og morsomt utsagn. Men personlig tror jeg ikke Jesus snakker om at han trenger tid på seg til å bygge himmel-hus for oss.

Det er ikke slik at snekker Jesus sliter med å svinge hammeren fort nok. Jeg tror han snakker om det Paulus er inne på i Efeserne 2, 21-22: *«Han holder hele bygningen sammen, så den vokser til et hellig tempel i Herren, og i ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.»*

Jeg tror han forteller disiplene om noe som ligger nært fram i tid. Han forsøker å trøste dem, siden han skal forlate dem, og sier at han skal komme tilbake og ta dem dit hvor han er. Ut i fra den røde tråden i avskjedstalen, tror jeg ikke han snakker om evigheten som venter en dag, men snarere om det som skjedde på pinsedag. Da kom Jesus tilbake til sine, og flyttet inn i dem – slik at de kunne «være der han er» ved Ånden. Derfor kan han senere i talen si ting som: «Bli i meg, så blir jeg i dere.»

Ikke heng deg opp i min tolkning av åpningen i Johannes 14 om du er uenig. For de sannhetene vi ser på i dette kapitlet gjelder uavhengig av det, siden resten av Jesu tale uansett handler om dem. Men det er nettopp på grunn av det siste at jeg foreslår denne alternative tolkningen også av åpningen. Prøv å les tråden i Jesu tale i lys av min påstand, så kanskje du blir overbevist.

Litt senere i samme kapittel sier han: *«Og jeg vil be min Far, og han skal gi dere en annen talsmann, som skal være hos dere for alltid: sannhetens Ånd, som verden ikke kan ta imot. For verden ser ham ikke og kjenner ham ikke. Men jeg kjenner ham, for han blir hos dere og SKAL VÆRE I DERE. Jeg lar dere ikke bli igjen som foreldreløse*

barn. JEG kommer til dere. Snart ser ikke verden meg lenger. Men dere skal se meg, for jeg lever, og dere skal også leve. DEN DAGEN skal dere skjønne at jeg er i min Far, og at dere er i meg og jeg i dere.»

Når Jesus forteller at Ånden skal komme, sier han samtidig at det er HAN SELV som kommer til dem. Dette samstemmer veldig med ordene om at han «vil komme tilbake og ta dere til meg, så dere skal være der jeg er».

Vi kan allerede nå være der Jesus er, i åndelig forstand. Vi kan allerede ha det samfunnet og vennskapet med ham som en dag vil fullendes i evigheten. Han er der hvor vi er. Han er i oss, og vi er i ham. Vi er ikke foreldreløse barn som bare har blitt etterlatt en bok med leveregler og et løfte om himmel etter døden – nei, vi har fått HAM SELV boende i oss!

Jesus kom for å gi oss guddommelig liv

Hvorfor kom egentlig Jesus til jorden, sånn grunnleggende sett?

Selv sa han blant annet at han var kommet for å gi oss *liv*.

Snakket han da kun om et liv etter døden? Det virker som regel ikke slik ut ifra sammenhengen. Men de menneskene han snakket til, var da allerede levende, så hva mente han egentlig?

Jeg tror han snakket om nettopp Guds egen Ånd, som representerte et åndelig liv, og dette *livet* kunne altså flytte inn i alle som måtte ønske det – bli en del av menneskets egen ånd, så å si.

Jeg vil derfor hevde at Jesus grunnleggende sett kom til jorden for å gjøre mennesker til Guds hus. Han ønsket at Gud skulle «ta bolig i oss». Han kom ikke for å få hundretusenvis av bygninger bygd i sitt navn, med kors på veggen eller taket.

Gud har alltid søkt en bolig blant mennesker. Det er et gjennomgangstema i Bibelen. En dag i framtiden skal Gud bo iblant oss på svært konkret vis, og personlig «tørke våre tårer», som avslutningsversene i Bibelen forteller om. Før vår tid har han brukt andre kanaler. En gang i tiden gikk jødene rundt med Paktens ark, som et symbol på hans nærvær – eller kanskje også en konkret beholder for hans kraft. De oppbevarte den i et telt, et tabernakel, som de flyttet rundt på. Siden fikk jødene et tempel i Jerusalem, og i den delen av tempelet som het Det aller helligste anså man at Guds konkrete nærvær befant seg. Selv om Gud alltid har vært allesteds nærværende, tenkte man at det var her Gud var tilgjengelig for mennesket – det var stedet hvor Gud satte folk i stevne og kom dem i møte. Én prest fikk lov til å komme inn i templets aller helligste, én gang i året, på vegne av folket. Forhenget som skilte dette aller helligste fra folket, symboliserte også det skille som eksisterte mellom Skaperen og det skapte.

Men da Jesus ropte «Det er fullbrakt!» på korset, revnet hele forhenget i templet, fra øverst til nederst.

Etter det har Guds nærvær vært tilgjengelig for hvem som helst, når som helst, hvor som helst.

Dette er en grunnleggende tanke i NT.

DU er Guds tempel

«Vet dere ikke at DERE er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i DERE?»

(1.kor 3,16)

«... og bli også selv oppbygd som levende steiner til et åndelig hus, til et hellig presteskap ...»

(1.Pet 2,5)

Gud bor ikke lenger i paktskister eller telt eller templer av stein. Han bor nå utelukkende i *mennesker*. Om du har ønsket Guds Ånd velkommen, er du et levende tempel, og kan løfte begge dine kirkespir og ha «høymesse» når som helst. Ikke ett eneste sted i NT refererer begrep som «kirke», «Guds hus» eller «menighet» til bygninger.

Som Frank Viola skriver: «*For de kristne i det første århundre, ville det å kalle en bygning for kirke være det samme som å kalle sin kone et boligsameie eller sin mor en skyskraper.*»

Har du Guds Ånd, er du Guds hus. Noen mennesketempler er små, andre er store, men alle har den *enorme* Gud boende på innsiden. Enkelte templer, deriblant yours truly, kan saktens trenge en aldri så liten oppussing, i form av et sunnere kosthold og noen treningsøkter. Og dere som måtte bruke sminke, skal vite at dere tagger på tempelveggen! (Ok, jeg er veeeeldig morsom ...)

Alle som tror beskrives som et tempel sammen også, hvor hver og en utgjør en levende stein i «Guds bygning».

Leser du denne boka uten å være troende, er det sikkert mye som fremstår tungt og merkelig. Men dette skjønner du: Gud har alltid søkt en bolig på jorden. I dag bor han i de menneskene som ønsker ham velkommen, og han får visstnok hundretusenvis av nye templer hver dag (tallene varierer). Men han er ikke fornøyd med det. Han søker akkurat nå enda et tempel å bo i, nemlig DEG!

Mange predikanter fokuserer mye på at Jesus tok bort vår synd og fødte oss på nytt. Men *hvorfor* skulle han gjøre det? Jo, nettopp fordi hans egentlige mål var å gjøre oss til templer.

Skal du lagre syltetøy på glass, er det viktig å sterilisere og desinfisere glassene først. Men se for deg en som hele tiden steriliserer syltetøyglass uten noen ytterligere hensikt ...

«Jasså, skal du lagre syltetøy?»

«Nei, jeg bare steriliserer glass for moro skyld, jeg!»

Sånn er mye moderne forkynnelse i praksis. Alt fokuset er på tilgivelse av synd og omvendelse. Men Jesus kom ikke først og fremst for å tilgi synder, men for å *ta bort* hele synden med den hensikt å gjøre plass til sitt *liv*. Glassene er desinfisert med en hensikt! NT bruker bildet om å gå fra død til liv, noe som gir et annet fokus enn bare synd, synd, synd.

Du kommer ikke til Kristus for å få tilgivelse for synder, men for å få Kristus selv – og han er selve *Livet*. Derfor erklærer han: «Jeg lever, og dere skal også leve ...»

Det er fint at noen er tilgitt sin synd – og det *er* de! – men de bør også gjøre noe med den åndelige *døden* som var forårsaket av nettopp synd. Det blir bare et halvt evangelium om fokuset er på synd og tilgivelse, og ikke på død og liv. At det ikke i større grad forkynnes hva Golgataverket kan gjøre *i oss*, vises i graden av henholdsvis loviskhet og kjødelighet. To tilsynelatende motsetninger som bunner i samme årsak.

Et grunnleggende spørsmål er om vi bare har tatt imot den Jesus som døde for våre synder for 2000 år siden, eller også den Jesus som ønsker å leve i oss *akkurat nå*.

I dag, nesten 2000 år etter pinsedag, er det hundretalls millioner mennesker som påberoper seg å oppleve Ånden. Som jeg skrev i andre kapittel, finner jeg det vanskelig å tro at så mange mennesker kan få sine liv forandret av budskapet om korset, dersom det til syvende og sist ikke har andre dybder enn at noen ble urettferdig henrettet på grunn av kjærlighet.

På samme måte finner jeg det vanskelig å akseptere at hundretalls millioner – deriblant meg selv – lever i en illusjon skapt av religiøst hysteri.

Så er det da også mulig å forske rent empirisk på Åndens virksomhet i verden i dag. Tormod Engelsviken skrev i *The Gift of the Spirit: An Analysis and Evaluation of the Charismatic Movement from a Lutheran Theological Perspective*: «Åndens gjerninger er psykologisk og empirisk observerbare.»

Det vil si, siden mange vil være uenige i selve premisset, kan man heller si at det lar seg forske empirisk på hvordan menneskers angivelige opplevelse av Ånden preger deres liv.

Man kan trygt slå fast at opplevelsene av Ånden har skapt mye positivt i menneskers liv, og at de ofte skaper et «før» og «etter» hos den troende. Ofte vil de føre til en varig opplevelse av Åndens nærhet i ens liv, slik at det ikke bare blir en engangshendelse man ser tilbake på.

Ikke-troende forskere vil selvsagt av ren refleks (eller av ren fordomsfullhet) gjerne peke på folks psykologiske disposisjon eller andre immanente faktorer, mens opplevelsene ofte virker trosstyrkende på den som opplever dem, siden man får bekreftet det bibelske verdensbildet og opplever det overnaturlige som en reell virkelighet og erfaring, og ikke bare ord.

Omfanget av det hele bør gjøre det for enkelt å avfeie det som naiv overtro som skyldes manglende kunnskap eller manglende innsikt i egen psyke. Det interessante er at det i bunn og grunn er samme opplevelse som beskrives, av både leg og lærd, på tvers av ulike kulturer og nasjoner – og ikke minst på tvers av tidsaldre. En pinsevenn som leser en eller annen høykirkelig kirkefaders beskrivelse av åndsopplevelsen, vil kunne kjenne seg igjen.

For å ta det ned på mindre og mer personlig skala: Jeg kan selv oppleve en ganske nær forbindelse til mennesker som rent kulturelt sett befinner seg langt fra min verden, fordi vi deler den samme Ånd. Vi kan også være svært uenige om mangt og meget innen teologiske spørsmål, men vi vil likevel ha en grunnleggende enhet i det faktum at vi deler samme åndsopplevelse. For vi kan være enige om følgende: Enhver teologi som ikke er nært knyttet til en ekte relasjon til Jesus Kristus, er for billig søppel å regne. Det handler ikke om å ha alle svarene, men om å ha en relasjon til han som kalte seg selv for Svaret.

Det er liten tvil om at «karismatiske opplevelser» av Ånden har ført til et fellesskap av troende på tvers av kirkesamfunn og teologiske uenigheter. De som har opplevd Ånden, snakker mye av samme «språk».

Som Engelsviken også påpeker, vil de fleste som får en opplevelse av Ånden forfekte at det har skjedd et forfall i kristenheten siden urkirkens dager. De vil gjerne få det til felles at de ser behov av en fornyelse eller restaurasjon av det opprinnelige. Og nettopp kjennskapet til Ånden, og opplevelser av den, vil i sin tur anses for å være det fremste redskapet i en slik restaurasjon.

Paulus og Ånden

I mye av vår tids drøfting av Paulus' teologi, spesielt rundt lov og evangelium o.l., ser vi at Ånden så å si er fraværende som argument i problemstillingene.

Samtidig er det grunnlag for følgende påstand: **Uten perspektivet med Ånden, rakner hele Paulus' teologi.**

I det minste står man tilbake med en svært så amputert versjon dersom ikke Ånden tas med i tegninga, siden Ånden er en så viktig og integrert del av hele det paulinske grunnparadigme.

Som vi har sett, brukes ofte et svært juridisk språk i teologien når det er snakk om frelse. Vi finner også mye av denne type språk i NT.

Paulus forklarer hvordan vi er «kjøpt fri». Men så kjørte altså middelalder-teologer som Anselm av Canterbury sin egen hardcore remix av dette konseptet, slik at frelsen først og fremst handlet om Guds eget behov for at rettferdigheten skjer fyllest. I Anselms verk «Hvorfor ble Gud menneske?» blir vi mennesker mer eller mindre fremstilt som passive brikker i et rettslig drama mellom Gud og Satan.

I vår egen kultur har det kanskje i *enda* større grad blitt slik at frelsen for mange kun handler om betalt skyld og rettferdiggjørelse. Selveste Ånden blir også degradert til noe teknisk, «juridisk» og rent teoretisk. «*Du fikk Den hellige ånd i dåpen.*» Ferdig med det, liksom. Selv om du aldri skulle merke noe som helst til ham, fikk du ham angivelig på grunn av dine foreldres valg da du var en bitteliten baby, helt uten ditt vitende. Ånden blir med det et diffust konsept forbeholdt skjematisk teologi hos enkelte teologer, istedenfor en virkelig kraft som kan merkes og erfares i hverdagen.

Dersom hele frelsesbegrepet kun innbefatter et rettslig språk angående rettferdiggjørelse, samt visse teologiske dåps-prinsipper knyttet til

Ånden, går vi glipp av noe vesentlig. Når de tidlige kristne snakket om frelse ved å bruke ord som «theosis», handlet det ikke bare om tilgivelse fra synd, men om noe som faktisk kan oversettes med «guddommeliggjøring». Ånden var derfor en svært viktig del av det hele, siden det kun var den som kunne gi kraft til å leve en ny form for liv som «nye skapninger». Vi er ikke bare blitt Guds barn på en slags teoretisk måte på grunn av åndelig juss, i kraft av et slags himmelsk rettsdokument som bare indirekte angår oss. Nei, det er meningen at Kristus skal «vinne skikkelse i oss» her og nå, og at vi «ikke lenger skal leve selv, men Kristus leve i oss». Paulus anklager faktisk de troende i sin samtid for at de til tider oppfører seg som «bare mennesker».

Misforstå ikke – Paulus er ikke som amerikanske herlighetsteologer som mener at vi er noen småguder. Samtidig mener han åpenbart at Ånden bør være en såpass kraftig realitet i våre liv at det påvirker livsførsel. Dette er også frelse – ikke bare tilgivelse for det gamle, men kraft til å leve i det nye.

Derfor blir kristen tro uten åndsperspektivet en selvmotsigelse. Da blir det enten bare streng moralisme – *fariseisme* – eller hypotetisk teori tilbake. Eventuelt noen døde tradisjoner og ritualer som gjennomføres for sin egen skyld, eller en teknisk «visshet om frelse» som i praksis bare vekker noen gedigne gjesp og passivitet.

Og jeg vil påstå at kristendommen som de fleste nordmenn har fått presentert, er nettopp dette: Et evangelium uten Ånd.

Det er synd, for et av Paulus' hovedanliggende er at Jesu død og oppstandelse introduserte en ny pakt, og i 2. Kor 3,6 sier han altså rett ut at denne nye pakten *bygger på Ånd* (hørt det før?). Ånden er med andre ord selve fundamentet for alt det andre. Kristendom uten Ånd er stusslige saker – bare en død religion på linje med alle andre døde og ritualistiske religioner.

Vi er ikke bare tilgitt, men helt nye skapninger, i Paulus' terminologi. Troen dreier seg om mer enn en mental aksept av Jesu offer på våre vegne og en bekjennelse av dette. Troen dreier seg også om en konkret oppstandelseskraft, hvor den kraften som reiste Jesus opp fra de døde tar bolig i oss for å styrke og hjelpe oss i vårt daglige liv.

I vår moderne, vestlige kristentradisjon blir dette veldig store ord, fordi vi har endt opp med en tam form for evangelieforståelse. Men det kristne håpet er større enn vi aner, og angår dette livet like mye som det neste. Nå tar heldigvis de nytestamentlige forfatterne høyde for at vi fortsatt er skrøpelige mennesker som går på trynet rett som det er, og som derfor alltid vil være i stort behov av Guds nåde.

Samtidig setter de mot i oss ved å peke på en indre guddommelig kraft som ikke var der fra før av, og som vi bør bli kjent med og lære å benytte oss av.

Om noen lar en slik tanke føre til en slags «elitisk» kristendom, eller lar det booste egoet, har de misforstått hele pakka. For kraften virker på tross av, ikke på grunn av. Som Paulus forklarer det: «*Vi har denne*

skatten i leirkrukker, for at den veldige kraften skal være av Gud og ikke fra oss selv.» Paulus skrev også at han ikke ville rose seg av noe annet enn Kristi kors. Og når forfatteren av 2. Petersbrev snakker om at den troende på helt konkret vis har fått del i «guddommelig natur», fremkommer det at denne til syvende og sist vil manifestere seg i form av «kjærlighet til alle». Enhver form for hellighet som tar avstand fra mennesker, eller hever seg over folk flest, er ikke hellighet i det hele tatt. Det er viktig å forstå at «korrektheten» og helligheten aldri har spilt på lag.

Brevene til Paulus er ingen systematisk og allmenn utleggelse av kristen tro, men nettopp *brev*, skrevet til konkrete personer/menigheter. Ofte tar de for seg problemstillinger som vi moderne lesere ikke kjenner hele bakgrunnen for. Vi har bare den ene samtalepartnerens replikker, om man kan si det sånn. Som om vi bare hører den ene siden av en telefonsamtale.

Vi møter ikke apologeten Paulus, som søker å vinne nye folk med evangeliet – enda dette var det Paulus brant mer for enn noe annet. Vi møter derimot *formaneren* Paulus, som ønsker å rettlede de han allerede har vunnet, de som allerede er på Veien. Man kan i grunnen si at brevene ofte er rettet mot folk som har *misforstått* deler av evangeliet.

Dermed forutsetter Paulus at hans lesere allerede har en opplevelse av Ånden i bunn, noe som gjør at han f.eks. kan skrive: «*Merker dere ikke at han bor i dere?*» Underforstått: Det BØR dere merke!

Vi ser flere ganger at Paulus bruker lesernes egen åndsopplevelse som argument for sine påstander, og at han er skuffet i de tilfellene hvor han ikke kan gjøre det: «*Likevel, søsken, kunne jeg ikke tale til dere som til mennesker som har Ånden. Jeg måtte tale til dere som til mennesker styrt av kjøtt og blod.*» (1 Kor 3,1)

Paulus setter «Ånd og kraft» høyere enn «overtalende visdomsord» og «menneskelig visdom» i sin forkynnelse. Han regelrett skammer seg over at han må forsvare sin aposteltjeneste på «menneskelig vis», men mener tydeligvis at det er det eneste øret korinterne vil høre på.

Videre forklarer han at Ånden er den som åpenbarer for den enkelte «hva Gud i sin nåde har gitt oss». Det er nettopp denne Åndens visdom som Paulus så ofte fortviler over at hans trossøsken ikke tar inn over seg.

I tanken om to pakter setter Paulus nåden/Ånden opp mot lov/bokstav. Vi skal tjene i Åndens, og ikke i bokstavens, vesen. Hvor ofte kan man ikke støte på ting som tilsynelatende er helt korrekt og «bibelsk», men oppleve at noe likevel skurrer skikkelig, siden det hele eimer – nei, *stinker* – av bokstavens vesen!

Hos Paulus står Åndens lov i kontrast til Moseloven, som også beskrives som «syndens og dødens lov». Ekte jøde er for ham den som er omskåret i sitt hjerte ved Ånden, og ikke først og fremst den som er fysisk omskåret i henhold til Moseloven.

For Paulus er dette tydeligvis mer enn «tekniske» sannheter. Åndens tilstedeværelse i menigheten og i den enkelte, utgjør en konkret *kraft* og en *kilde* til et nytt liv. Åndens lov må ikke forstås som et nytt sett med lover og prioriteringer, men mer som en lov a la naturlover som tyngdekraften. *Overnaturlover*, kan man kalle det Ånden gir. Ved Åndens hjelp kan de troende overvinne «kjøttet», og dermed leve et liv hvor Ånden har makten i det daglige. Dette vil så vise seg i form av *Åndens frukter*.

Ofte blir det hevdet at vi i den nye pakt kun har fått to bud å holde, nemlig å «elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand» og «elske din neste som deg selv». Men disse to budene peker Jesus på i en samtale hvor noen spør ham hvilket bud i loven som er det viktigste. Jesus konkluderer da også slik: «På disse to budene hviler hele loven og profetene.»

Altså: Får du med deg disse to tingene fra GT, har du fått med deg det viktigste.

Det er ikke slik å forstå at moseloven fortsatt gjelder, men at den nå er skrumpet inn til to bud. De to budene er rett og slett bare en oppsummering av den gamle pakts viktigste ingredienser.

Andre vil si at vi bare har fått *ett* bud, basert på Johannes 13,34: «Et nytt bud gir jeg dere: Dere skal elske hverandre. Som jeg har elsket dere, skal dere elske hverandre.» Vi ser at Peter deretter erklærer sin kjærlighet til Jesus og sier: «Jeg vil gi livet mitt for deg.» Peter var klar til å elske inntil døden. Problemet var bare at Jesus stakk hull i ballongen ved å fortelle at Peter samme natt kom til å fornekte ham tre ganger.

Vi har aldri vært i stand til å holde viktige bud eller lover i egen kraft. Det er derfor selve konseptet med lov i den gamle pakt er fjernet til fordel for en ny pakt basert på Ånden.

I Galaterne 5,14 gjentar Paulus at hele loven er oppfylt i budet om å elske sin neste som seg selv. I neste setning ser vi hvor «flinke» de var til å etterleve dette i praksis: «Men når dere biter og gleser etter hverandre, så pass dere, så dere ikke eter hverandre opp!» En stor kontrast mellom de to setningene!

Men så kommer Paulus med løsningen i neste setning igjen: «Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i menneskets kjøtt og blod. (...) Men blir dere drevet av Ånden, er dere ikke under loven.»

Det er kun Guds kjærlighet, utøst i våre hjerter ved Ånden, som i sin tur kan gi oss kraft til å elske andre slik vi skal. Det hjelper ikke med en plakatt på ytterdøren hvor det står: «Husk at du MÅ elske andre i dag!»

«Den som elsker meg, holder mine bud», sa Jesus. Det er to «tonefall» du kan lese den setningen i. Mange tolker den slik: «Bevis at du elsker meg ved å følge reglene mine!» Det tror jeg er feil tonefall. For den som elsker, trenger ikke slike loviske trusler. Jeg tror Jesus snarere kommer med en beskrivelse av hvordan mekanismen fungerer under nådens paradigme: Elsker du Jesus, gjør du automatisk det du burde gjøre.

Vårt fokus bør derfor være å pleie kjærligheten til Jesu egen Ånd, ikke pugging av leveregler.

«Adam» og Kristus

«Det første mennesket, Adam, ble en levende sjel. Den siste Adam ble en ånd som gir liv. Det åndelige var altså ikke det første, men det sjelelige. Deretter kom det åndelige.»

(1 Kor 15, 45-46)

NT bruker et billedspråk som deler menneskeheten opp i henholdsvis Adam og Kristus. Gjennom Kristus ble menneskerassen slik vi kjente

den avsluttet. Da han døde, døde i prinsippet hele menneskerasen. Da han sto opp fra de døde, representerte han en helt ny menneskehet.

Det er derfor Jesus sier vi må bli født på nytt. Vi må fødes inn i denne helt nye menneskeheten som Kristus har gjort tilgjengelig. En menneskehet hvor alle er søsken og tilhører samme kropp, og hvor Kristus er hodet på kroppen. Vi må velge om vi fortsatt ønsker å leve i «døden», i Adams slekt, eller få del i Kristi liv.

Vi blir en del av denne nye menneskeheten gjennom tro og identifisering med Jesu tilintetgjørelse av den forrige (ved sin død) og skapelse av den nye (ved sin oppstandelse). Men så mistenker jeg også i tillegg at frelsen er mer omfattende enn vi tror, at den kanskje til syvende og sist vil oppsluke mer enn det som er «korrekt» å tro. Uansett, siden vi nå lever etter Kristus, tror jeg mye mer på «arvenåden» enn på «arvesynden». Hysj, ikke si det til noen, enkelte religiøse blir så sure.

Hva er forskjellen på den gamle og den nye menneskeheten? At den nye er fusjonert med Gud gjennom Ånden. At den har fått fellesskap med sin Skaper igjen, og lever i en kjærlighetsrelasjon til ham.

Ikke heng deg opp i om Adam var en konkret historisk person eller om han er et symbol på hele den opprinnelige menneskeheten som sådan – for budskapet blir akkurat det samme i begge tilfeller. På et eller annet tidspunkt oppsto et skille mellom mennesket og dets Skaper, og menneskeheten ble en såkalt «fallen» menneskehet. Jesus tegner det store bildet ved hjelp av en lignelse om en far og to sønner i Lukas 15. Menneskeheten har i det store og hele vært som den yngste sønnen,

som har brukt farens midler på en ufornuftig måte og endt opp i en grisebinge, og som dermed frykter farens dom.

Men faren står med åpne armer og venter på å omfavne sønnen sin igjen.

Derfor er det kristne evangeliet budskapet om forsoning. Vi kan bli nye skapninger, som vasker av seg søla fra grisebingen og får gjenopprettet relasjonen til Far. Han har egenhendig sørget for å ordne opp i alt det kaoset vi skapte, og har selv tatt straffen for det.

Dette er budskapet vi skal formidle videre: Velkommen hjem!

«For det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres misgjerninger, og han betrodde budskapet om forsoningen til oss. Så er vi da utsendinger for Kristus, og det er Gud selv som formaner gjennom oss. Vi ber dere på Kristi vegne: La dere forsones med Gud! Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle få Guds rettferdighet.»
(2 Kor 5, 19-21)

Tenk på det: Gud tilregner ikke lenger verden dens misgjerninger!

Og han har BETRODD oss å formidle akkurat det budskapet til folk!

Av den grunn er det ekstra tragisk at vi troende har pekt på syndene til folk istedenfor å ønske dem velkommen hjem igjen.

Hvorfor skal vi hele tiden tilregne folk deres synder når Gud selv ikke gjør det? Det er mye som kan være rett og sant i seg selv, men det blir formidlet på en måte som bare fører til støy på linja. De troendes

oppdrag er å formidle evangeliet i sin helhet og klarhet – å være et uttrykk for Guds utstrakte hånd til menneskeheten. Da er det viktig å ha følgende i bakhodet: «Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg bare en drønnende malm eller en klingende bjelle.»

Gjennom store deler av kirkehistorien har Kirken dessverre tatt på seg Satans oppgave. Satan kalles også Anklageren, og det er sørgelig nok også et godt navn på deler av kristenheten i store deler av historien – og på mange menighetskretser selv i vår egen tid.

«I Kristus»

NT har mye å si om det å være *i* Kristus. På samme måte som vår frelse er helt og holdent basert på hans gjerning, og ikke våre egne prestasjoner, fungerer prinsippet på andre områder av livet også. Det gjelder å la Kristus få virke i oss og gjennom oss med den kraften han gir, som vil skape helt andre resultater enn det vi kan få til i egen kraft. Vi er ikke bare døde for synden, men levende i Kristus.

Ikke minst på områder hvor vi selv er svake, kan vi hente styrke i Kristus. Ved å gi hans kraft rom i våre liv, kan det skje varige endringer der hvor vi selv har mislyktes gang på gang. Mang en tidligere rusmisbruker kan skrive under på akkurat dette. Den store livsforandringen kom ikke ved at man pisket seg selv mentalt, men

ved at man ga Jesu Ånd større plass i hele rehabiliteringsprosessen. I Ånden finnes kraft, kjærlighet og sindighet til vår disposisjon. Han er vår hjelper og trøster.

Det er fint med et grunnleggende fokus på hva Jesus gjorde *for* oss. Men la oss aldri glemme hva han ønsker å gjøre *i* oss. Jesus ikke bare døde for deg, han ønsker også å leve sitt oppstandelsesliv i deg.

Romerne 5,17 sier: *«Døden fikk herredømme på grunn av ett menneskes fall. Hvor mye mer skal ikke de som tar imot Guds store nåde og rettferdighetens gave, eie livet og få herredømme ved den ene, Jesus Kristus.»*

En engelsk oversettelse sier at vi ved Jesus kan «reign as kings in life». En annen bruker uttrykket «live in triumph». Det er en dimensjon tilgjengelig i Kristus, som er mer enn bare litt andakt og kristeligøs virksomhet for å døyve en dårlig samvittighet. Som er mer enn bare det å være tilgitt og ellers leve livet akkurat som før.

La oss se på noen av versene som beskriver hvem vi er og hva vi har I KRISTUS:

«Kraften fra hans herlighet skal gi dere styrke, så dere alltid er utholdende og tålmodige. Med glede skal dere takke Far, som satte dere i stand til å få del i de helliges arv i lyset. For han har fridd oss

ut av mørkets makt og ført oss over i sin elskede Sønnns rike. I HAM er vi kjøpt fri og har fått tilgivelse for syndene.»

(Kol 1, 11-14)

«Så er det da ingen fordømmelse for dem som er I KRISTUS JESUS. For Åndens lov som gir liv, har I KRISTUS gjort deg fri fra syndens og dødens lov.»

(Rom 8, 1-2)

«Men i alt dette vinner vi mer enn seier VED HAM som elsket oss.»

(Rom 8,37)

«For han som er I DERE, er større enn han som er i verden.»

(1 Joh 4,4b)

«Men Gud er rik på barmhjertighet. Fordi han elsket oss med så stor en kjærlighet, gjorde han oss levende MED KRISTUS, vi som var døde på grunn av våre misgjerninger. Av nåde er dere frelst. I KRISTUS JESUS har han reist oss opp fra døden sammen med ham og satt oss i himmelen med ham. Slik ville han i de kommende tider vise hvor overstrømmende rik han er på nåde, og hvor god han er mot oss I KRISTUS JESUS. (...) For vi er hans verk, skapt I KRISTUS JESUS til

gode gjerninger, som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skulle vandre i dem.»

(Ef 2, 4-7 + 10)

«Alt makter jeg I HAM som gjør meg sterk.»

(Fil 4,13)

«Dere er hans verk I KRISTUS JESUS, han er blitt vår visdom fra Gud, vår rettferdighet, helliggjørelse og forløsning, for at den som er stolt, skal være stolt av Herren, slik det står skrevet.»

(1 Kor 1,30)

«Nei, den som er I KRISTUS, er en ny skapning. Det gamle er borte, se, det nye er blitt til!»

(2 Kor 5,17)

«Han som ikke visste av synd, ble gjort til synd for oss, for at vi I HAM skulle få Guds rettferdighet.»

(2 Kor 5,21)

«Hvis dere blir I MEG og mine ord blir i dere, be da om hva dere vil, og dere skal få det.»

(Joh 15,7)

«For det er I HAM vi lever, beveger oss og er til ...»

(Apg 17,28)

Übermensch?

Det kan være litt skummelt billedspråk å snakke om «en ny menneskerase». Ved et tilfelle var det en ikke-troende venn som sa til meg: «David, det du prøver å si her, er at du anser alle troende for noen slags übermensch i forhold til oss andre.»

Jeg hadde åpenbart forklart meg dårlig. Ja, *skikkelig* dårlig.

For det første er alle velkomne til å bli en del av denne «rasen» - alle slags raser, kjønn, aldre, nasjonaliteter, yrker osv. Vi snakker ikke om en eksklusiv klubb. Vi snakker om verdens mest *inklusive* klubb – som hele tiden forsøker å få med seg flere, ja, som ønsker at hele verden blir med! (Noe den forøvrig får tyn for. Og jeg forstår at ord som «misjon» og «evangelisering» har uheldige konnotasjoner i vår tid. Men på den annen side håper jeg ikke-troende kan se det fra vår vinkel innimellom: Vi ville vært verdens største drittsekker om vi ikke

i det minste *forsøkte* å videreformidle denne Ånden til vennene våre. Det motsatte blir jo som å stå midt i ørkenen med en vannflaske og holde den bak ryggen mens alle tørster. For det er kun denne Ånden vi tilbyr som kan kalles *eksklusiv*, i form av at den gir en opplevelse/dimensjon som ikke kan sammenlignes med noe annet.)

For det andre er jo hele poenget at man kommer med i gjengen ved nettopp å innse at man *ikke* er en ubermensch – at man trenger Guds nåde. De som fortsatt tror de er bedre enn andre, har gått glipp av selve grunnpoenget med «den nye menneskerasen», for den er utelukkende basert på nåde og Ånd – *ikke* egen prestasjon eller fortreffelighet.

Del i guddommelig natur

Samtidig skal jeg ikke hykle og stikke under en stol at jeg faktisk tror det er en *vesenforskjell* på den som har Ånden og den som ikke har Ånden – på den som er født på ny og den som ikke er det.

Ikke i form av moralsk kvalitet – definitivt ikke. Ikke i form av naturlige egenskaper – selvsagt ikke. Ikke i form av menneskeverd – er du gal!

Kun i form av hvilken hjelp og ressurser den åndsfulle har tilgjengelig på innsiden. Ånden er nemlig en høyst reell kraft som tilbyr hjelp i hverdagen.

2 Pet 1,4 snakker om å «få del i guddommelig natur». Det er det man har fått når man er fusjonert med Ånden. Man har fått en forsmak på det som skal komme, «et pant på vår arv», slik at man «smaker den kommende verdens krefter», for å bruke bibelspråket.

Vi har fått det evige livet – *zoé* – innlagt allerede. Selv om vi alle må veien om graven, kan vi vite litt om hva som venter fordi vi får små porsjoner av det allerede nå – gjennom den evige Guds Ånd.

Ånden tilbyr sin kraft og visdom til mennesker som er lydhøre. Han gjenspeiler Guds natur i oss. Han er kjærligheten, sindighetens og kraftens ånd, som vi dermed kan hente resursser fra i en verden full av hat, galskap og mismot.

At man ofte ikke merker særlig forskjell på dagliglivene til troende og ikke-troende, må skyldes at mange troende ikke helt har lært seg å koble på den Ånden vi har boende i oss. Mange tar den bare for gitt og vier den ikke mye oppmerksomhet. Ofte er de mest ivrige i kristenheten folk som har kommet inn utenfra – folk som plutselig fikk en opplevelse av Ånden og ble fullstendig sjokkerte. Kanskje nettopp folk som har følt behov av Åndens hjelp i langt større grad enn sedate, streite og stuereine A4-kristne, og som derfor har lagt mye større innsats inn i det å bli kjent med Ånden.

Jeg intervjuet en gang en tidligere leder for en kriminell bikerklubb, som hadde blitt en troende og opplevd enorme forandringer i livet. Han sa han helt ærlig slet med en viss aggresjon overfor de kristne, for

at de hadde klart å skjule budskapet sitt så godt. «Her har dere sittet på denne hemmeligheten hele tiden, uten å fortelle oss andre om denne kraften som finnes tilgjengelig for alle mennesker», sukket han oppgitt. «Jeg må innrømme at det egentlig gjør meg ganske forbannet. Men jeg bekjemper mitt sinne på dette området med nettopp den kraften.»

Rent kirkehistorisk sett har det vært lite fokus på «den nye skapningen» i kirken, til tross for at det vektlegges i NT. De mange bibelstedene som beskriver et guddommelig LIV som gis ved troen (som f.eks. Johannes 20,31) har ofte blitt neglisjert eller bortforklart – eller blitt tolket altfor abstrakt.

Kirken har valgt å forkynne livsførsel i stedet for liv, moralisme i stedet for åndskraft, krav i stedet for frukt.

Vi har erstattet det eksplosive «zoe» (det greske ordet for det guddommelige livet), som har kraft i seg til å forandre ethvert menneske, med noen rigide lister over rett og galt som trykker ned de som ikke klarer å etterleve dem.

Luther så tydelig budskapet om rettferdiggjørelse ved tro. Men det virker som om han manglet en tydelig forståelse av den nye fødsel og den nye skapningen, som kunne tatt det hele et skritt videre. Dessverre tok han isteden ørtent skritt tilbake ved å presentere konseptet «lov og nåde» framfor «nåde og Ånd».

Det er fantastisk at alle våre feiltrinn ble naglet til korset. Men det er enda større at vi nå kan få del i oppstandelsen; få merke at den kraften som vakte Jesus opp fra de døde er til stede i vår hverdag og våre liv.

Det er nemlig ikke sånn at den nye fødsel i hovedsak dreier seg om at vårt gamle selv skal få enda flere sjanser til å fortsette som før. Det er dessverre altfor vanlig å tenke at evangeliet handler om en «ny sjanse». Det gjør det ikke. Det handler om å dø og gjenoppstå, noe som er rimelig mye mer radikalt enn bare en ny sjanse! Frelse handler ikke om å få et nytt forsøk, om «bedre lykke neste gang», om å forbedre rundetidene på den samme slitsomme karusellen som man har tatt hundrevis av mislykkede runder på tidligere.

Jesus kom ikke for å dekorere og pusse opp fengselsceller, men for å sette fanger fri.

Da har vi etablert det evangeliske grunnparadigmet.

Vi skal nå se på det jeg opplever som religiøse avvik fra disse befriende konseptene.

Før jeg etter hvert går konkret til verks og tar for meg henholdsvis gnostisisme, sakramentalisme og loviskhet, vil jeg at vi skal se generelt på religion – om den ikke til tider kan være Åndens fiende.

I lys av den nye pakt vil jeg også dele noen tanker om hva sann hellighet egentlig består av.

KAPITTEL 5

RELIGION – ET SUBSTITUTT FOR GUDSRELASJON

Både Jesus og de første kristne opplevde kraftig forfølgelse fra det religiøse etablissementet, mens *folket* i stor grad satte dem høyt. Med sin lære representerte de en åndskraft som utgjorde en alvorlig trussel mot selve *religiøsitetens vesen*, som på mange måter også representerer en åndskraft – men av motsatt opprinnelse.

Slik er det fortsatt i dag. Reelle gudsforhold står fortsatt i et kontrastfylt forhold til en rent ytre form for religiøsitet. Som Thomas Erskine sa: «De som gjør religion til sin Gud, vil ikke ha Gud som sin religion.»

Demonisk religiøsitet

La meg gjengi noen ord fra E.W. Nielsen i boka “De store verdensreligioner” (Land og Kirke, 1963):

«Religionenes søken etter Gud blir samtidig menneskets måte å skjule seg for Gud, benekte sin egen avmakt og opprør mot Gud.

Og samtidig taler det Nye Testamente om ... en demonisk bakgrunn for mennesket i dets religion – en kraft som holder mennesket fast og lukker ham inne i hans religion – i fornektelse av Gud. (...) Vi skal ikke for lett identifisere denne onde makt, verdens fyrste, med de ikke-kristne religioner – det går dypere, har noe å gjøre med religion i seg selv.

For det ligger noe demonisk i selve menneskets religiøsitet.

Religiøsiteten tar mennesket til fange mot Gud, kapsler ham inn, gjør ham ikke åpen overfor Gud, men lukker ham til. «Jo mer religiøst et menneske er, jo mindre er han rede til å høre.» Ja, mer enn det: I religionen bruker mennesket det gode han kjenner til for å dekke over det onde og syndige han føler i seg selv. Og enda en ting – religionen er en kraft. Det demoniske som ligger i religionen, betyr at der er en kraft som mennesket kan bruke og benytte til egen fordel. (...) Og det dreier seg ikke bare om merkelige magiske hendinger og lignende ting, men også om noen av de beundringsverdige menneskelige fremskritt som er drevet frem av religiøse krefter, men som ikke desto mindre ender med å bekrefte mennesker selv i dets egen makt og lukke det enda mer til for Gud. (...)

Vi kan ikke tale om vårt forhold til andre religioner uten at dette samtidig stiller spørsmål til oss selv. Overskriften for dette kapitlet er nettopp ikke «kristendommen og andre religioner», men «evangeliet og religionene». Kristendommen som historisk fenomen, som religiøs

strøm er også en religion, og derfor er det innenfor kristendommen selv bestandig denne spenning mellom evangeliet og dobbeltheten i religion. Også innenfor kristendommen innkapsler mennesket seg i sin (kristne) religion mot Gud. Den kristne står her som hinduen og buddhisten under dommen fra korset – og han forsøker å skjule seg i sin egen religiøsitet.”

Sterke ord! Hadde et luthersk forlag våget å utgi noe slikt i vår tid?

Ytre religiøsitet fungerer som vaksine

Det er svært mye religiøs praksis som i bunn og grunn sperrer for Gud. Det er mange ytre tradisjoner innen det man kan kalle «kulturkristendom», som enkelte kirkelige representanter vedlikeholder i en utopisk tro på at de vil føre folk til Kristus i det lange løp – mens det skumle faktum er at de er med på å holde folk unna ham. Mange av de tingene som antas å føre folk nærmere, har stikk motsatt effekt.

Noen raske eksempler:

Pliktskyldige religiøse ritualer og seremonier:

For meg virker det ofte slik at dess mer diffust ens forhold til kjerneinnholdet i troen er, dess mer takknemlig vil man være for at den pakkes inn i rent ytre seremonier, og for at disse gis en uavhengig legitimitet i kraft av seg selv. Mens NT snakker om «troens hvile», er det flere i vår tid som snakker om «hvilen i sakramentene», som en motsats til det de opplevde som troens stress. At troen følte som et stress og et krav, må skyldes dårlig trosformidling, for det er altså meningen at troen skal gi hvile. Men å gå til motsatt grøft etter å ha opplevd slikt indre «tros-stress», slik at man nå ønsker å hvile i rent ytre handlinger, blir jo bare å gjøre vondt verre. Ingen ytre ritualer har noen kraft i seg selv uavhengig av troen. Det blir en meningsløs rekkefølge.

Sliter noen med troen, bør de henvende seg direkte til Kristus, troens opphavsmann og fullender, og sette ærlige ord på sine følelser. Som mannen i NT, som sa: «Jeg tror, hjelp min vantro!» Herren vil aldri avvise et slikt menneske. For troen er en gave. Men om vedkommende i stedet legger sin trygghet i de ytre ritualene til en prest, etter gammeltestamentlig mønster, vil jeg si at den evangeliske troen er i en langt større fare enn det noen tvil noen gang kan forårsake. For da er man over i *overtro*.

Svært ofte har jeg deltatt i avarter av denne samtalen på byen:

-Jøss, tror du på Jesus?

-Ja. Ikke du?

-Vel ... jeg er døpt.

-Men tror du Jesus lever?

-Nei, det høres litt søkt ut, spør du meg. Men jeg er medlem av Kirken og ble døpt som baby, så hvis Gud finnes mot alle odds, er jeg i hvert fall kristen og innafor!

En smule karikert, men ikke altfor mye. Svært ofte møter jeg på folk som tenker at de er døpt inn i en organisasjon som sikrer en slags himmelbillett, og ikke til Jesu navn. Jeg skulle egentlig likt å se en statistikk på hvor mange av de barnedøpte her i landet som er seg bevisst på at de er døpt til Jesu død og oppstandelse. Det må være lov å ta opp problematikken uten å bli stemplet som en som undervurderer andres tro med en ovenfra-og-ned-holdning, eller bli utsatt for den klassiske hersketeknikken med at man ønsker et A- og B-lag i Kirken.

For objektivt sett var det få ting som provoserte Jesus mer enn rent formalistisk religiøsitet. «Going through the motions of religion» er det motsatte av *alt* Jesus sto for. I det øyeblikket en dåp til Jesu navn bare har blitt en norsk tradisjon som utføres av hensyn til besteforeldre, er det en fallitterklæring av dimensjoner.

For på et slikt grunnlag blir sakramentstankegangen et hinder for selve evangeliet, et bedragersk substitutt for en reell gudsrelasjon, en slags åndelig narresmøkk.

Følgen kan rett og slett bli at dåpen står i veien for frelse. Hvis noen legger så stor vekt på dåpen at den blir viktigere enn troen, ville det i mine øyne vært best for dem om de aldri hadde blitt døpt. Ellers risikerer man å bli som keiseren som fikk nye klær.

«Kristen» livsførsel:

Paulus skilte mellom de «utenfor» og de «innenfor» når det gjaldt hvilke krav han stilte. «Hva har jeg med å dømme de som er utenfor?» spurte han retorisk. Han visste at det var umulig å ha en kristen livsførsel uten Ånden til hjelp. Uten Ånden ville ethvert slikt krav uunngåelig ende opp i loviskhet.

Siden de har som utgangspunkt at alle barnedøpte er en del av menigheten (selv om de ikke skulle merke noe til Ånden i sine liv), ser vi at biskoper og andre forkynner til ikke-troende som om de er troende. Resultatet blir ofte en form for kristen moralisme, som det forventes at folk skal etterleve.

Og mange etterlever den. Mange nordmenn har fått kristenmoralismen inn fra barndommen av, og tror at en viss etterlevelse av denne er det som utgjør en kristen. På den måten etableres følgende tanke: «Jeg er bedre enn gjennomsnittet, så Gud vil nok akseptere meg.»

Det er nok få ting som holder flere unna en virkelig relasjon til Jesus Kristus enn kristen moralisme og følelsen av at man etterlever den

sånn tålelig greit. Hvor mange er det vel ikke som begynner å beskrive sin egen fortreffelighet når temaet blir tro og religion? «Jeg drikker ikke, røyker ikke, banner mye mindre enn andre ...» Hva så?

Egenrettferdigheten er evangeliets fiende. I det øyeblikket man føler seg bedre enn andre og har sin trygghet i egen evne til å leve opp til visse moralske krav, er man over i den formen for fariseisme som NT tar et oppgjør med.

Når folk responderer på trosspørsmål med utsagn som «jeg er ikke SÅ ille, så jeg regner meg for kristen», er det nesten så jeg kan høre Jesus si følgende i bakgrunnen: «Så synd! Hadde du bare vært en drittsekk, kunne jeg jo ha hjulpet deg!»

Ellul har nok rett når han skriver: «*Kirkens største tap består i at den erstattet evangeliet med moralisme ...*»

Kristen kulturarv:

Enkelte vil mene at de er kristne fordi de er nordmenn. De vil hevde at Norge er et «kristent» land.

Ikke noe kan være mer fremmed for gudsriketankegangen Jesus presenterte, enn konseptet «kristne land». Når «kristendom» gjøres til nasjonal identitet, og til og med (mis)brukes til å hisse opp stemningen mot andre kulturer, er det åpenbart at denne formen for kristendom har lite med Jesu lære å gjøre.

«Den største hindringen for Jesus i dag er kristendommen», sa Aril Edvardsen i en av sine siste taler. «Forkynner du Jesus, er mange interesserte. Han er som en stjerne på religionenes mørke himmel. Men forkynner du kristendom – da kommer sperrene.» Det har han rett i. Bortsett fra i de tilfellene hvor det er motsatt, på grunn av folks «religiøse» disposisjon. De vil gjerne være «kristne», men helst ikke ha noe med Kristus å gjøre.

C. Skovgaard-Petersen skrev følgende ord, i sin andaktsbok «Livet under nåden»:

«Det nest beste er det bestes fiende. Det gjelder også forholdet mellom naturlig religiøsitet og levende kristentro. Religiøsiteten vil så gjerne understreke sitt nære slektskap med den levende kristentroen.

«Hvorfor slåss? Til syvende og sist vil vi jo det samme.»

Men slik tale virker bare forvirrende. Det er en artsforskjell.

Religiøsitet er en rent menneskelig sinnstilstand og det som en slik sinnstilstand kan utkrystallisere. Religiøsiteten ytrer seg undertiden bare som et pikant koketteri med et alvor, som ligger en strek høyere enn døgnets flirt – undertiden som en ærlig ideal streben eller lengsel etter Gud, men ikke i noe fall når den ut over det rent menneskelige. Og er det noen frelse i det? Den religiøse tror han har noe – og har likevel ikke noe av det som kan bære. Det er nettopp denne tilsynelatende rikdom som er religiøsitetens store fare.

Med den levende kristne er det så helt annerledes. Han vet så inderlig vel at det rent menneskelige ikke strekker til, enten det nå dreier seg om religiøs «interesse» eller om religiøse følelser og anskuelser. Han vet at selve det avgjørende nettopp er et inngrep fra en høyere verden, en hjelp og en gave fra den Gud som vår falne slekt har sviktet. Og han vet at overfor dette inngrepet strekker ikke velvillig forståelse og elskverdig interessert til. Her gjelder det betingelsesløs overgivelse.

Religiøsitet er ofte en fjær i hatten, som det falne mennesket pynter seg med, eller som han forråder sin lengsel etter Gud med.»

«Barnetro»:

«Jeg har da min barnetro», sier en del nordmenn. I noen tilfeller er det en legitim beskrivelse av en tro som var der på et tidspunkt, og som aldri har sluppet helt taket. Alt som da trengs, er en revitalisering av den gudsrelasjonen som en gang fantes, slik at barnetroen også kan bli en voksentro.

Men i andre tilfeller virker det som om begrepet brukes som et slags forsvar mot å ta nærmere stilling til evangeliets innhold – omtrent som dåpen brukes av enkelte. I disse sistnevnte tilfellene blir det fort åpenbart at noen form for integrering av denne noe vage «barnetroen» i det voksne livet er helt uaktuelt.

Dette var bare noen få eksempler på hvordan ytre religiøsitet i noen tilfeller brukes som et skjold mot tanken på en reell gudsrelasjon. Disse tingene fungerer som en vaksine mot Kristus. En vaksine er jo en liten dose av noe, som er med på å holde større doser av det samme på avstand.

Korsfest religiøsiteten!

Bibelsk terminologi skiller mellom ånd og sjel, noe vi skal se på i kapittel 7. Men de to kan være såpass tett forbundet at det til tider er vanskelig å merke forskjell. Satan er en apekatt som plagierer det Gud gjør, og det kan virke som om han er spesielt dyktig på å skape sjelisk religiøsitet som i det ytre ligner på åndskraft.

Sten Nilsson skrev om dette i sin bok «Andevård» (1988):

«Man kan faktiskt göra en religion av nästan vad som helst och få den att se bra och tiltalande ut. En religion är en form av gudaktighet utan gudomlig kraft, som kan framkalla själiska fenomen. Kraftlös religiositet kan smyga sig in i kristna rörelser och bli, som man tror, uttryck för sann nitälskan för Gud. Det kan t o m ha med klädedrakten att göra, eller med en speciella sången, eller med sättet att tala och be

– ja, även med vad man äter og dricker eller vägrar att äta och dricka. Det är viktigt att vara medveten om att psykvärlden, det själiska, kan uttrycka sig så att den ger sken av att vara något andligt, kristet.»

Bono beskrev også fenomenet godt: «I often wonder if religion is the enemy of God. It's almost like religion is what happens when the Spirit has left the building.»

Om man ikke har gudsrelasjonen i bunn, kan ens forsøk på å være en god og prektig kristen utgjøre ens aller verste synd.

Det er derfor korset er så provoserende for religiøsiteten, siden det gjør ethvert forsøk på å bli åndelig i egen kraft fullstendig verdiløst. Faktisk kan det være et faretegn dersom vår Jesus-tro dekker våre religiøse behov. For det Jesus står for er som nevnt en slags anti-religion.

Ellul skriver:

«Vi sakraliserte ting for å beskytte oss selv og skape mening. Men den kristne tro, med absoluttheten i sin åpenbaring, ødela det hellige uten å erstatte det med noe. (...) På samme måte ødela den kristne tro for at folk kunne leve med det moralske og psykologiske motet religionene deres tilbød, uten å erstatte det med noe, siden den ikke er en religion. Den møter ikke våre religiøse behov. I sin essens og sannhet er den en motsetning til dem. Kristentroen er ikke en religion som hevder å være

bedre enn andre, men en antireligion som avviser alle former for religiøsitet som kan koble oss med et guddommelig univers. Utvilsomt blir kristentroen noen ganger omgjort til religion, men når det gjelder religiøsitet i form av bestemte verdier, bærer den med seg en ikke-reducerbar kritikk. Den kristne religionen blir selv hele tiden utfordret av absoluttheten som åpenbares i Jesus Kristus. (...) Til tross for alle forsøk på å skape en, finnes det ingen kristen moral. Ødelagt for alltid ved mottakelsen av åpenbaring, er enhver moral som kaller seg kristen, prinsipielt avvist og dens realisering tilsidesatt av Den hellige ånds radikalitet."

I det øyeblikket vi får status knyttet til visse former for religiøsitet, er Guds rikes prinsipper pervertert. Så fort vi får behov av å vise omverdenen hvor åndelige vi er, enten det skjer i form av bestemte klesplagg eller en bestemt sjargong eller ytre væremåte eller innøvde ritualer, har vi allerede mistet perspektivet. Jeg husker jeg leste et intervju med en tidligere nonne, som fortalte hvor skuffet hun hadde blitt i kloster. Hun hadde trodd at det å ikle seg nonnedrakten og avlegge løfter ville gjøre henne mer åndelig. I stedet fant hun et kloster hvor det var så mange interne intriger og maktspill at det hele minnet mest om en såpeopera. Hun uttalte (sitert etter hukommelsen): «Du kan være like verdslig i et kloster som hvor som helst ellers. På motsatt side kan du sitte på en pub og skåle med byens verste syndere og likevel være hellig. Du forsaker ikke verden ved å ta på deg en

bestemt drakt og trekke deg unna det vanlige livet. Det er snarere noe du kan gjøre i hjertet ditt midt i din egen hverdag. Som Paulus oppfordret til: Forbli i den hverdagen du hadde da du ble kalt!»

Har du lagt merke til hvor verdslige en del av de som har «forsaket verden» egentlig er? De elsker oppmerksomhet rundt seg selv. De ønsker å gå med en rekke ytre tegn på hvor asketiske de er. De elsker å la seg avbilde i kristenpressen, og gjør seg selv interessante med spesielle klesdrakter og skjegg lengder, med bestemte stilarter som de vet vil gi dem ekstra oppmerksomhet i det religiøse landskapet.

For ordens skyld: Jeg tror ikke det i utgangspunktet er noe galt med stilarter som gir oppmerksomhet eller utstråler et bestemt syn på livet. Dette er jo kjent fra både punk, metal, hip hop og andre stilarter. Men det er stor – STOR – forskjell på det å utstråle en viss kultur og det å anse en bestemt stilart for *åndelig*. Den hellige ånd må aldri knyttes så sterkt til bestemte ytre uttrykk som det f.eks. politiske synspunkter eller musikksmak kan.

Det finnes ofte en form for stolthet knyttet til visse religiøse uttrykk, en stolthet som f.eks. kommer til syne ved overdreven hårsårhet når enkelte av dem utfordres eller fleipes med. En slik stolthet er ikke «hellig vrede», den stammer bare fra et sutrete kjøtt.

Det er lett å skape religiøse kopier av Åndens verk – som i det ytre vil fremstå ganske likt for en utenforstående. Men slike religiøse kopier bør nagles til korset, hardt og brutalt, i likhet med all loviskhet.

**Det er nemlig ikke bare synden som trenger korsfestelse –
religiøsiteten kan ofte trenge det enda mer.**

Ingen tydelig definisjon

Nå kan jeg formelig høre noen motforestillinger, selv om jeg skriver dette i ensomhet (kanskje jeg har skrevet for lenge her i ensomheten, siden jeg begynner å høre stemmer!). Et argument jeg kan høre, er at det finnes svært mange definisjoner av religion.

Ja, man kan til og med diskutere om det i det hele tatt finnes noen «religion», siden det kun er et akademisk ord som skal gi en slags fellesbetegnelse på tusenvis av klin forskjellige livssyn, inkludert livssyn uten gudstro, som f.eks. buddhisme. (Sånn sett sier ikke ordet noe mer om den enkeltes tro enn det ordet «politikk» sier om den enkeltes syn i viktige samfunnsspørsmål. Å si at noen er «religiøs», kan innebære like lite informasjon om vedkommende som at han/hun «stemmer ved kommunevalget». For å sette det på spissen: Å være imot all religion på generelt grunnlag, uten å definere nyansene i ulike trosbaserte livssyn nærmere, blir like dumt og naivt som å være imot AUF på grunn av det en viss ABB gjorde – uten annen begrunnelse enn at begge driver med «politikk».)

Men nettopp fordi det finnes mange definisjoner, mener jeg det er hensiktsmessig å sette et tydelig evangelium opp som en motsats, presentere det som noe særegent. Om ikke annet enn fordi det kan gjøre folk uten «religiøs legning» nysgjerrige på hva innholdet i evangeliet egentlig går ut på. Og fordi evangeliet faktisk *er* noe særegent i forhold til alle andre livssyn slæsh religioner.

Evangeliet skulle være en glede for hele folket, ifølge englene på

Betlehemsmarkene, og ikke bare for religiøst anlagte folk med stor sans for gamle tradisjoner.

Uansett hva slags spissfindigheter innen ulike definisjoner som fagfolk måtte diskutere, så vil nok de aller, aller fleste nordmenn intuitivt forstå hva du mener om du hevder at Jesus er en motsats til religion.

Religion dreper, men Jesus gir liv

At Jesus ikke er en religion er ikke en avleggs frase jeg bruker fordi jeg vil leke gladkristen svermer. For meg er det fortsatt en grunnleggende sannhet, bekreftet av egen livserfaring.

På den ene side har jeg møtt så utrolig mange mennesker som har fått sine liv, sin hverdag, sine relasjoner og sitt sinn forpestet av religion. Og da snakker jeg både om kristen religion, muslimsk religion og alle andre religioner.

Religionen har vært som et åk over livene deres, noe som har gjort dem ufrie og hemmet, noe som har stjålet fra dem glede og livslyst. Det har hindret dem fra naturlig omgang med andre mennesker, og i tillegg ført dem ut i en evig konflikt med seg selv – med den personligheten Gud opprinnelig ga dem.

For noen år siden møtte jeg en muslimsk jente som ikke kunne håndhelse på meg av religiøse årsaker. Dette var før covid gjorde sitt innpass. Hun rødmet og opplevde episoden som klein (og det gjorde jeg også, som sto der med hånda ut i løse lufta og blomstret). Men hun

forklarte hviskende at hun ville få refs av sine mannlige trosfeller i rommet, dersom hun kom i fysisk berøring med meg. Hun følte behov av å understreke at hun gjerne ville ta meg i hånda, men at hun ikke våget. Dama var tøff og ærlig, og kunne videre fortelle, senere på kvelden, at de mannlige vennene hennes fulgte nøye med på om hun kom i berøring med ikke-muslimske mannfolk, selv om de gjorde det svært diskret, siden settingen var et vanlig, «verdslig» arrangement. De passet på at hun ikke oppførte seg «urent», sa hun oppgitt. (Hadde motivet for unnværing av håndhilsning vært noe som helst annet enn akkurat det, ville det vært uproblematisk for meg. Ulike kulturer har ulike måter å hilse på. Bare enkelte FrP-ledere som ønsker å lage problemer og avisoverskrifter ut av slikt. Men religiøs frykt, forkledd som konvensjonell kultur, stammer slik jeg ser det fra Ondskapen selv. Når hun i tillegg måtte leve med angst for mannlige trosfeller i det samme lokalet, og som kvinne oppleve seg bundet til tradisjoner på grunn av deres kontrollerende blikk, fikk jeg lyst til å gå verbalt løs på disse «mennene» med en hellig vrede. Det gjorde jeg ikke. Men det ville nok Jesus gjort. Aldri i verden om han hadde latt slike «skriftlærde» slippe unna, han hadde dummet dem ut med noen spørsmål i all offentlighet, noen spørsmål som hadde avslørt deres egen mangel på «renhet». Han er tøffere enn meg. Jeg er fortsatt bare en pinglete lærling. Men i ettertid ser jeg at jeg kanskje burde vurdert en politianmeldelse av disse «mennene», som overvåket et annet voksent menneske på den måten. Kanskje var kvinnens direkte ærlighet et rop om hjelp som gikk meg hus forbi. I så fall: Måtte både

Gud og hun tilgi meg.)

Jeg har noen kristne venner som ser seg nødt til å leve som enslige resten av livet etter at ektefellen dro fra dem (og i to av tilfellene til og med bedro dem), fordi teologien deres tvinger dem til det. De har dømt seg selv til evig sølibat og seksuell frustrasjon på grunn av en perifer tolkning av noen bibelvers tatt helt ut av kontekst. Selv etter at eksen har giftet seg på nytt, mener de selv at de er gift med vedkommende «åndelig sett».

En kristen bekjent føler at han er nødt til å delta i ukentlige gudstjenester som han egentlig synes er helt forferdelig kjedelige. Han tror Gud på et vis forlanger det, og at det ville vært en synd for ham å bytte til en menighet som kulturelt sett ligger nærmere personligheten og smaken hans. Ja, jeg kjenner faktisk mange som ser seg programforpliktet til å omfavne liturgiske former som egentlig oppleves helt fremmedgjørende, fordi andre har fortalt dem at disse formene er hellige i seg selv. Hver søndag formiddag er ren lidelse og plikt for dem, helt til «kirketiden» endelig er over og de kan senke skuldrene igjen.

En eldre kvinne jeg nylig snakket med, går med angst fordi barnebarnet hennes ikke har blitt døpt og dermed angivelig «ikke hører Kristus til». (Kiddens er ett år gammel, og helt ute av stand til å ta stilling til noen som helst problemstilling av slike dimensjoner – ja, ute av stand til så mye som å *uttale* ordet «Kristus».)

Noen ikke-troende venner av meg følte de måtte døpe barnet sitt av hensyn til resten av familien, siden det motsatte ville ført til en

såpeopera av dimensjoner.

I Italia så jeg en munk kjefte en dame huden full fordi hun gikk inn i en kirkebygning med bar skulder.

På nett har jeg dialog med en fyr som ødela flere år av livet sitt da han dro for å leve under en guru i India – en guru som viste seg å være grådigere enn de verste amerikanske TV-predikantene.

Jeg kjenner kristenledere som er helt forknytte på grunn av sin religion. De har mistet humoren, kan aldri senke skuldrene rundt et bord sammen med «vanlige» folk. De er avhengige av alltid å ha en agenda i enhver setting; de er alltid på korstog. De kan ikke slappe av med kultur som ikke har forkynnelse i seg. Det er noe anspent og påtatt over hele deres vesen, og de smitter andre med dette religiøse viruset, slik at folk rundt dem også blir ansente og forveksler denne ansentheten med «åndelighet».

Når jeg tenker tilbake på mitt eget liv, ser jeg også hvor mye religionen har ødelagt. Utover på 1990-tallet holdt jeg på å forgå av skyldfølelse for alt mulig. Det gjorde meg til et lett offer for selverklærte autoriteter med et snevert bilde av hva hellighet er. Jeg brant broene til en rekke gode venner, fordi min forståelse av konsepter som «evangelisering» og «frelse» gjorde meg helt idiot.

Om vi nå går til de virkelig ekstreme tilfellene, kan vi nesten månedlig lese om religionens ekle konsekvenser. Vi får nyheter om ungdommer som har blitt lurt til å tro at de kommer til Paradis ved å sprengte seg selv i luften, og om godt voksne som tror de oppnår det samme ved å kjøre over små barn. De har en religion så egoistisk, så tvers igjennom

djevelsk, at de er villige til å drepe andre for selv å oppnå gunst på den andre siden.

Alle tidsaldre og kulturer og sammenhenger har hatt sine varianter av fariseere som ønsker å steine vantro syndere – både i hardcore- og light-versjoner.

Bottom line: **JEG HATER RELIGION**. Med et intenst, brennende hat. Det er ikke noe jeg avskyr mer i hele verden.

Akkurat det mener jeg å ha til felles med Jesus, den største religionskritiker noensinne.

*

På den annen side kjenner jeg så utrolig mange mennesker som har fått sine liv, sin hverdag, sine relasjoner og sitt sinn forandret til det bedre takket være evangeliet.

Og da snakker jeg ikke om kristen religion, men om EVANGELIET – som en selvstendig størrelse uavhengig av alt det andre som kalles kristendom eller religion.

Jeg har personlig vært vitne til hvordan helt ødelagte liv har blitt reparert og gjort fullverdige gjennom troen på Jesus. Jeg har sett gode tårer renne hos folk som har fått sitt selvbilde gjenopprettet, folk som har kunnet slutte å se på sine egne feil og mangler, og heller se sin nye

identitet i Kristus.

Jeg har sett hat forsvinne, vennskap opprettes, nedslåtte bli oppreist, kjærligheten seire, sjeliske sår bli helbredet – alt i Jesu navn.

I mitt eget tilfelle har jeg opplevd hvordan evangeliets kraft har holdt meg oppe i mine mørkeste stunder, noe som har gitt meg en grunnleggende trygghet her i livet. Det bar meg da jeg trengte det som mest. Jeg har merket Guds Ånd som et så konkret nærvær – et nærvær av ren og pur kjærlighet – at ikke en kjeft på kloden vil kunne overbevise meg om at opplevelsen kun skyldtes rent psykologiske mekanismer.

Evangeliet er en reell kraft i hverdagen. Det er som en borg jeg kan flykte til, et sted hvor jeg kjenner på en enorm fred uavhengig av ytre omstendigheter.

Bottom line: Jeg har ikke hatt ÉN ENESTE UKE de siste femten årene som ikke på ett eller annet vis har blitt positivt preget av min tro på evangeliet. Livet mitt ville vært uendelig mye fattigere uten opplevelsen av evangeliets kraft. Det samme gjelder mange av mine venners liv.

*

Jeg begynner å komme oppi åra nå. Og jeg har sett såpass mye av begge disse tingene i løpet av livet, at jeg har utviklet et intenst hat mot all form for religion (menneskets forsøk på å nå opp til Gud), og

en intens kjærlighet til evangeliet (Guds forsøk på å komme ned til mennesket).

Dessverre må jeg i øyeblikket ty til klisjeer for å kommunisere noe slikt, siden jeg ikke har større fantasi. Men jeg legger altså 50 års livserfaring i potten, så ikke tro at jeg tyr til disse klisjeene fordi jeg har et overfladisk forhold til innholdet.

At religion og Jesus er motsatser, får jeg ikke minst bevist de gangene jeg ser Jesus sette folk fri fra religiøsiteten. Få forandringer er vakrere å være vitne til enn akkurat det!

KAPITTEL 6

HVA ER HELLIG?

Et begrep som ofte blir misbrukt og misforstått, er begrepet *hellig*.

Når det brukes om Gud, blir synonymene til «hellig» ofte dystre og streng. Noen sier ting som at «Gud er kjærlighet, men han er også hellig» - som om det var en slags kontrast mellom det gledesbetonte og det hellige.

Når enkelte hører at Gud er hellig, får de opp bilder av loviske og morske predikanter og tenker at disse er representanter for nettopp en slik hellighet. Da har man ikke bare skapt seg en Gud i menneskers bilde, men til og med i de aller kjipeste menneskenes bilde!

Så er det en annen bruk av ordet, som vi skal se på nå, hvor det som kalles for *hellighet* bare er religiøse kopier av allmenne behov.

Det har nærmest gått inflasjon i ordet. Mange tar utgangspunkt i betydningen «atskilt». Alt som er annerledes enn hverdagen, atskilt fra den, blir for «hellig» å regne.

Owe Wikström skriver (i sin bok «Det hellige som nekter å forsvinne») om hvordan han mener sekulariseringen ikke fjerner behovet av det hellige. «*Når færre og færre i Sverige sier at de tror i kristen forstand, virker det likevel som om det gjenstår et «behov» for*

å holde noe atskilt fra det hverdagslige – i det minste i tider med samfunnsproblemer, ved personlige livskriser og når man stiller de eksistensielle spørsmålene – folk søker seg til riter som strukturerer det som virker truende. (...) Kirkene synes å være viktige for mange mennesker, ikke minst selve kirkerommene, kirkegårdene og minnelundene, musikken i forbindelse med de store kirkelige høytidene, de store midnattsmessene i julen og påsken og så videre. Men også den ordløse mystikken og meditasjonen har fått en renessanse.»

Videre skriver han: «Pop-, video- og filmindustrien utnytter massenes behov for ritualer; de mytologiserer eller utnevner raskt sine helter til helgener. Ser man i Se & hør virker kjendisenes liv som fortellinger fra den guddommelige Olympen. (...) Å få ta på en «kjendis» er å få ta del i en hemmelig kraft. Til og med sporten skaper et hellig fellesskap. Når det svenske flagget en sjelden gang går til topps etter en seierskamp, får vi tårer i øynene og en vag følelse av samhörighet og storhet. (...) Flagg vaier, tårer felles og folk står i stram giv akt til ære for Nasjonen, staten eller sin etniske gruppe. Nåde den som trækker på flagget – det er nesten den storhet det skal representere. (...) Samtidig er det mange som feirer sin gudstjeneste ved sjøen, på elgjakta eller i viddas stille ro. Naturen tilskrives noe hellig, særlig i Nord-Europa med sin romantiserende bygdemystikk.»

Jeg setter enorm pris på Wikströms forfatterskap, men er grunnleggende uenig i hans beskrivelser av det hellige. For jeg tror

ikke menneskets trang til rituelle handlinger har *noe som helst* med hellighet i nytestamentlig forstand å gjøre. Jeg tror det virkelig hellige er noe mye kraftigere enn som så.

Et allment, rent menneskelig behov for høytid og stas, kan også fint ivaretas uten noen gudsdimensjon.

Hellighet, derimot – det er helt avhengig av Gud selv.

Noen tenker at en prestekjole er et hellig klesplagg fordi det ikke er det vanlige klesplagget til den som bærer den. Hun/han går altså inn i en slags hellig rolle. På samme måte er en hellig bygning en bygning som er satt av til ett bestemt formål.

Med en slik forståelse av hellighet, vil Roskildefestivalen være det mest hellige i verden for mange av oss, siden den er en uke ulik alle andre uker. I en slik forstand er også russisk kaviar noe hellig, for ikke å snakke om en eksklusiv Amarone, siden det ikke er noe de fleste av oss har til frokost hver dag.

Vi ser da også at ikke-troende mennesker bruker begrepet på en relatert måte. Man kan stille det som et 5-på-gaten-spørsmål: «Hva er hellig for deg?» Selv ateisten vil forstå spørsmålet, og kan f.eks. svare: «Taco på fredager.»

At begrepet «hellighet» fullstendig har mistet sin betydning på en slik måte, kan Kirken bare takke seg selv for – siden det er nettopp en slik

betydning mange kristne selv har lagt i det, med den lille forskjell at man har begrenset det til å gjelde religiøs virksomhet.

Kopierer «verden» Kirken?

Det virker som om ikke rent få kirkelige skribenter tenker at «verden» (les: de ikke-kristne) kopierer Kirken. At symboler og riter vitner om en type åndelige, og ikke bare sjeliske, behov. I en slik forstand var f.eks. alle stearinlysene da kong Olav døde, eller blomsterhavet etter Utøya-terroren, for en slags *kopi* av det hellige å regne, basert på en slags underliggende *religiøs* lengsel.

Det kan også virke som om noen religiøse indirekte mener de bør ha en slags copyright på slike ting. Som når det gjøres narr av ulike livsriter i regi av Human-Etisk Forbund, siden disse ser seg nødt til å hente mange kjente elementer fra det høykirkelige.

Men jeg vil nå heller si at stearinlys og blomster, høytidelighet, rituelle bevegelser, bestemte klær for anledningen – alt det man kan kalle atskilt i den forstand at det er pompøst, symbolsk eller visuelt prangende – handler i seg selv fint lite om Den hellige ånd.

Og utenfor Den hellige ånd eksisterer ingen hellighet i nytestamentlig forstand.

Er det virkelig «verden» som hermer etter Kirken i disse tingene? Jeg vil si snarere tvert imot. Ritual-trang, pyntebehov og kjendishysteri har eksistert til alle tider. Det er en del av vår rent menneskelige, sjeliske kultur.

Så mens Wikström mente at *pop-, video- og filmindustrien utnytter massenes behov for ritualer*, kan man i mine øyne like gjerne hevde at Kirken «utnytter» dette behovet, at det er den som har kopiert «verden» på dette området, siden den har lagd seg kristenversjoner av det – helgener istedenfor kjendiser og skytsånder, kirkerom istedenfor templer, en fastlåst liturgi istedenfor hedenske riter, korsfaner istedenfor flagg, osv.

I Jesu lære finner jeg derimot ikke noe grunnlag for – eller oppfordringer til – å lage slike kristne kopier av det hele. Det hellige er nemlig noe mye dypere enn alle slike ting, og heller ikke avhengig av menneskelig pompøsitet eller en sakral stemning.

Definisjonen «atskilt» er god, men la oss dra det lengre: Hellighet er det som er atskilt på den måten at bare Gud kan formidle det til mennesket. Og Gud er *Ånd*.

Hellighet er det som er klin umulig for mennesker eller djevler å kopiere, fordi det er så grunnleggende unikt og gudgitt.

Ikke av denne verden

Da Jesus introduserer en ny pakt – en pakt som ifølge Paulus rett og slett er *bygd på Ånd* (det kan ikke gjentas for ofte) – gjelder helt andre spilleregler. Guds rike er ikke et fysisk rike, ikke noe man kan peke på og si: «Der er det!» Som Jesus forklarte i avhøret med Pilatus, er hans rike ikke av denne verden.

Det hellige er også det som ikke er av denne verden.

Luther flørtet med disse tankene, selv om han i mine øyne ikke gikk langt nok. I sin bok «Om den kristnes frihet» skrev han følgende:

«Det er ganske klart at ingen ytre ting, hva den enn måtte kalles, har noen som helst innvirkning når det gjelder å frembringe kristen rettferdighet eller frihet ... Tilsvarende er det ikke til noen nytte at kroppen smykkes med hellige klær etter hellig skikk, om den ferdes på hellige steder, om den sysselsettes i hellig tjeneste, om den ber, faster eller avholder seg fra visse sorter mat eller gjør all den gjerning som gjøres kan med kroppen og i kroppen. Det trengs noe ganske annet for å gjøre sjelen rettferdig og fri. For alt som er nevnt her, kan utføres av en hvilken som helst gudsforkatter, og slike sysler skaper da heller ikke annet enn hyklere. På den andre siden vil det ikke skade sjelen om kroppen blir iført verdslige klær, om den ferdes på verdslige steder, om den spiser og drikker som vanlig, om den ikke ber høylydt og ellers lar alt det være som er nevnt ovenfor, det som hyklerne kan gjøre.»

Jeg skulle ønske slike tanker hadde blitt videreutviklet i lutherske kretser.

Slik jeg ser det, er det kun ett eneste *fysisk* objekt som kan sies å være hellig i den nye pakt, og det er kroppene våre.

Punktum.

Og den eneste grunnen til at de kan kalles hellige, er at de er blitt et tempel for Den hellige ånd.

I lys av hvordan jeg forstår NT – den nye pakt og evangeliet – blir det meningsløst å tillegge bygninger, klesdrakter, relikvier eller ytre former en dimensjon av hellighet.

For hellighet er det der *andre*. Det som ikke den største hykleren iblant oss har noen som helst mulighet til å gjenskape eller jukse seg til. Ideen om å gjøre gjenstander, bygninger eller steder sakrale, strider mot selve hjertet av den nye pakts vesen.

Å sprinkle materie på materie kan ikke skape ånd. Selv ikke om man finner opp sakramentalistiske konsepter som «vigsling» (som har svært lite basis i NT). Riktignok kan minus og minus bli pluss, men det er på helt andre områder.

Hellighet VS. kultur og menneskebud

Høytidelighet er på sin plass iblant. Dessuten er det fint med ting som skiller seg ut! Ja, det er til og med fint med bygninger som er annerledes enn andre. Bedre å høre Wagner fremført i operaen i Wien enn på John Dee, og bedre å se Thåström i et klubblokale enn på Telenor Arena. Det sier seg selv. Selv ateister setter pris på at settingen stemmer ved et arrangement.

Men å blande noe åndelig eller hellig inn i en slik tanke, i ting som i bunn og grunn dreier seg om interiørdesign, estetikk og tradisjoner, ser jeg ingen grunn til. Vi bør slutte å sette likhetstegn mellom hellighet og en bestemt menneskeskapt kultur.

Dette fordi Gud ikke er begrenset til én bestemt kultur, ett bestemt uttrykk eller én bestemt stil. Det finnes ikke bygninger spesielt egnet for gudsformidling. Evangeliet kan formidles like godt på Reeperbahn som i Nidarosdomen. Det går ikke an å «be inn et sted», slik noen hevder, for det strider med Jesu tanke om at mange ord ikke imponerer Gud. Om jeg ber en bønn til Gud på et naturskjønt sted med fantastisk utsikt, hvor det er bedt 3808023948 bønner tidligere gjennom historien, blant annet av kjente «helgener», eller om jeg ber den samme bønnen på et skittent og stinkende toalett i et strøk hvor det aldri har blitt bedt en eneste bønn, preger ikke det Guds evne til å høre eller besvare bønnen en eneste millimeter. Det finnes ingen steder hvor Gud er mer tilgjengelig enn andre steder, ingen *thin places* som lar seg oppsøke gjennom pilegrimsferder, ingen datoer som er bedre

egnet for å søke Gud enn andre datoer, ingen bestemt rekkefølge på ordlyden i bønnene som kan gjøre Gud mer lydhør. Slike ideer gjør vold på selve kjernen av den åpenbaringen Gud ga oss gjennom Jesus Kristus.

Glem Garisim/Jerusalem-konflikten, vi er i en ny og bedre pakt – hvor Gud er overalt, alltid, og hvor han ser til hva som bor i *hjertene!*

Derfor er ikke orgelmusikk mer hellig enn pønkemusikk. Hellighet er uavhengig av begge former – og kan av den grunn også benytte seg av begge.

Dessverre er det likevel mange som forbinder bestemte former med åndelighet. Et skrekkeeksempel var da en tidligere domorganist og professor i musikkvitenskap skrev følgende i Vårt Land: «De som (ønsker) å la kirker og bedehus fylles av brautende og aggressive rocketoner og –rytmer, har kanskje sitt musikalske gehør i snever forstand i orden. Men kanskje de skulle be om å få skjerpet sitt sjelelig-åndelige gehør.»⁸ Det var fristende å sende inn et tilsvarende svar som var like nedlatende tilbake, men jeg bet i meg et par kjappe replikker.

I 2015 var det også en debatt i Vårt Land om hva «luthersk hellighet» egentlig består av. Enkelte uttrykte sorg over at dåpsvann ble tømt ut i vasken etter gudstjenesten, og at nattverdsbrødet lå i et skap sammen med andre «ting». I debatten var det også noen som mente at Den norske kirke hadde blitt for mye «kaffedral» og for lite katedral. Det

⁸ «En røverhistorie» av Ove Kr. Sundberg, Vårt Land 25.03.17

medførte at folk kunne «finne plass til mat og drikke og avslappet samtale», og endog snakke sammen om «hverdagslige ting»⁹ - noe debattanten fant forstemmende. Vedkommende foreslo at det ved nattverdsbrødet alltid skulle brenne «en rød lampe, som viser at Gud virkelig er på dette sted».

I mine øyne er Den norske kirke, i likhet med mange andre menigheter, altfor *lite* kaffedral. Det er også min overbevisning at menneskelig samtale har langt større potensial for uttrykk av hellighet enn en rød lampe. Det står mye i NT om fellesskap blant hellige, men ikke noe som helst om hellighet i lamper. Der hvor to eller tre er samlet i hans navn, er Jesus midt i blant dem. Vi har ikke samme løfter om hans tilstedeværelse knyttet til rødt lys.

Nylig leste jeg også enda en debatt om dåpsvann etter bruk, hvor man kom fram til at det beste var å helle det ut på den vigslede plenen utenfor, så nærme inntil kirkeveggen som mulig, framfor å bruke vasken. Jeg mener ikke være respektløs, men da er man i mine øyne over i selvlagde tegneserie-konsepter som er milevis fra Jesu lære. Jeg synes rett og slett det er godt jobba å dikte opp slike problemstillinger basert på det budskapet vi opprinnelig ble gitt av Vår Herre. Jeg tenker nok en gang på Jesu ord: «*De dyrker meg forgjeves, for det de lærer er menneskebud.*» (Ikke at jeg mener alle som er opptatt av slike problemstillinger dyrker Gud forgjeves sånn i det store og hele! Bare at det er helt forgjeves bruk av tros-energi å lage seg slike merkelige

⁹ «Luthersk hellighet» av Karl Gervin, Vårt Land 18.07.15

menneskebud, som igjen kan tyde på en feilaktig forståelse av hva hellighet innebærer. I sann hellighet er det FRIHET fra slike problemstillinger.)

For noen år siden lagde Bibelselskapet et tøft omslag på bibler beregnet på konfirmanter. De hadde en slags graffititegning av en hodeskalle og ulike ting som skulle symbolisere evig liv.

Reaksjonene lot selvsagt ikke vente på seg. En menighetspedagog uttrykte følgende til Vårt Land: «Bibelen trenger ikke være så himla kul. Den er hellig ...»

Nesten hver gang noen i kristen-Gnøreg forsøker å gjøre noe *litt* friskt, eller noe som er *tilnærmet normalt* i moderne tid, blir det umiddelbart stemplet som krampaktige forsøk på å nå ut til unge. Med én gang forkynnelsen får *litt* moderne språk og uttrykk, verbalt, musikalsk eller visuelt, blir den enten mistenkeliggjort eller latterliggjort for patetiske forsøk på å være kul.

Samtidig er den samme gjengen av stemplere *uhyre* hårsåre om du f.eks. skulle kalle liturgien deres kjedelig eller pompøs ...

Mente denne menighetspedagogen at Bibelen ble mer hellig av et svart og dystert omslag, eller et av de dølle omslagene med kornaks og frukttrær og andre klisjeer? (Til eventuelle menighetspedagoger:

Jeg bruker ikke uttrykket «dølle» for å være krampaktig kul, men kun fordi de nevnte omslagene *er* rimelig dølle.)

Jeg tror Den hellige Gud har tatt høyde for ulik smak. Innpakningen av det hellige behøver ikke alltid være så nitrist!

Dessverre er det altfor mange som mener at både innpakningen og det nitraste er noe hellig i seg selv.

Ingen form er hellig i seg selv

Det er av stor betydning for troslivet å samles med andre troende, tilbe i fellesskap, ha nattverd, oppleve dåp. Men ikke noe av dette *er* troen. Jakob sier han kan vise sin tro av sine gjerninger. Og det kan man selvsagt. Men det er også fullt mulig å dukke kroppen under vann (ved stranda), spise brød og drikke vin (på restaurant), løfte hendene (på rockekonsert), synge høyt sammen med andre (med Jocke på anlegget i bakgrunnen) – uten at tro er i bildet i det hele tatt.

På samme måte med hellighet. Det hellige tar ikke skade av å formidles i ordnede former eller gjentatte tradisjoner – men det hellige *er* aldri disse tingene. Form er aldri ånd, men ånd kan formidles gjennom form, på samme måte som den kan formidles gjennom herlig kaos. Folk får kontakt med Gud også gjennom livskriser, men det betyr ikke at livskrisene nødvendigvis er av Gud, for å dra eksempelet

langt. At noen opplever Den hellige ånd mens de tenner et stearinlys ved en lysglobe, gjør ikke stearinlyset og lysgloben *hellig*. Selv en gudsfornekter kan tenne et lys ved en lysglobe mens han forbanner Kristus, så helligheten må nødvendigvis befinne seg på et helt annet plan.

Men igjen, det er selvsagt ikke noe galt med ytre former og tradisjoner. Vi trenger det som mennesker, både troende og ikke-troende. Vi er ikke bare ånd. Vi er sjel og kropp. Men i bakhodet er det viktig å skille mellom dem, slik at vi ikke binder Den hellige ånd til våre egne rammer og forventer at alle skal innom dem – og trives i dem – for å få kontakt med sin egen Skaper.

Den hellige ånds nærvær er i oss hele tiden. Kristus bor i oss 24/7. Men så kan det også være tilfeller hvor Ånden faller *over oss* på en helt spesiell måte, ikke minst når flere troende er samlet. Selv har jeg opplevd dette flere ganger.

Men aldri under en høykirkelig gudstjeneste. Aldri.

Derimot har jeg opplevd det på en pønkefestival i Tyskland.

Samtidig er jeg temmelig sikker på at det var andre som opplevde Åndens nærvær på en spesiell måte i noen av de gudstjenestene, som aldri i verden ville ha gjort det på pønkefestivalen, fordi de hadde vært for opphengt i alt det ytre (slik jeg blir i en høykirkelig gudstjeneste).

Det handler om smak. Derfor blir det livsfarlig for troen og helligheten hvis jeg går ut og sier at Ånden ikke er i Den norske kirkes gudstjenester, kun på pønkefestivaler, og at alle som vil oppleve Ånden bør klippe hanekam og dra til Jesus Freaks i Tyskland.

Det ville selvsagt bare fått de fleste til å glise og riste på hue. Samtidig er det mange som mer eller mindre står for en lignende tanke i praksis – bare at de kobler helligheten på andre ytre former enn pønk.

Det hellige er uavhengig av former, samtidig som det fint kan benytte seg av alle former på hele kloden. Ingen former er helligere enn andre. (At de er århundrer gamle er ikke noe gyldig argument i så måte – snarere tvert imot!) Ingen ritualer er hellige i seg selv, men Ånden kan gi seg til kjenne hos dem som utfører dem, på samme måte som han kan gi seg til kjenne hos dem som synes de samme ritualene er meningsløse. Ånden er uavhengig av slikt, men samtidig ikke motstander av slikt. Kun i det øyeblikket vi konserverer en bestemt form og gjør den hellig i seg selv, er det stor fare på ferde.

For da stenger vi himmelriket for de som ikke trives i den formen.

Stemning er noe godt, noe gudgitt. Men la oss ikke forveksle det med hellighet, selv om vi selvsagt kan oppleve det hellige i stemningsfulle settinger – på samme måte som vi kan oppleve det alene på en glattcelle.

Faren ved å forveksle stemningsbærere med hellighet, er at vi lett kan havne i loviskhet eller hykleri, hvor det ytre blir det viktigste.

Forveksler vi det rent sjeliske og ytre med erfaringer av Ånden, kan vi ende opp der hvor det blir viktigere å gjennomføre et religiøst program enn virkelig å komme Gud nær – som om han trenger noe av det vi kan gi ham. Plutselig føler vi at vi har hatt «tid med Gud», eller at vi har gjort ham en eller annen slags form for tjeneste, noe som bygger vårt religiøse selvbilde, bare fordi vi har tent noen stearinlys og tenkt på et dikt.

(Ja, egentlig er jo selve ordet «gudstjeneste» en smule absurd. Gud trenger ikke våre tjenester. Han kunne fått stener til å lovprise seg, om han hadde behov for det. Når enkelte romersk-katolske prester foretar såkalte sjelemesser alene på vegne av avdøde, virker det for meg som om deres grunnleggende tanke er at Gud trenger å tilfredsstilles på noe vis, etter gammeltestamentlig offer-mønster. Men det gjør han ikke. Han ønsker bare en naturlig relasjon med oss. Det samme gjelder med tanke på diverse liturgier: Det er ikke slik at Gud har behov av at vi gjør ting på en bestemt måte, i en bestemt rekkefølge, i en bestemt stilart. Så spørsmålet er om *vi* egentlig trenger å gjøre det på den måten. Kommer det svært få folk til gudstjenestene, kan det jo tyde på at svaret er nei.)

Er form innhold?

Stadig oftere serveres tanken om at form er innhold *i seg selv*.

(Enkelte har endog hevdet at liturgien bør farge teologien, framfor at teologien farger liturgien!)

For meg fremstår denne tanken som en slags unnskyldning, fordi den frigjør oss fra ansvar og forsvarer vår manglende vilje til forandring. Den åpner nemlig for ideen om at dersom våre former ikke kommuniserer evangeliet, er det *folk* det er noe galt med, ikke formene. Våre former gjør jobben sin, med andre ord – det er bare at folk ikke vil ta imot budskapet.

Blant de som i senere tid har popularisert tanken om at form = innhold, er Peter Halldorf. I et intervju i Vårt Land kunne vi lese følgende:

«Liturgi og gudstjenesteordning betraktes ofte som hjelpemidler. Peter Halldorf mener det er åndelige realiteter. (...) -Selvsagt trenger vi ingen hjelpemidler for å nærme oss Gud, siden det som skilte, er revet ned! Men klær, røkelse, knefall, korstegn er ikke hjelpemidler, men *i seg selv* uttrykk for tilbedelsen vår, kjærligheten, lengselen, gleden, troen og forventningen. De er like lite hjelpemidler som stemmen er et hjelpemiddel når vi formulerer vår bønn. Å bøye kne når man ber, eller løfte hendene, er intet hjelpemiddel i bønnen. De bøyde knærne og løftede hendene *er bønn.*»¹⁰

¹⁰ «Kirkeårets pilegrimsvandring» av Ole Christian Bråten, Vårt Land 14.11.11.

Det er vel ingen som bestrider at bønner får ytre uttrykk. Men jeg vil på det sterkeste bestride at det ytre uttrykket i seg selv er bønn. En slik idé tar brodden ut av det meste av Jesu kritikk av fariseerne og de skriftlærde, som utgjør en betydelig del av evangelietekstene. Hvis bøyde knær i seg selv er bønn, var da fariseernes bønnenremmer og minnedusker i seg selv et uttrykk for gudsfrykt? Ikke ifølge Jesus. Mye av Jesu religionskritikk skiller tydelig mellom det ytre og det indre – mellom form og innhold.

Det er jo også talende at Jesus drar fram nettopp bønn som et område med stort potensial for hykleri. Bønnen – det mest vanlige uttrykket for tro i omtrent samtlige verdensreligioner – gir stort rom for hyklerne, ifølge Jesus. Skal man spissformulere enkelte av hans utsagn, kan det virke som om han sier at hyklere *elsker* å be offentlig! Han kritiserer de som bare ramser opp ord for ordenes egen skyld. Så slik oppramsing kan med andre ord umulig være bønn *i seg selv*, selv om den utvilsomt vil fremstå slik for alle som står rundt den som ytrer ordene, siden ordene kanskje er helt identiske med ordene til den som *faktisk* ber.

Fake it 'til you make it funker svært dårlig som konsept i Jesu teologi om bønn. For her er det ikke noe som noen må «make», alt ble gjort ferdig og klart for 2000 år siden. Alt som teller nå er hjertets oppriktighet, ikke ordlyd eller teknikker.

«Men når du ber, skal du gå inn i rommet ditt og lukke døren og be til din Far som er i det skjulte. Og din Far, som ser i det skjulte, skal lønne deg.» (Matt 6,6)

Hva menes med vår «Far som er i det skjulte»? Det kan umulig bety at han er utilgjengelig eller langt borte fra oss, for det ville vært på kollisjonskurs med hele tråden og x antall andre Jesus-sitater. Selve begrepet *Far* oser jo av nærhet. Med «skjult» menes «usynlig». Vår Far er i det usynlige, og han ser hva som skjer i det usynlige. To ærlige, stotrende ord fra bunnen av ens hjerte vil dermed bety mer enn årevis med korrekt, pliktskyldig og ytre ritualisme.

(Jesus inkluderer i samme slengen de som tror lengre bønner er bedre enn korte. At Jesus var på sporet av noen allmenne holdninger her, ser vi ikke minst i moderne konsepter med å gjenta bønner så-og-så mange ganger – enten som straff eller motivasjon – eller de frikirkelige versjonene med «bønneaksjon for Norge i 24 timer» o.l.)

Om form er innhold, er det å dra til Jerusalem eller fjellet Garisim *i seg selv* tilbedelse. Hele Jesu samtale med kvinnen ved brønnen – hele hans betoning av «ånd og sannhet» – er i så fall helt meningsløs og noe vi bare kan ignorere.

Fra liv til form

Vi er flinke til å lage rammer rundt alt. Så fort Gud gjør et eller annet, må vi få det i bås så fort som mulig, hermetisere og ritualisere det, fordi vårt religiøse gen rett og slett ikke våger å basere alt på «ånd og sannhet».

Her er ikke karismatiske sammenhenger noe bedre enn de høykirkelige, selv om de liker å tro det selv. At noen opplevde Åndens kraft på en slik måte at det fikk dem til å falle bakover, gjorde det til en trend på 1990-tallet: Når du fikk forbønn, var det ekstra «sterkt» om du falt bakover.

Var slik falling *i seg selv* et uttrykk for Åndens kraft? Aldri i livet. No way.

Men å si at bøyd knær *i seg selv* er bønn, er det samme som å si at det å falle bakover er å oppleve Ånden.

Jeg husker et møte jeg var på med en kjent svensk karismatiker, hvor han forsøkte å sette folk «fri» fra religiøse tradisjoner ved å få forsamlingen til å danse en two-step-dans til ompa-lovsang. (Hva jeg har vært med på i dette livet, er egentlig ganske utrolig ...)

Var denne dansen *i seg selv* et tegn på frihet? Selvsagt ikke, hele møtet og opplegget var mer anspent, kunstig og ufritt enn noen tradisjonalisme noensinne har vært i nærheten av!

Det var ytre form uten ånd og sannhet.

Nevnte predikant har forøvrig blitt katolikk og snakker nå mye om «liturgiens egenverdi». Et stort skritt i øynene til teologer og journalister, et bittelite skritt for en mann som *alltid* har vektlagt en ytre form for gudsfrykt i uvanlig stor grad, bare på diametralt forskjellige måter.

Hvor ofte har vi ikke sett at noe som opprinnelig var ekte og genuint ble formalisert og gjort til en tradisjon, noe som i sin tur skapte mye falskhet? Er nesten som en slags *lov* innen det som har med religion og tro å gjøre, virker det som. Det skjer *hver* gang!

Så fort Gud (?) fikk noen i en menighet til å le litt for en del år tilbake, fikk vi det sporenstreks inn i en bås og skapte «lattervekkelsen», som endte opp i så mange falske avarter at det hele bare ble tragisk.

I det ytre var alt likt som før. Formen var den samme. Det var bare en svært viktig bestanddel som plutselig manglet: Den hellige ånd.

Formalisme kan aldri i seg selv bli identisk med Ånd og sannhet. Nå er det riktignok et poeng i at «the medium is the message» i noen tilfeller, selv om noen drar denne tanken vel langt. Men om «the medium is the message» når det kommer til diverse liturgier, hva er det i så fall som formidles?

En livstrett Gud som angår hverdagen til svært få av oss. En Herre som tviholder på nostalgi og nord-europeiske tradisjoner fra flere hundre år tilbake.

En Gud som snart må kjede seg til døde.

Hvis form er innhold, så vil jeg personlig heller ha en slik form som menigheten på det første bildet (som er fra en afrikansk menighet som samles ukentlig under et bestemt tre), framfor formen på det andre bildet:



Foto: Anne Gustavsen



Kanskje tenker du helt motsatt, og det er jo greit. Det er uansett befriende å innse at evangeliets innhold ikke er avhengig av visse utvalgte former, og nettopp derfor kan benytte seg av en rekke ulike former.

Personlig kan jeg også tolerere former som ikke vanligvis appellerer til meg, fordi innholdet er så sterkt. Det er ikke *musikk-stilen* som gjør at Aage Samuelsen sanger nesten får meg til å grine noen ganger. Da

hadde jeg vært fan av Sputnik også, og det er jeg ikke. Nei, kraften i Aages formidling kommer snarere *på tross av* musikken i min smaksverden.

Om form var innhold, ville evangeliet blitt begrenset til bestemte typer mennesker. For da ville det å ta imot evangeliet være synonymt med å like bestemte former. Som om du kun fikk kjøpt melk på butikken dersom du var medlem av en bikerklubb.

Og for å dra et allerede haltende bilde enda lenger (er ikke helt på nivå med Jesus når det kommer til sammenligninger): Om noen vil innvende at biker-vesten ikke er et hjelpemiddel, men *i seg selv* det som gjør bæreren til medlem av klubben, vil de da også mene at alle som plagierer vesten til Hell's Angels automatisk ville blitt akseptert av klubben?

Nei, de vil bli grisebanket eller drept.

Er det slik at alle 12-åringer som kjøper T-skjorter med ordet Ramones på H&M, fordi de tror Ramones er et klesmerke, i praksis er ekte fans av bandet Ramones – eller på vei til å bli det?

Ikke alle som døper sine barn, synger julesanger om en frelser som er oss født og ber Fadervår i kor med resten, har nødvendigvis noe forhold til evangeliet av den grunn. Jeg kjenner personlig mange eksempler på det motsatte. Skal jeg tro det enkelte av dem selv gir

uttrykk for, så fører ikke alle disse «hyklerske» tradisjonskotypene dem noe nærmere Kristus i det lange løp. Det fungerer snarere som en slags vaksinerer mot alt det som er ekte i kristentroen, slik vi har vært innom.

At noen nærmer seg en ekte tro med museskritt, er selvsagt helt innafor og velkomment. Det er lov å være nysgjerrig og søkende. Det er til og med lov å synge gospel selv om man ikke står 100 % for innholdet! Faktisk har det vært et problem i en del frikirkelige kretser, spesielt innen de segmentene som definerer seg selv som «vekkelseskristne», at folk som kommer inn utenfra blir stilt brutalt på valg altfor fort. I stedet for at de får gå i sitt eget tempo, lukte på både miljøet og budskapet i den tiden de trenger, blir de umiddelbart konfrontert: «Vil du ta imot Jesus NÅ? Tenk om du døøøøer i natt!» Ikke bra. Slik manipulasjon skaper kortvarige «omvendelser», og derfor har disse miljøene konstant gjennomtrekk. Folk blir «frelst» hver uke, men forsamlingen har likevel nøyaktig samme antall hver søndag, år etter år. Merkelig da at ingen i ledelsen stiller seg selv noen spørsmål, men kjører på videre i samme gir.

Utenforstående føler seg nødt til å ta lite gjennomtenkte og hurtige valg, basert på at noen legger et direkte press på deres vilje der og da. De rekker aldri å etablere noen egen tro i hjertet før de plutselig blir stilt overfor en akutt deadline og et «nyfrelst»-skjema som må fylles ut.

Hver og en må få den tiden man trenger. Det bør også være helt lovlig for en ikke-troende å vanke i et kristent miljø, uten å bli avkrevd noe offentlig bevis på at man ønsker en tro.

Samtidig: Om man aktivt driver med meningsløse tradisjonskotypmer i flere år, hvor hjertet og munnen befinner seg på to helt ulike arenaer, blir det på et annet nivå. Da blir hykleriet man bedriver bare et hinder for ekte tro.

Et slikt hykleri tror jeg vaksinerer hundretusenvise av nordmenn mot Kristus i hver generasjon.

Hellig hverdag

Vi risikerer å gå glipp av gudsdimensjonen i hverdagen, om vi plutselig forbinder den med helt andre ytre omstendigheter enn det en tirsdag formiddag vanligvis tilbyr oss.

At det hellige er «det atskilte», går på et langt dypere plan enn at det bare skiller seg litt ut fra det dagligdagse. Det hellige bør i langt større grad være *en del* av vår hverdag – ikke atskilt fra den. Det er selve gudsnærværet som er det grunnleggende «annet» – ikke settingen et slikt gudsnærvær oppleves i. Derfor kan vi ha like mye hellighet mens vi spiser frokost på en litt stressa dag som vi kan under julegudstjenesten, siden det hellige er en del av oss – og ikke noe som kommer og går med generell stemning eller andaktsfølelse.

Å vokse opp til modenhet i Kristus, handler i stor grad om å gjøre dette atskilte – det hellige – til en stadig større og mer integrert del av dagliglivet. En slik modenhet er ikke avhengig av steder, tradisjoner, liturgier, ritualer, stemninger, fysiske objekter eller bestemte følelser.

Hellighet blir da snarere noe vi kan bære med oss overalt og alltid, både på dårlige og gode dager, både på fjelltopper i Rondane og i slummen i Manila, både i flotte bygninger og på en fullstappet trikk – uten andre «effekter» enn Guds Ånd i vår egen ånd.

Kort oppsummert: Etter Jesu død og oppstandelse er hellighet noe som kun har med åndelig virkelighet å gjøre. Hellighet er det som kun Gud kan formidle ved sin egen hellige Ånd, og som ikke noe menneske i verden klarer å plagiere.

Det hellige er det guddommelige nærværet som er ulikt alt annet. Hellighet er selve tegnet på at Gud selv er på ferde, siden det er hevet over det vi kan få til i egen kraft.

Hellighet som ikke er direkte koblet til Den hellige ånds virksomhet, er ikke hellighet i det hele tatt.

For meg vil det være en hån mot selveste Gud – vår himmelske Far og designer av den nye pakt – å vise respekt for enkelte av de tingene andre mennesker krever at man skal anse som hellig.

Nå: Ånd, sjel og kropp!